

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Sociálně-ekonomické informace a práce s nimi

Lucie Kuželíková
Jaroslav Nekuda
Jiří Poláček

Brno 2008

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Sociálně-ekonomické informace a práce s nimi

Lucie Kuželíková
Jaroslav Nekuda
Jiří Poláček

Brno 2008

Autorský kolektiv:

Mgr. Lucie Kuželíková

PhDr. Jaroslav Nekuda

Mgr. Jiří Poláček

Vybrané partie textu vznikly za přispění

Bc. Miroslava Buchty

Lektorovala:

Mgr. Petra Šedinová

Sazba:

Jiří Poláček s použitím systému ConT_EXt

© Lucie Kuželíková, Jaroslav Nekuda, Jiří Poláček, 2008

ISBN 978-80-210-4577-4

Obsah

1	Úvod	5
2	Vyhledávání a vyhledávače	6
2-1	Jak vyhledávače fungují	6
2-1-1	Technické pozadí	6
2-1-2	Sběr dat	7
2-1-3	Obecné rady pro vyhledávání	7
2-2	Tradiční vyhledávače	9
2-2-1	Něco málo z historie	9
2-2-2	Fenomén Google a gúglování	11
2-2-3	Vyhledávání na českém webu	14
2-2-4	Zákulisí vyhledávačů	16
2-3	Metavyhledávače	19
2-3-1	Jednotná informační brána – JIB	19
2-3-2	Google Scholar	22
2-3-3	Scirus	24
2-3-4	Electronic Journals Library	25
2-4	Hluboký web	27
2-4-1	Kolik dat je schováno v hlubinách?	27
2-4-2	Co tvoří hluboký web?	27
2-4-3	Vyhledávače v hlubokém webu	28
3	Komerčně nabízené elektronické informace	30
3-1	Elektronické knihy	30
3-2	Elektronické časopisy	32
3-2-1	Hlavní proud	32
3-2-2	Jeden příklad za všechny – ProQuest	32
3-2-3	Od minulosti k přítomnosti – JSTOR	36
3-2-4	Další časopisecké databáze	37
3-2-5	Elektronické časopisy v ČR	39
3-3	Smíšené a specializované databáze	40
3-3-1	SourceOECD	40
3-3-2	ViewsWire	40
3-3-3	DSI	41
3-3-4	Mediální databáze Anopress IT	42
3-3-5	Firemní monitor ČR	43
3-3-6	Odvětvové a sektorové analýzy a analýzy krajů	43
3-3-7	Patria Plus	44
4	Volně dostupné informace na českém webu	45
4-1	Volně dostupné databáze	45
4-1-1	Statistiky a odborné publikace	45
4-1-2	Zprávy	46
4-1-3	Právní a účetní informace	46
4-1-4	Další užitečné weby pro ekonomy	47
4-2	Knihovní katalog Aleph	47
4-2-1	Uživatelský účet	47
4-2-2	Vyhledávání v katalogu	48
4-2-3	Pokročilé možnosti katalogu	50
4-2-4	Co vše katalog MU obsahuje?	52
4-3	Diplomové a bakalářské práce na webu	52
4-3-1	Archívy prací na českých vysokých školách	52

4-3-2	Archív závěrečných prací absolventů MU	52
4-3-3	Zahraniční archívy	55
5	Věda o vědě – citační rejstřík a scientometrie	56
5-1	Web of Science: vydatný pomocník, když chcete být „IN“	56
5-1-1	Co je tedy možné ve WOS kromě jiného zjistit?	57
5-1-2	Směrem k Impact factoru	58
5-2	Lesk a bída citačního rejstříku	60
5-3	Scientometrie	62
5-3-1	Citační a kocitační mapa	63
5-3-2	Zobrazení „Kostry vědy“	63
5-3-3	Velikost a vztahy hlavních vědeckých oblastí	64
5-3-4	Nejcitovanější ekonomové	65
5-3-5	Vlivní autoři v oblasti knihovnictví a informační vědy	65
5-3-6	Často citovaní softwaroví inženýři	66
6	Jak psát a vše, co s tím souvisí	67
6-1	Jak psát dokument	67
6-1-1	Správné psaní mezer	67
6-1-2	Česká versus anglická typografie	68
6-1-3	Speciální symboly	70
6-1-4	Srovnávací tabulky	71
6-1-5	Další typografická pravidla	71
6-2	Co to je plagiátorství aneb „opisujte na úrovni a podle pravidel“	73
6-2-1	Korektní převzetí – typ 1 (citace)	74
6-2-2	Korektní převzetí – typ 2 (parafráze)	74
6-2-3	Korektní převzetí – typ 3 (kombinace citace a parafráze)	74
6-2-4	Nekorektní převzetí – plagiát	74
6-2-5	Podvrh	75
6-2-6	„Přiměřený“ rozsah přímých a nepřímých citací	75
6-3	Citování, ukázky citací a typy odkazů v textu	76
6-3-1	Co je bibliografická citace	76
6-3-2	Jak citovat nejčastější druhy dokumentů	76
6-3-3	Typografie v bibliografické citaci	78
6-3-4	Pomocné nástroje pro tvorbu bibliografických citací	79
6-3-5	Odkazy na citace v textu	80
	Literatura	81
A	Stručný přehled databází	85
A-1	Komerční databáze	85
A-1-1	Blackwell Synergy	85
A-1-2	EBSCOhost	85
A-1-3	JSTOR	85
A-1-4	ProQuest 5000	86
A-1-5	ScienceDirect	86
A-1-6	SpringerLink	87
A-2	Volně přístupné databáze	87
A-2-1	DOAJ – Directory of Open Access Journals	87
A-2-2	Infomine	87
A-2-3	Intute	88
A-2-4	OAIster	88

1 Úvod

Nesporně to zní jako to nejobanálnější klišé: *proměny světa informací jsou stále rychlejší*. V roce 1987 vzniká pojem „Internet“, ve stejném roce je v něm bylo propojeno 27 tis. počítačů. O dvanáct let později má již více než miliardu uživatelů [40]. Vidíme tedy „brutální“ růst jeho rozsahu. Kromě hlavních motorů růstu, kterými jsou pokrok technologií, rozšiřování počítačové gramotnosti, zvyšování dostupnosti výpočetní techniky i lepší dostupnosti připojení k Internetu, je na pořadu dne rozsáhlá digitalizace. Digitalizovány jsou knihy, časopisy, hudba, fotky, filmy, mapy ... všechno. Rozebíhají se velké digitalizační projekty obřích společností jako jsou Google, Microsoft, Yahoo a dalších. V březnu 2007 informuje New York Times o tom, že Google již digitalizoval jeden milion knih [41]. Jejich společným rysem je úsilí učinit na Internetu přístupnými rozsáhlé sbírky knih a dalších dokumentů. Konečným cílem pak zřejmě je, aby „na Internetu bylo všechno“, to však z pochopitelných důvodů naráží na silné komerční zájmy například velkých nakladatelství apod.

Právě v těchto dnech, tedy koncem roku 2007, Joe Bezos, zakladatel Amazonu, předvádí svůj „nejvýznamnější vynález“, který má dobýt „poslední baštu analogu“ [42] – knihu. Projekt elektronické knihy *Amazon Kindle*, milník, který změní „způsob, jak čtenáři čtou, spisovatelé píšou a nakladatelé vydávají“. Jedná se o technické zařízení umožňující kupovat knihy (noviny apod.) „on-line“ a na tomto zařízení je hned i číst.

Věcička sama zatím vypadá takto:

Sám web prodělává řadu změn, někdo hovoří již o webu 2.0, jiní jeho vyšší „kvalitu“ vidí jen jako chiméru. Blogy, videa, podcast, archivy časopisů a mnohé další činí světovou síť zajímavější a přitažlivější, což zase zpětně podněcuje její další růst. A tak obyčejný uživatel, který není příliš nadaný v prognostice či prostém věštění, se může jen dohadovat, kam to všechno spěje a co dobrého to může přinést.

Protože i naše představivost má hranice podobné hranicím jiných obyčejných smrtelníků, necháme věštění budoucnosti povolanějším a sami si zatím zkusíme alespoň částečně představit svět, který můžeme využívat k našemu prospěchu. Široký svět elektronických informací v sociálně–ekonomické oblasti.

Příručka může napomoci v orientaci zejména vysokoškolským studentům, doktorandům a možná i samotným učitelům, kteří se pohybují v oborech orientovaných na sociální a ekonomickou sféru. Jejich přečtení však nutně nemusí znamenat ztracený čas i pro řadu osob bez ohledu na věk, pohlaví, vzdělání nebo sociální status, tedy skupinu definovanou „jen“ tím, že její členové jsou prostě „zvědavé bytosti“.

2 Vyhledávání a vyhledávače

V této publikaci postupně představíme celou řadu internetových míst s pozoruhodnými kolekcemi užitečných informací. V té poslední štaci – získání konkrétního dokumentu – se však nikde nevyhneme procesu vyhledávání. Je proto na místě si v první řadě povědět něco o internetových vyhledávacích a pravidlech vyhledávání obecně.

2-1 Jak vyhledávače fungují

Než se pustíme do jakéhokoliv hlubšího zkoumání principů internetových vyhledávačů, je nutné si uvědomit, že skutečné techniky hledání, třídění, uchovávání a zpřístupňování informací na webu jsou bedlivě strážným tajemstvím autorů (úspěšných) komerčních vyhledávacích systémů. Stačí si vyjmenovat dva základní požadavky na takový vyhledávač, aby bylo zřejmé, že skloubení jejich protichůdných posláních nebude žádný med. Dobrý vyhledávač by tedy měl:

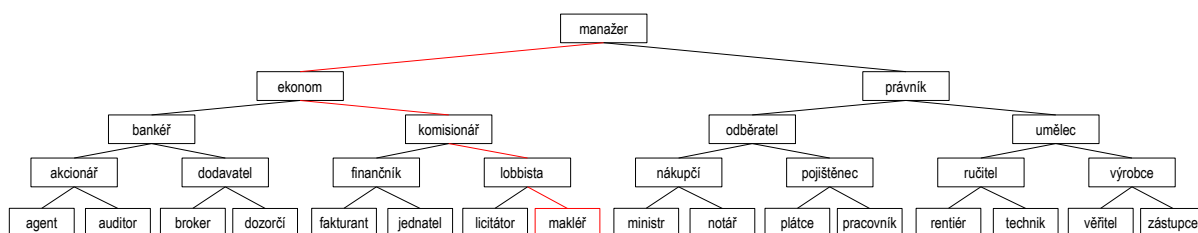
1. v první řadě nalézt to, co hledáme, ale zároveň
2. poskytnout vyhledané výsledky velmi rychle.

Aby tedy mohl výsledek nabídnout, musí jej obsahovat ve své databázi, takže platí přímá úměra – čím větší je databáze, tím větší je šance na nalezení nejlepší odpovědi, pochopitelně však tím déle vyhledání seznamu výsledků potrvá.

2-1-1 Technické pozadí

Základem úspěchu samozřejmě je dobré technické zázemí – je nesporné, že více serverů s rychlejšími procesory a větší kapacitou operační paměti i diskového úložiště podstatě věci pomohou, mnohem důležitější však je kvalitní software, který bude umět potenciál výpočetní techniky využít naplno. Zde primární úlohu sehrávají zejména indexovací nástroje, tj. implementace algoritmů pro optimální třídění dat a jejich následné procházení co nejkratší cestou k cíli. Toto téma samotné vydá na tisíce vědeckých pojednání, zde si pro tu nejzákladnější představu můžeme ukázat primitivní indexování pomocí binárního stromu.

Předpokládejme, že máme databázi pojmů a ke každému z nich napojenou množinu odkazů na texty, které dané klíčové slovo obsahují. Při sekvencním procházení databázi může být zapotřebí porovnání velkého množství termínů, než narazíme na ten správný pojem. Pokud tyto pojmy šikovně uspořádáme do stromu, jehož uzly obsahují zkoumané pojmy (aniž bychom v této publikaci zabíhali do programátorských podobností), a to tím způsobem, že pojmy v abecedě *před* pojmem aktuálně vybraného uzlu „zavěsíme“ do levé části podstromu a naopak pojmy v abecedě *za* „zavěsíme“ vpravo, pak k nalezení libovolného pojmu nám bude postačovat počet porovnání odpovídající odmocnině „šířky stromu“. Podívejme se na ukázkou takového stromu:

Obrázek 2-1 Ukázka pojmů setříděných v binárním stromu

Do stromu v příkladu je uspořádáno celkem 31 různých pojmů v pěti patrech; pro nalezení libovolného termínu je tak zapotřebí maximálně pěti porovnání, jak ilustruje červeně zvýrazněný pojem „makléř“. S tím, jak by strom exponenciálně narůstal, počet maximálních nutných porovnání zůstává příjemně

lineární – například 20patrový strom znamená nejvýše 20 porovnání, přitom takový strom může pojmut více jako milion pojmů.

Aby nedošlo k pomýlení laskavého čtenáře – v praxi se nevyužívají přímo binární stromy, ale (pokud vůbec daný indexovací nástroj se stromovité struktury vychází) nejrůznější „vylepšené“ verze, které lze snáze upravovat „za pochodu“, s vícero větvemi a dalšími rozšířeními.

Pro dokreslení obrázku komplikovanosti vyhledávacího softwaru dodejme heslovitě další úkony, které je třeba pro správný chod vyhledávače zajistit – možnost souběžného provozu aktualizace databáze a vyhledávání v ní, zajištění paralelního chodu se spravováním optimálního rozložení výkonu přes vícero serverů, zálohování všech zdrojů (záloha dat, záložní servery, záložní zdroje napájení) atd.

2-1-2 Sběr dat

Aby mohl vyhledávač nějakou webovou stránku uživateli vyhledat, musí ji nejdříve sám navštívit a zaznamenat si ji. K tomu naplno využívá základní stavební kámen webových stránek – *hypertextové odkazy* – a speciální programy zvané *roboty* (též *bot* či *crawler*), které odkazy na stránkách následují a postupně se tak dostávají na další a další webové stránky (a případně též na jiné dokumenty – PDF, DOC, RTF atd. či multimediální soubory). Za výchozí bod putování webovým prostorem se přitom robotům typicky překládají „ručně“ sestavované katalogy stránek typu *yahoo.com* v globálním měřítku či *seznam.cz* pro český web.

Aby se robot při procházení webem nezacyklil, tj. nenavštěvoval stále tytéž webové stránky, musí si pamatovat, kde již byl. Pokud se nad tímto problémem trochu více zamyslíme, snadno odhalíme několik nástrah, které na roboty při automatizovaném procházení webu čeká – například dynamicky generované webové stránky se stejným obsahem a zároveň různou adresou, přesměrovávání mezi stránkami pomocí skriptovacích jazyků, velmi často aktualizovaný obsah apod. Obranou robotů proti bloudění na jednom webu bývá omezení na hloubku zanoření do struktury stránek či omezení na maximální počet návštěv v rámci domény. Webové stránky a dokumenty, které roboti z jakéhokoliv důvodu nenavštíví (typicky proto, že na ni nevede běžný odkaz), nelze vyhledat a spadají tak do oblasti *hlubokého webu*, o kterém podrobněji pojednává [podkapitola 2.4](#).

Návodů k optimalizaci webových stránek pro vyhledávače existují tisíce – stejně tak lze k této problematice zakoupit nemálo knih. Vyhledávače totiž informacím nalezeným na webových stránkách přiřazují různou váhu, která je následně určující pro řazení výsledků při vyhledávání. Značnou důležitost mají především název (titulek) stránky a nadpis první úrovně; podobně se více „berou v potaz“ metadatové údaje jako popis a klíčová slova. Není bez zajímavosti, že při indexaci se vyhledávače snaží rozpoznat také jazyk dokumentu. Nespolehají se pouze na informaci dodanou autorem stránky v podobě metadat, ale sami provádějí heuristickou analýzu – počítají slova charakteristická pro daný jazyk (*se, je, ale* pro češtinu, *the, and, will* pro angličtinu apod.).

Podrobnější informace k nastíněné problematice lze nalézt například na webech [vyhledavace.info](#) nebo [jakpsatweb.cz](#).

2-1-3 Obecné rady pro vyhledávání

Do vyhledávacího formuláře vepíšeme klíčové slovo a rychle zmáčkneme ENTER. Po chvíli se můžeme začít prodírat houští tisíců až miliónů nalezených výsledků – je známo, že se člověk nad pátým vyhledaným záznamem už rozpakuje pokračovat dál. V takovém případě bude lepší položit náš vyhledávací dotaz znovu a lépe. Vyhledávače nám pro tento účel poskytují následující nástroje:

Kombinace více klíčových slov

Známe-li více klíčových slov k hledanému tématu, můžeme je nakombinovat podle pravidel matematické logiky – pomocí spojek AND, OR, a NOT:

- průmysl AND analýza AND kraj – hledá dokumenty obsahující všechna zadaná klíčová slova
- výše platu OR mzdy – hledá dokumenty zmiňující výši platu nebo výši mzdy
- zaměstnanec AND výhody NOT stravenky – pojednání o výhodách pro zaměstnance, které se ovšem netýkají stravovacích poukazů

Pro zjednodušení zápisu některé vyhledávače považují spojku AND za výchozí vztah a její zápis je proto zbytečný; podobně namísto NOT lze častěji použít znak „-“ před zakázaným slovem:

- finance účetnictví -kurz -školení – chceme se dozvědět něco o finančním účetnictví, nezajímá nás však nabídka výukového kurzu či školení

Blížkost slov, fráze

Obvykle zadávaná klíčová slova spolu nějak souvisejí, proto výsledky, kde se sice požadované termíny vyskytnou, každý ale v úplně jiné části dokumentu, nás většinou nezajímají. Uvozením klíčových slov (pomocí znaku „““) tak lze sestavit frázi a téměř povinnou výbavou vyhledávačů je též definování blízkosti zadávaných termínů, nejčastěji se setkáme s příkazem NEAR nebo znakem „~“:

- "podnikový systém" – nalezne výsledky obsahující přesně toto sousloví
- podnikový NEAR systém – nalezne jak *podnikový systém*, tak *podnikový informační systém* apod.

Zástupné znaky ve slově

Použijeme v případě, kdy hledaný termín má více – mírně odlišných – písemných podob, případně jsme jej pouze někde zaslechli a nejsme si jisti jeho správným přepisem. Zažitými zástupnými znaky jsou „?“ pro alternaci jednoho písmene a „*“ pro libovolný počet (včetně žádného) libovolných znaků. Příklady:

- univer?ita – nalezne verze termínu se „s“ i „z“, tj. *universita* i *univerzita*
- krásn* – vyhoví nejrůznějším pádům slova jako *krásný*, *krásná*, *krásné*, *krásnou*, *krásného* apod.

Dlužno podotknout, že „velké“ vyhledávače zástupné symboly přestávají podporovat a namísto nich nabízejí kontrolu překlepů či skloňování klíčových slov.

Umístění slov v dokumentu

Vyhledávání podle *nadpisu* dokumentu, jeho *autora* a podobných doprovodných *metadat* významně navyšuje pravděpodobnost nalezení toho pravého výsledku. Vyhledávače ve speciálních databázích (například kolekce odborných článků z vědeckých časopisů) pro takové případy disponují vyhrazenými poli ve vyhledávacích formulářích, ale i obecné internetové vyhledávače umějí ve webových stránkách rozpoznat jejich název, jazyk, klíčová slova, odkazy či nadpis první úrovně:

- title:ekonomie – webové stránce mající v názvu slovo *ekonomie*
- notes lang:en – vyhledávání se omezí na dokumenty psané v angličtině
- url:finance – odkaz na stránce obsahuje slovo *finance*
- keyword:analýza – termín *analýza* je v hledané webové stránce vyznačen jako klíčové slovo

Konkrétní významové prefixy je třeba konzultovat s nápovědou používaného vyhledávače, jejich názvy i počty se odlišují.

Omezení na vybraný zdroj

V rámci speciálních databází nabízí vyhledávače omezení například na určitý obor (například vědní – ekonomie, sociologie, fyzika) či jinak ucelený soubor dat (například konkrétní odborný časopis, encyklopedie, diskuzní fórum). Obecné internetové vyhledávače nabízejí omezení na specifikovanou internetovou doménu či naopak vyhledání externích stránek, které se do této domény odkazují:

- databáze site:econ.muni.cz – klíčové slovo *databáze* bude vyhledáváno pouze na webových stránkách Ekonomicko-správní fakulty
- link:econ.muni.cz – nalezne stránky, které se odkazují do webového prostoru Ekonomicko-správní fakulty

Opět platí, že namísto prefixů *site* a *link* se lze v jiných vyhledávačích setkat s jinými názvy, například *domain* či *inurl*.

Časové omezení, stáří dokumentu

Tato volba je typická zejména pro archívy – at' již zpráv, odborných článků či blogových zápisků; ve specializovaných vyhledávačích rozhodně nastavení datumů *od–do* nebude chybět. U obecných internetových vyhledávačů, které primárně indexují „aktuální“ obsah webových stránek, lze spíše použít funkci pro vymezení stáří dokumentu, tj. počet časových jednotek, od kdy nebyl obsah stránky změněn:

- AGE < 2592000 "trh práce" – vyhledá stránky ne starší jednoho měsíce obsahující sousloví *trh práce* (časovou jednotkou je zde sekunda)

Některé vyhledávače umí stáří dokumentu omezit pouze na předdefinovaný počet časových jednotek v rozšířeném vyhledávacím formuláři.

Vyhledávání ve výsledcích

Vrátíme-li se zpět k problému nalezení příliš mnoha výsledků, tak toto jednoduché vylepšení nám umožní soubor výsledků použít jako omezenou skupinu prohledávaného prostoru, nad kterou můžeme náš dotaz nadále zpřesňovat.

Další možnosti vyhledávačů

K oblíbených filtrům a uživatelským funkcím patří též následující vychytávky:

- vyhledávání obrázků a multimediálních souborů
- omezení výsledků na určitý typ dokumentu (jako kupříkladu PDF, DOC, ODF apod.)
- hledání synonym či již zmíněné skloňování slov a kontrola překlepů
- hledání podobných výsledků
- doplňování klíčových slov
- překlady webových stránek

Nejen o těchto vlastnostech se dozvíme více na konkrétních příkladech vyhledávačů v následující podkapitole.

2-2 Tradiční vyhledávače

2-2-1 Něco málo z historie

Ano, i internetové vyhledávače již mají svou historii – průkopníky, slepé uličky i slavná jména, která dnes pomalu upadávají v zapomnění. Pojdme si nejdůležitější jména a letopočty představit.

První internetové vyhledávače

První vyhledávače spatřily světlo Internetu ještě před vznikem služby WWW. Za úplně prvního bývá označován *Archie* – nástroj pro indexování obsahu veřejných serverů FTP. V době svého vzniku – v roce 1990 – se jednou měsíčně připojoval na známé servery, vyžádal si výpis adresářové struktury, který si uložil do lokálního souboru a standardními nástroji operačního systému pak prohledával jeho obsah ([37]). O nějaké rychlosti, aktuálnosti, pořádné databázi, natož možnosti prohledávat obsah souborů tedy rozhodně nemohla být řeč. Přesto vyhledávač – samozřejmě ve značně vylepšené podobě – přežívá i do dnešních dnů, například na Varšavské univerzitě, viz archie.icm.edu.pl.

V letech 1992–3 vznikly hned dva vyhledávače pro – v té době populární – službu *Gopher* pojmenované *Veronica* a *Jughead*. Principiálně fungovaly podobně jako Archie – z veřejných serverů stahovaly a následně indexovaly popisky a názvy souborů.

Vyhledávače webových stránek

V roce 1993 byly také zahájeny práce na prvním vyhledávači pro webové stránky. *Aliweb*, jak byl tento vyhledávač pojmenován, však neuměl web aktivně prohledávat – bylo na správci webu, aby sami zasílali informace o svých webových stránkách (tj. adresu, popisek a klíčová slova). Asi není překvapující, že se tento koncept neujal (viz [38]). První používání indexovacího robota je přisuzováno vyhledávači *JumpStation* z počátku roku 1994 – i ten se ovšem při indexování omezoval pouze na název stránky.

Prvním plnotextovým webových vyhledávačem se tak v dubnu roku 1994 stal *WebCrawler*, který byl v následujících letech třikrát prodán, aby nakonec svého majitele dovedl k bankrotu. V současné době je na adrese webcrawler.com provozován metavyhledávač (o nich obecně viz kapitolu 2.3). V roce 1994 ještě stačily přijít na svět dříve velmi oblíbené vyhledávače *Lycos* (dodnes fungující jako portál) a *Infoseek*. Ty největší hvězdy dneška si však ještě musely chvíli počkat.

Vzestup a pád Altavisty

„V podobné pozici, v jaké se dnes nachází Google, byl roce 1996 vyhledávač Altavista – byl rychlý, dával dobré výsledky a přitahoval davu uživatelů“ [39]. *Altavista* byla spuštěna na sklonku roku 1995 jako ukázka možností nového serveru společnosti Digital Equipment Corporation (DEC). Díky dobrému technickému zázemí dokázala Altavista najít a indexovat mnohem více webových stránek než jiné vyhledávače, takže její obliba prudce rostla navzdory tomu, že byla dostupná na webové adrese altavista.digital.com, zatímco doménu altavista.com vlastnil někdo jiný.

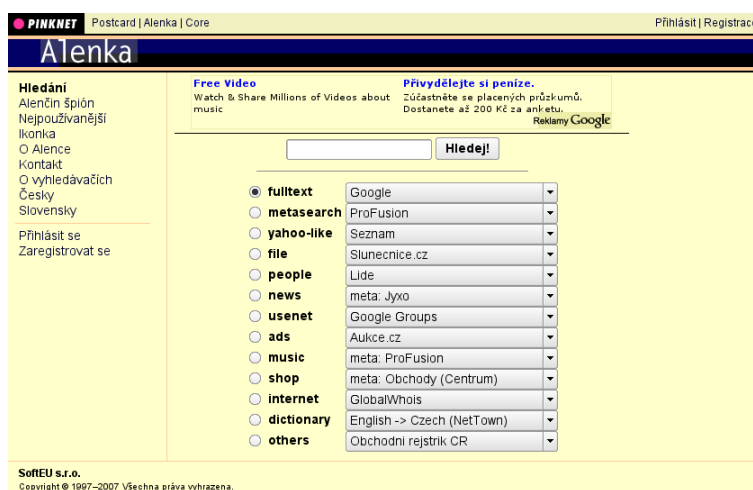
Obrázek 2–2 Vzhled vyhledávacího rozhraní Altavisty v říjnu 2006 (zdroj: web.archive.org)

Přestože se nakonec problém s doménou podařilo vyřešit, nebylo Altavistě přáno zůstat na vrcholu – jak pro společnost DEC, která Altavistu vytvořila, tak pro Compaq, který v roce 1998 DEC zakoupil, byl vyhledávač spíše okrajovou záležitostí v podnikání. Přemíra reklamy a zdatní konkurenti (Google v první řadě, ale též vznik „národních“ vyhledávačů) – způsobily, že v roce 2000 začalo ve firmě propouštění, odklon významných portálů a tím pádem i financí. Altavistě nepomohly vylepšování vyhledávací technologie ani pokusy přeměnit se v plnohodnotný portál – v březnu 2003 byla Altavista koupena společností Overture Services. Ta se později stala součástí firmy Yahoo!, na adrese www.altavista.com nicméně tento vyhledávač stále provozuje.

Trendy ve vývoji vyhledávačů do současnosti

Jistě nemá smysl zmiňovat každý další vyhledávač – a že by jich bylo nepočítaně. O Google a vybraných českých pojednávají následující podkapitoly, k ostatním snad již dodejme jen obecné trendy. Postupem času začaly vyhledávače kromě webových stránek indexovat též jiné typy dokumentů – PDF, DOC či ODF – a navíc přidaly vyhledávání obrázků (na základě jejich popisků). Přidaly rozpoznávání jazyka, hledání podobných stránek, náhledy výsledků a další vychytávky. Objevily se *metavyhledávače* – nástroje, které dotaz přeposílají mezi vícero vyhledávačů a sestavují vlastní žebříček výsledků na základě těch vrácených. Některé vyhledávače se specializovaly – indexují software, internetové obchody, wiki, blogy, mapy, odborné články, diskuzní skupiny, osobní stránky atd.

Vznikly a vznikají také *vyhledávací centrály* – webové stránky, které vývoj vyhledávačů monitorují, sdružují vyhledávače do skupin a případně poskytují statistiky oblíbenosti. Pokud nevíte odkud začít své pátrání na webu, můžete zkusit třeba *Alenku* – českou vyhledávací centrálu sídlící na adrese www.alenka.cz.

Obrázek 2–3 V každém rozbalovacím menu se skrývají desítky vyhledávačů, kterým Alenka umí přeposlat dotaz

2–2–2 Fenomén Google a gůglování

V kapitole věnované vyhledávačům prostě nelze vynechat sekci věnovanou nejpoužívanějšímu vyhledávači současnosti – Google – který podle různých výzkumů a odhadů odpovídá na 40–60 % ze všech vyhledávacích dotazů na Internetu. Denně (opět podle odhadů – oficiální statistiky z provozu vyhledávače nejsou dostupné) obslouží přes 200 miliónů dotazů a jeho obliba prosadila (nejenom) v češtině novotvary *googlovat* či *googlit* ve smyslu „hledat na Internetu“. V dubnu 2007 bylo Google ve výzkumu Brandz označeno za nejdražší značku vůbec (její hodnota byla odhadnuta na 66 miliard dolarů, viz [54]) a její zisky se vyšplhaly ze sedmi milionů dolarů v roce 2001 na sumu překračující čtyři miliardy dolarů.

Historie tohoto vyhledávače se začala psát v roce 1998, kdy dva studenti stanfordské univerzity – SERGEY BRIN a LARRY PAGE – založili společnost pojmenovanou jako slovní hříčku od termínu *googol*, to má reprezentovat číslo odpovídající jedničce následované jedním stem nul. Rostoucí oblību vyhledávači zajistily zejména následující tři faktory:

- jednoduché a přehledné uživatelské rozhraní bez obtěžujících reklam
- relevantnost vyhledaných výsledků, o kterou se významně zasloužila metodika posuzování kvality obsahu webových stránek na základě počtu externích odkazů, které na tuto stránku odkazují (tzv. PageRank)
- jeho nasazení v roce 2000 na portálu Yahoo!, který již v té době měl okolo deseti miliónů uživatelů

Málokdo samozřejmě může předpovídat, jak dlouho se Google udrží v pozici světové jedničky, která doslova ovlivňuje životy miliónů lidí na této planetě – neboť jak známo, počítačové firmy umí nejenom velmi rychle růst, ale o to rychleji též padat. Úspěch Google je trnem v oku nejenom konkurenci, která sice může mít po letech dohánění třeba i lepší vyhledávač, který ovšem nikdo nepoužívá, ale též vlád některých zemí světa, podle kterých Google schraňuje příliš mnoho osobních informací o uživatelích Internetu.

Obrázek 2–4 Úvodní stránka Google se od roku 1998 příliš nezměnila (zdroj: web.archive.org)

Zpět do přítomnosti – přidržme se toho, čím je Google nyní a co nabízí. V první řadě je to samozřejmě vyhledávač s obrovským indexem webových stránek – v současnosti není jeho velikost uveřejňována, ale v roce 2006 to bylo přes 25 miliard stránek (viz [55]). Vyhledávací rozhraní kromě obecně známých věcí nabízí i následující vylepšení, která stojí za to zmínit:

- *kešování obsahu* – možnost zobrazení obsahu nalezené stránky přímo na webu Googlu; hodí se pro případy, kdy originální obsah právě není dostupný
- *hledání podobných stránek* – vyhledávač sám sestaví dotaz z obsahu vybrané stránky
- *automatizovaný překlad webových stránek* – obsah nalezených stránek lze přeložit mezi angličtinou a arabštinou, čínštinou, francouzštinou, italštinou, japonštinou, korejštinou, němčinou, španělštinou a portugalštinou
- *hledání v různých databázích* typu telefonní seznam, balíky přepravních služeb či patenty podle jejich identifikátorů
- *číselné operace* – vyhledávací pole lze použít jako jednoduchou kalkulačku či převodník fyzikálních jednotek a různých světových měn (podle aktuálního kurzu Citibank)
- *přímý přístup k praktickým informacím* – například hledání burzovních informací, předpověď počasí či informace pro cestovatele

Podrobný popis výše zmíněných funkcí lze nalézt na www.google.cz/intl/cs/help/features.html.

Google však již dávno není jen vyhledávač – z širokého portfolia nabízených služeb vybíráme v duchu této příručky následující:

Google News

Na adrese news.google.com zveřejňuje Google nejčastěji hledané zprávy a seřazuje je tak, aby ty nejdůležitější byly zobrazeny jako první. Aktuálně je k dispozici pro 42 různých zemí světa, konkrétně česká mutace čerpá z více než 400 zpravodajských kanálů. Uživatel tak může mít pohled na věc z různých perspektiv. Tato zpravodajská služba nemá žádné lidské editory, výsledky jsou sestaveny pomocí počítačových algoritmů a nehrozí tak ideologické zaujetí. Události jsou na Google News aktualizovány každých 15 minut¹.

¹ Dlužno podotknout, že na stejném principu agreguje česká média též služba *Nový den* (novyden.cz), která vznikla dříve než česká varianta Google News.

Web Obrázky Zprávy Skupiny Fotografie Gmail Přihlásit

Google Zprávy BETA

Vyhledat zprávy Prohledat web

Prohledávejte a procházejte 400 neustále aktualizovaných zpravodajských zdrojů.

Pokročilé vyhledávání zpráv | Standardní zprávy | Textová verze

Hlavní události Česká republika Přejít Automaticky generováno před 11 minutami

Hlavní události

Do výstavby Kaplického knihovny promluví antimonopolní úřad
 Český rozhlas - před 44 minutami
 Rozhodnutí o budoucnosti stavby nové budovy Národní knihovny v Praze na Letné dnes nepadlo. Expertní komise architektů, památkářů a právníků bude čekat na stanovisko antimonopolního úřadu. Čnce tak vyloučit všechna rizika spojená s mnohamilardovou ...
 UCHS se začal znovu zabývat soutěží o budovu Národní knihovny České noviny
 Komise váhá s verdiktem o "chobotnicí" Hospodářské noviny
 Novinky - Aktuálně.cz - Archiweb.cz - ČT24
[všech 128 zpravodajských článků »](#)

Doma vyrobená pistole jen šleha, policisty nezabila
 IDNES.cz - před 21 minutami
 Policista stál tři metry od pronásledovaného muže s pistolí, viděl záblesk a slyšel výstřel, kulka ho ale nezasáhla.
 IDNES.cz

Svédská Nordic Food chce koupit české Hamé a Otomac
 ČT24 - všech 18 zpravodajských článků »

Bursík o kráve v e-mailu: Byl to ode mne úlet, mrzí mě to
 IDNES.cz -
 všech 61 zpravodajských článků »

Prosplal byl vyměněn do Philadelphie
 Sportovní Noviny -
 všech 107 zpravodajských článků »

Chajda nečekaně odchází z vedení Prímy
 iHned.cz -
 všech 13 zpravodajských článků »

Zdivočeli psi v noci zabijeli v pražské ZOO
 Aktuálně.cz -

Obrázek 2–5 Agregátor českých internetových médií v režii Google

Zpravodajský portál Google byl doplněn o *Google News Archive Search*, který vyhledává zprávy hluboko v minulosti.

Google Book Search

Služba books.google.com umožňuje vyhledávat knihy v nejrůznějších světových jazycích. Její index nyní obsahuje knihy ve více než 100 jazycích. Google spolupracuje s více než 10 000 nakladateli i s nejvýznamnějšími vědeckými knihovnami na digitalizaci plných textů knih. V případě, že vydavatel k tomu dal svolení nebo se na knihu nevztahují autorská práva, je možné zobrazit náhled či dokonce celý text. Pokud je kniha veřejně k dispozici, můžete si ji uložit ve formátu PDF a vytisknout. U každé knihy jsou k dispozici alespoň základní bibliografické údaje. Tato služba zatím není dostupná v češtině, pouze vyhledávací rozhraní a nápověda jsou lokalizované. Digitalizované knihy v programu Google Book Search můžete vyhledávat i prostřednictvím *Jednotné informační brány* (viz příslušnou kapitolu 2.3.1).

Web Obrázky Zprávy Skupiny Fotografie Gmail Moje knihovna Přihlásit se

Google Book Search BETA

karl marx Vyhledávat knihy Rozšířené vyhledávání knih Nápověda služby Google Book Search

Knihy Zobrazuje se: všechny knihy Knihy 1 – 10 z 12200 k výrazu karl marx (0.07 sekund)

The Communist Manifesto
 autoř: Karl Marx, Friedrich Engels - Political Science - 2002 - 304 str.
 Formulating the principles of dialectical materialism, they believed that labor creates wealth, hence capitalism is exploitive and antithetical to freedom. This ...
 Omezený náhled - O této knize - Přidat do mé knihovny - Další vydání

Karl Marx: A Life
 autoř: Francis Wheen - Biography & Autobiography - 2001 - 431 str.
 In this stunning book, the first comprehensive biography of Marx since the end of the Cold War, Francis Wheen gives us not a socialist ogre but a fascinating ...
 Náhled není k dispozici. - O této knize - Přidat do mé knihovny - Další vydání

Karl Marx
 autoř: Karl Korsch - Political Science - 1963
 Zobrazení fragmentů - O této knize - Přidat do mé knihovny - Další vydání

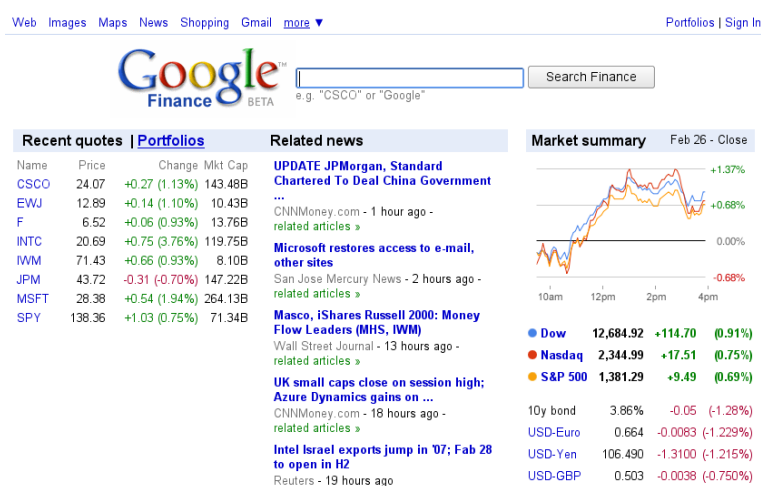
Karl Marx
 autoř: Allen W. Wood - Political Science - 1981 - 282 str.
 Includes index.
 Omezený náhled - O této knize - Přidat do mé knihovny - Další vydání

Obrázek 2–6 Knihy nalezené po zadání dotazu „Karl Marx“

Google Finance

Na webu finance.google.com najdete kromě informací o akciích a profilech společností také aktuální grafy doplněné souvisejícími zprávami z databáze Google News. Služba zobrazuje příjem firmy, kontaktní informace a profily zástupců firem. Google Finance spolupracuje s dodavateli jako *Reuters Group*

PLC, Morningstar, Dun & Bradstreet Corp's Hoovers a Revere Data LLC. Google Finance je podobný Yahoo Finance či MSN Money², kde dost možná najdete více informací, ale také více reklamy. Všechny údaje jsou zveřejňované s prodlevou 15 minut od *Nasdaq Stock Market* a 20 minut od *New York Stock Exchange*.

Obrázek 2–7 Google Finance je burzovní portál s přidanou hodnotou

Na tomto místě bychom mohli pokračovat službou *Google Scholar*, které nicméně pro její významnost věnujeme celou [sekcí 2.3.2](#) v kapitole o metavyhledávačích, kam žánrově patří.

2–2–3 Vyhledávání na českém webu

Následující odstavce seznamují se třemi vyhledávači – či přesněji řečeno vyhledávacími technologiemi, které byly vyvíjeny s ohledem na specifikum českého jazyka (i když s použitím správných slovníků jsou aplikovatelné i na jiné jazyky, jako slovenštinu, polštinu apod.). Charakteristickým znakem těchto vyhledávačů je podpora ohýbání slov (skloňování podstatných jmen, přídavných jmen, zájmen i číslovek a časování sloves), kontrola překlepů včetně navrhování variant, nechybí ani slovník synonym či automatické doplňování diakritických znamének.

Navzdory průzkumu společnosti Ataxo, která dochází k závěru, že „relevance výsledků Googlu je u lokálního vyhledávání výrazně lepší než relevance výsledků hledání sledovaných českých vyhledávačů, ačkoliv Google nepracuje s českou gramatikou“ [46], mají nepochybně výše popsaná vylepšení své kouzlo.

Vyhledávače Seznam.cz

V souvislosti s rozvojem služeb v rámci „globálního“ Internetu se s jistým časovým odstupem kopírovaly (a stále kopírují) též lokální – v našem případě české – varianty těchto služeb. Není proto divu, že již v roce 1997 byl spuštěn plnotextový vyhledávač *Kompas* pod patronací české internetové jedničky – portálu *Seznam.cz*. Postupně vylepšovaný vyhledávač fungoval na adrese *kompas.seznam.cz* přibližně 4,5 roku, aby jej v rychlém sledu nahradily Empyreum, Google a vlastní instance *jyxa*. Od března 2005 nakonec *Seznam.cz* spouští opět vlastní – tentokrát však již nepojmenovaný – fulltext s očekávanou podporou českého tvarosloví [45].

² Yahoo Finance: finance.yahoo.com, MSN Money: moneycentral.msn.com

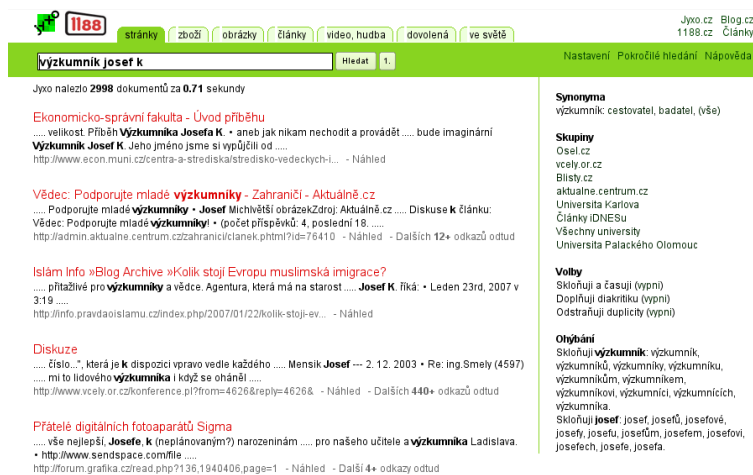
Obrázek 2–8 Vzhled vyhledávacího rozhraní Kompassu v prosinci 1997 (zdroj: web.archive.org)

Zajímavé vlastnosti vyhledávače na Seznam.cz:

- zobrazení náhledu nalezených dokumentů
- podpora standardu *Sitemaps* pro prohledávání webových domén
- veličina S-rank, která by měla vyjadřovat důležitost každé stránky na českém webu

jyxo

Vyhledávač *jyxo* se na Internetu objevil v polovině roku 2002 a hned od začátku zaujal funkcemi, které byly jinde nevídané – rychlost aktualizace databáze, oprava překlepů a relevance výsledků. Od počátku též podporuje skupiny – tématické okruhy webových stránek jako články, katalogy, univerzity či freeweby, podle kterých je možno upřesňovat zadání i filtrovat výsledky [43]. Záhy přibývaly další funkce jako skloňování a časování českých slov, doplňování či odebrání diakritických znamének a indexování dalších typů obsahu (obrázky, audio, video, obchody, dovolené apod.). Samotný web jyxo.cz je koncipován jako „ukázka technologie“, kterou je možné zakoupit a implementovat na své webové stránky – jyxo tak například pohání vyhledávání na webu [Karlovy univerzity](http://karlovy.univ.cz), na portále [Atlas.cz](http://atlas.cz) či v informační službě 1188.cz společnosti Telefónica O₂ Czech Republic.

Obrázek 2–9 Ukázka vyhledávání v jyxo

Zajímavé vlastnosti vyhledávače jyx:

- náhled nalezených dokumentů a jejich rozčleňování do skupin
- denní aktualizace databáze
- vyhledávání multimédií a nabídek cestovních kanceláří

Morfeo

Vyhledávací technologii *Morfeo* nasadil portál [Centrum.cz](http://centrum.cz) do ostrého provozu v květnu 2003 (viz [44]). Jedná se vlastně o komerční (a značně vylepšenou) verzi vyhledávače *Sherlock Holmes*, který vytvořili studenti MFF UK³ a který je pod svobodnou licencí nabízen zdarma ke stažení a užívání.

Jak již název napovídá, také Morfeo si umí poradit s tvaroslovím (morfologií) českého jazyka, tj. skloňováním a časováním slov. Navíc si rozumí s hovorovými výrazy, nabízí slovník synonym a kontrolu překlepů. Podobně jako jyx je také Morfeo nabízeno k prodeji, nevyužívá ji tedy jen společnost Net-Centrum na adrese <http://morfeo.centrum.cz/>, ale zakoupil ji například vyhledávač *1.cz*, poskytovatel internetových služeb *Volný.cz* či největší polský portál *Onet.pl*.

Obrázek 2–10 Vyhledávací rozhraní vyhledávače Morfeo

Zajímavé vlastnosti vyhledávače Morfeo:

- jeden z největších (ne-li úplně největší) index českého Internetu
- možnost omezit stáří hledaných stránek s přesností na sekundu
- vyhledávání souboru ve formátu MS Excel (mimo jiných)
- volně dostupná verze vyhledávací technologie

2-2-4 Zákulisí vyhledávačů

Vyvinout a hlavně provozovat vyhledávač je finančně velice nákladná činnost. Ač se to může zdát, služby vyhledávačů nejsou a ani nemohou být tedy takřikajíc zadarmo. Běžný uživatel sice nic neplatí, ale firmy provozující vyhledávače odněkud peníze získávat musí. Funguje to podobně jako s televizním vysíláním – hojně se využívá placená reklama. Nemáme však na mysli tzv. bannerovou reklamu, která vyskakuje nebo bliká v malých rámečcích, ale inzeráty *Pay per Click*.

Koruna ke koruně a je z toho milion aneb Pay per Click

U vyhledávačů nejsme „nuceni“ sledovat účinky čistících prostředků a zápasit s vypnutím poskakujících okýnek, ale reklama je uživatelům překládána užitečnějším způsobem. Reklamní kampaně jsou

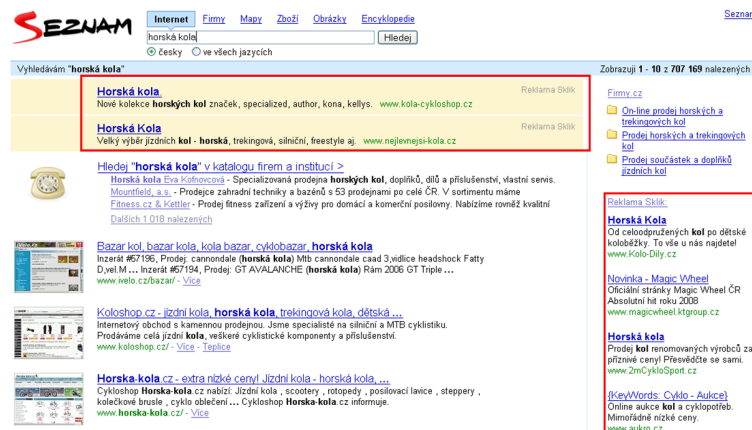
³ Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy, www.mff.cuni.cz

zde tématicky zacílené – reagují na to, co zrovna hledáme. Jejich síla je v tom, že nám nabízejí odpovědi na hledané dotazy a čekají, až na ně klikneme. Právě každé kliknutí na reklamní odkaz je placené zadavatelem reklamy. Z jednoho takového kliknutí mohou mít vyhledávače jen dvě tři koruny či několik centů, ale například vyhledávač Google v loňském roce dosáhl „příjmu v hodnotě 16 miliard dolarů a zisků ve výši 4,3 miliardy“ [48]. Pro službu placených odkazů ve vyhledávačích se používá odborný termín *PPC – Pay Per Click* nebo-li platba za proklik.

Jak konkrétně takové reklamní kampaně ve vyhledávačích vypadají, si ukážeme na dvou nejvýznamnějších vyhledávačích v České republice – Seznam.cz, který tuto službu nazývá *Sklik*, a Google, který provozuje systém *AdWords*⁴. Obě služby fungují na stejných principech. Dejme tomu, že máme firmu prodávající horská kola a rádi bychom nalákali potenciální zákazníky na náš web. Na Sklik či AdWords si vytvoříme účet a pošleme přiměřené množství peněz. To je náš kredit, ze kterého budou placena prokliknutí našeho placeného odkazu.

Nejdůležitější fází je nastavení klíčových slov, na která budou naše placené odkazy zobrazována, v našem případě tedy „horské kolo“, „horská kola“, „kolo do terénu“, „terénní kolo“ atd. Zadá-li pak někdo do vyhledávače stejné klíčové slovo, náš odkaz bude zobrazen. V tom je kouzlo tématického zacílení reklamy. Pravděpodobnost, že na naši reklamu klikne zájemce o horské kolo je totiž mnohem vyšší, než v případě necílené reklamy.

Důvodem, proč si firmy platí za odkazy ve vyhledávačích, je zvýšení jejich viditelnosti ve výsledcích vyhledávání. Pokud je naše firma ve výsledcích až na druhé či třetí stránce, nalezne nás pouze minimum uživatelů a prakticky pro ně neexistujeme. Chceme-li být výš a tedy i „existovat“, zaplatíme si takové místo prostřednictvím kampaní PPC. Sponzorované odkazy a odkazy řazené regulérně podle exaktních pravidel vyhledávacího vzorce jsou od sebe jasně graficky oddělené. Uživatel se tedy nemusí obávat, že mu budou nabídnuty jen placené odkazy. Na obrázku 2–11 je výsledek vyhledávání na „horská kola“ s normálními i placenými výsledky.

Obrázek 2–11 Řazení výsledků vyhledávání i placené odkazy

Pro firmy jsou kampaně PPC velmi účinným nástrojem. Zobrazování inzerátů mohou kdykoliv zastavit, upravovat, nebo je rozšířit o další klíčová slova. Systém poskytuje jasný přehled, kolik lidí reklamní kampaně na jejich stránky přivedla apod. Mezi pokročilými možnostmi cílení reklamy patří například načasování reklamy na dny, či hodiny, kdy lidé na Internetu nejčastěji nakupují. Reklamy lze také místně lokalizovat, zobrazují se pak pouze lidem připojeným na Internet jen z určité oblasti (např. z Brna). Vzhledem ke stoupající oblíbenosti nakupování přes Internet lze očekávat stále rostoucí zájem o kampaně PPC a zvyšující se příjmy vyhledávačů.

⁴ Sklik: www.sklik.cz, AdWords: adwords.google.com

Velcí hráči a ti lepší

Ne všechny vyhledávače však mohou těžit z placených odkazů. Zda si firma reklamu ve vyhledávači zaplatí, záleží hlavně na jeho oblíbenosti a tedy i návštěvnosti. Světovým leaderem je již zmíněný Google, který používají dvě třetiny všech uživatelů ve světě. Daleko za ním pak jsou vyhledávače Yahoo!, Microsoft Live a další nepřeberné množství méně známých vyhledávačů.

Pouze v pěti zemích světa není vyhledávač Google na prvním místě. V Jižní Koreji, Japonsku, Číně, Rusku a České republice jsou lokální národní vyhledávače mnohem oblíbenější. Důvodem je jejich silné postavení již před příchodem Google.com a lepší pokrytí lokálních požadavků. Jakmile si uživatelé zvyknou chodit na určité stránky, zůstávají jim věrní.

Google má do budoucna velice silnou konkurenci v mnoha vynikajících, ne však tak *známých*, vyhledávačích. Jsou jimi například⁵:

- **Hakia** – Snaží se nalézt smysl toho co hledáme, zaměřuje se na přirozený jazyk a jeho sémantickou analýzu. Vyhledávací dotaz tedy již nemusí být z heslovitých klíčových slov, ale v podobě otázky v přirozeném jazyce, tak jak nás napadne, například „Jak se pěstují brambory?“.
- **Mahalo** – Databáze je vytvářena spoluprací klasických vyhledávacích robotů a ručního přidávání nejlepších odkazů na nejčastější dotazy. Uživatelé mají možnost jednoduše přidat zajímavé stránky a tím výsledky vyhledávání sami editovat.
- **ChaCha** – Podobně jako Mahalo i zde databázi odkazů pomáhají editovat lidé. Pro zdarma zaregistrované poskytuje vyhledávač specializovanou službu vyhledávání s průvodcem. Průvodci jsou vyhledávačem placení odborníci na vyhledávání, kteří pomohou dotaz lépe zformulovat nebo mají o daném tématu přehled a poradí, kde přímo hledat.
- **Healthline** – Vyhledává informace o zdraví, nemocech, diagnózách, léčebných postupech a všem, co souvisí se zdravím.
- **Spock** – Vyhledává informace o lidech, chcete-li si pohodlně někoho „prolustrvat“, využijte služeb tohoto vyhledávače.
- **Ask.com** – Výsledky vyhledávání se zobrazuje ve třech sloupcích, ve kterých nabídne možná související klíčová slova, samotné výsledky vyhledávání a v pravém sloupci související obrázky, videa, mapy či záznamy z encyklopedie.
- **Clusty** (metavyhledávač) – Výsledky seřadí do několika tematických skupin. Například na dotaz *Brno* jsou nabídnuty skupiny: *Czech Republic, University, Hotels, Informace, Historie, Travel Guide, Encyclopedia, Auto*.
- **KartOO** (metavyhledávač) – Opravdu grafická vizualizace výsledků vyhledávání, kdy jsou zobrazeny souvislosti mezi jednotlivými odkazy.
- **Mister Wong** – Prohledává záložky oblíbených stránek uživatelů. Vychází z předpokladu, že to, co lidé používají a mají uloženo jako oblíbené, bude asi dobré. Chcete-li tedy nejvíce IN stránky, hledejte zde.

Každý vyhledávač je jiný svým zaměřením, způsobem řazení výsledků i obsáhlostí databáze. V současné době je nemyslitelné, že by jeden vyhledávač uměl najít odpovědi na všechny dotazy. Na druhou stranu si však lze obtížně představit, že pro vyhledávání každého dotazu jich použijeme hned deset. Nejlepší cestou je zkusit si práci s různými druhy vyhledávačů a vybrat si podle funkcí na konkrétní problematiku – a nebo se s důvěrou obrátit na metavyhledávače.

⁵ Webové adresy zmiňovaných vyhledávačů – Hakia: www.hakia.com, Mahalo: www.mahalo.com, ChaCha: www.chacha.com, Trulia: www.trulia.com, Healthline: www.healthline.com, Spock: www.spock.com, Ask.com: www.ask.com, Clusty: clusty.com, KartOO: www.kartoo.com, Mister Wong: www.mister-wong.com.

2-3 Metavyhledávače

Rozvoj databází ve všech oborech lidského poznání pomáhá snadnému přístupu k informacím. Růst možností vyhledávání klade na uživatele stále větší nároky. Znalosti o konkrétních databázích, jejich zaměření, způsobech vyhledávání a obsažených druzích dokumentů představují poměrně mnoho informací. Logickým důsledkem takového vývoje je vznik užitečných *metavyhledávačů*.

Metavyhledávač působí při prvním pohledu jako běžný vyhledávač. Rozdíl spočívá ve vyhledávání v několika jiných databázích najednou. Není potřeba zadávat hledaný dotaz do jednotlivých specializovaných databází, ale pouze jeden v metavyhledávači. Výsledky hledání jsou poté zobrazeny na jednom místě a seřazeny dle relevance k dotazu. Zobrazené dokumenty odkazují k jejich záznamu v „domovské“ databázi.

Samozřejmě existuje celá řada jednoduchých metavyhledávačů jako [Metacrawler](#), [Clusty](#) či [KartOO](#), které „pouze“ agregují výsledky tradičních webových vyhledávačů; pro studenty a vědce však jsou mnohem užitečnější služby, které dokáží najednou vyhledávat též v knihovních katalozích, fulltextových databázích či citačních rejstřících – ty nejzajímavější představují následující odstavce.

Co se dozvíte:

- Jak se neztratit v záplavě informačních zdrojů.
- Jak najít databázi zpřístupňující konkrétní časopis.

2-3-1 Jednotná informační brána - JIB

Název [Jednotná informační brána](#) (dále JIB) příhodně vystihuje princip metavyhledávačů. Jednotné prostředí umožňuje vyhledávat a poté i vstupovat do konkrétních zdrojů. V současné době je propojen s celkem 93 českými i zahraničními zdroji (katalogy knihoven, soubornými katalogy, plnotextovými databázemi či například vyhledávačem Google a encyklopedií Wikipedia). Seznam všech prohledávaných zdrojů je dostupný na [Info portálu JIB](#)⁶. Některé zdroje jsou licencované. Přístup k jejich prohledávání prostřednictvím JIB je možný jen z institucí (knihoven, vysokých škol apod.), které mají zakoupené licence.

Název zdroje	Typ zdroje	Operace
BIBSYS - souborný katalog	Catalogue	i + Q
ČNB, odborná knihovna - katalog New	Catalogue	i + Q
Ebsco - MasterFILE Premier Plný text	Fulltext	i + Q
Ebsco - Regional Business News Plný text	Fulltext	i + Q
Ebsco-Academic Search Premier Plný text	Fulltext	i + Q
Ebsco-Business Source Premier Plný text	Fulltext	i + Q
EconLit (SP)	Bibliography	i +
GBV - souborný katalog	Catalogue	i + Q
Google Scholar	Search Engine	i + Q
Library of Congress	Catalogue	i + Q
MU - katalog ESF-MU	Catalogue	i + Q

Obrázek 2-12 Náhled na seznam informačních zdrojů z Ekonomických věd

⁶ <http://info.jib.cz/informace-pro-uzivatele/zdroje-a-knihovny/metalib-prohledatelne-zdroje>

Metavyhledávač umožňuje filtrovat prohledávané zdroje několika způsoby. Druh zdroje, geografický původ, forma obsažených dokumentů ve zdroji a obor jsou jen obecnějšími příklady možností filtrování. Obrázek 2–12 ukazuje seznam informačních zdrojů z oblasti *Ekonomických věd*, ve kterých můžete prostřednictvím JIB vyhledávat.

Jak takové „hromadné“ vyhledávání vlastně probíhá? Na výběr máme dvě možnosti:

- *Snadné hledání* – určené pro vyhledávání v předem vybraných sadách databází (viz obr. 2–13)
- *Profi hledání* – určené pro vlastní nastavení databází na prohledání

Obrázek 2–13 Snadné hledání a předvybrané sady databází

Na příkladu z obrázku 2–13 hledáme články na téma *daní* ve *Slovenské republice*. Vyhledávání v JIB umožňuje uživateli sledovat všechny kroky procesu. Vzhledem k tomu, že se zde souběžně pracuje s několika různorodými databázemi, vyhledání a zobrazení výsledků není okamžité, jak je zvykem u „obyčejných“ vyhledávačů. Teprve po několika sekundách hlášení *Probíhá vyhledávání* jsou výsledky k dispozici (viz obr. 2–14).

The third screenshot shows the search results table:

Č.	Shoda	Autor	Název	Rok	Zdroj	Akce
1	100%	Bařtinová, Anna	Komparativní analýza daňového zatížení podnikatelských subjektů v SR a v ČR v roce 2000	2001	MUNI - články	[ikon]
2	100%	Gonda, Vladimír	Taxes in the period of economic transformation	1999	MUNI - články	[ikon]
3	100%	Lénártová, Gizela	Faktory vzniku daňových úniků	2000	MUNI - články	[ikon]
4	100%	Bertl, Romuald	Daň z příjmu v Slovenskej republice a v Rakúsku (porovnávací analýza daňovej povinnosti a stanovenia základu dane z príjmov)	1996	MUNI - články	[ikon]
5	100%	Lénártová, Gizela	Aktuálne otázky súčasného daňového systému Slovenska	1998	MUNI - články	[ikon]

Obrázek 2–14 Proces vyhledávání

Metavyhledávač JIB poskytuje služby SFX⁷. Jde o další zajímavý trend ve vyhledávání. Principem SFX je propojit záznam o dokumentu s jeho plným textem. Buď s online dostupným fulltextem nebo pomocí přesné informace o jeho fyzickém umístění ve vybrané knihovně.

Ve výše uvedeném příkladu jsme hledali český článek na téma daní na Slovensku. Nyní budeme hledat zahraniční články. Použijeme k tomu *Profi hledání*, ve kterém si nastavíme kategorii vyhledávání Ekonomické vědy a oborové zdroje. Bude se tedy vyhledávat i ve fulltextové databázi EBSCO. Výsledkem je 43 záznamů obsahující klíčová slova *tax* a *Slovakia* v předmětu dokumentů. Nyní stačí kliknout na titul vybraného dokumentu a zobrazí se jeho záznam i s plným textem. Na příkladu z obrázku 2–15 je uveden záznam i s odkazem na dokument v PDF formátu.

The screenshot shows the JIB search interface. On the left, the 'Profi hledání' (Advanced Search) section is visible, with filters for 'Ekonomická věd' (Economic Sciences) and 'Oborové' (Subject-specific) sources. The search criteria are 'Předmět: tax' and 'Předmět: slovakia'. The search results table shows 10 results, with the 5th result, 'Want Lower Taxes? Go East' by Stojaspal, Jan, circled in red. To the right, the detailed view of this document is shown, including the title, author, and a 'Plný text:' (Full text) link, which is also circled in red.

Obrázek 2–15 Příklad dokumentu s plným textem

Vedle vyhledání exemplářů publikace je možné si pomocí služby Citace.com (obr. 2–16) vygenerovat citaci podle ISO normy. Stačí se dostat na www.citace.com a dále postupovat podle uvedených pokynů. Výsledkem je přímo vzorová citace bez zničujícího přemýšlení, kde má být tečka, čárka nebo středník. Zázraky se dějí. Služby Citace.com můžete samozřejmě používat i samostatně (viz podkapitola 6.3.4 *Pomocné nástroje pro tvorbu bibliografických citací*).

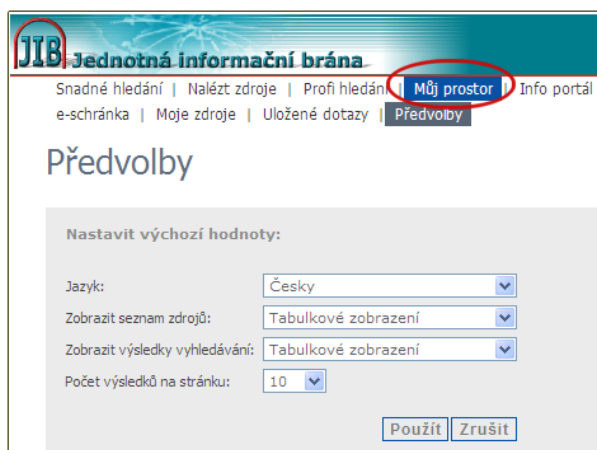
The screenshot shows the Citace.com service interface. The 'Další služby' (Additional services) section is highlighted, showing three options: 'Reference pomocí Citace.com', 'Reference pomocí SFX Citation Capture', and 'Reference pomocí SFX Citation Linker'. The 'Citace.com' option is circled in red.

Obrázek 2–16 Služba Citace.com

⁷ <http://info.jib.cz/o-projektu/sfx/co-je-to-sfx/>

Jednotnou informační bránu lze používat bezplatně bez jakékoliv registrace. Pokud se však rozhodnete pro zaregistrování, které je dobrovolné a zdarma, ve službě *Můj prostor* (obr. 2–17) pak můžete:

- vytvořit svůj osobní profil;
- ukládat formulace dotazů a výsledky vyhledávání do *e-schránky*;
- sestavit vlastní skupiny oblíbených zdrojů a vytvářet avíza z dotazů uložených v historii.

Obrázek 2–17 Služba Můj prostor pro registrované uživatele

Další informace o Jednotné informační bráně získáte na jejím **Info Portálu** – info.jib.cz. Užitečné mohou být především tutoriály a Zpravodaj JIB.

Proč používat JIB: Vyhledávání probíhá v českém prostředí a zároveň obsahuje zahraniční zdroje. Prohledává jak plnotextové databáze, tak katalogy knihoven.

2–3–2 Google Scholar

Možná ještě neznáte specializovaný vyhledávač **Google Scholar** sídlící na adrese scholar.google.com. Je určený pro vyhledávání textů z vědeckého a akademického prostředí, prohledává odborné články, výzkumné zprávy, studie, analýzy, knihy, recenze a je propojen s významnými knihovními katalogy v zahraničí i České republice⁸.

Hledáme například informace o případu bank *Nomura* a *IPB* v České republice (obr. 2–18). Výsledky hledání si můžeme omezit autorem textu nebo rokem vydání publikace. K dispozici je i pokročilé

Obrázek 2–18 Výsledky hledání

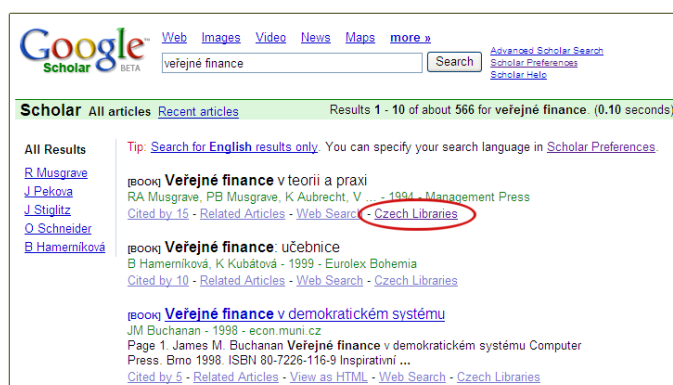
⁸ Seznam zdrojů nicméně není znám, kvalita vyhledávače je tak diskutabilní a napadnutelná.

vyhledávání s přesnějším nastavením hledaných slov, prohledávané publikace (třeba konkrétní časopis) a vědeckého oboru (např. *Business, Administration, Finance and Economics*).

Forma publikace určuje způsob, jakým je možné se dostat k plnému textu. Google Scholar nabízí následující způsoby lokalizace publikací:

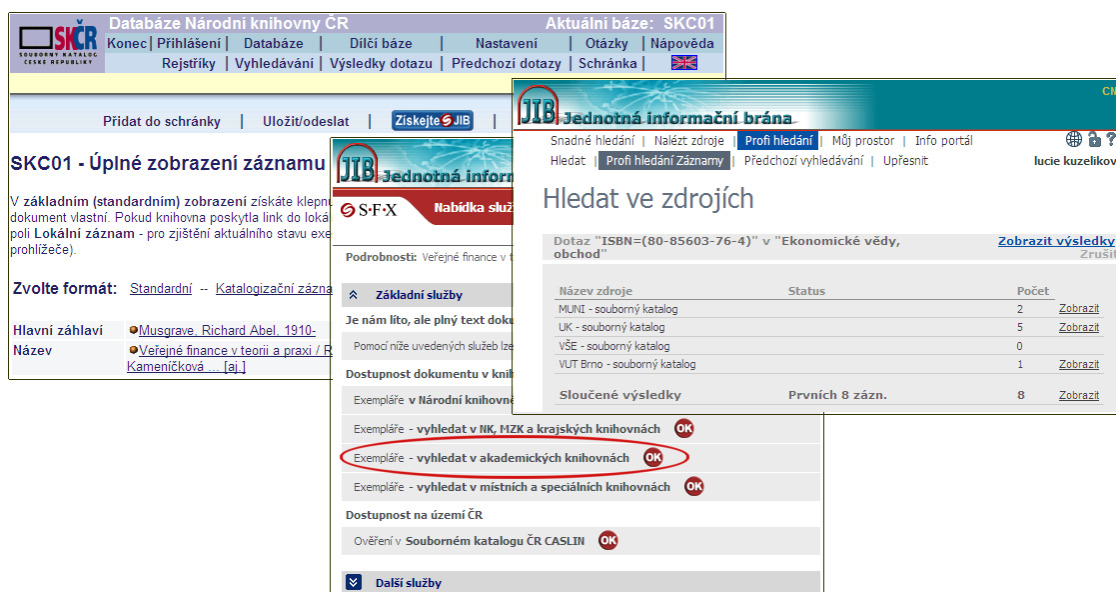
- publikace ve formátu PDF volně dostupné na webu – kliknout na název publikace
- uvedena pouze citace – je nutné si text dohledat v jiných databázích nebo využít aplikace *Related Articles* a *Web Search*
- kniha – použít službu *Czech Libraries*

Czech Libraries (obr. 2–19) je služba poskytovaná společně firmou Google a Jednotnou informační bránou – JIB. Umožňuje rychle získat informace, ve které knihovně se kniha nachází. K nastavení vyhledávání slouží aplikace *Scholar Preferences*, která má v nabídce knihovny z mnoha koutů světa.

Obrázek 2–19 Aplikace Czech Libraries

Obrázek 2–20 ukazuje, jak zjistit, ve které knihovně se vybraná publikace nachází. Na příkladu je znázorněné vyhledávání v akademických knihovnách, kam patří i knihovny Masarykovy univerzity. Je zde také využíváno služby SFX jako v metavyhledávači JIB.

Obrázek 2–20 Cesta k informacím z knihoven

Proč používat Google Scholar: Vyhledávání probíhá v rozsáhlé databázi volně dostupných webových stránek a zároveň v katalogích knihoven, na které i přímo odkazuje.

2-3-3 Scirus

Metavyhledávač **Scirus** je v mezinárodním srovnání velkým konkurentem výše popsaného Google Scholar. Za jeho vznikem stojí firma Elsevier, která je významným vydavatelem vědeckých publikací a producentem plnotextových databází.

Díky úzkému spojení s vědeckými licencovanými databázemi obsahuje metavyhledávač Scirus mnohé nadstandardní funkce. Jsou v něm spojeny výhody webového metavyhledávače (široký záběr vyhledávání) a profesionální placené databáze (lepší indexace dokumentů, zpřesňování dotazu, možnosti následné práce s výsledky).

Scirus prohledává volně dostupné odborné texty z vědeckého a akademického prostředí, časopisecké placené databáze spravované firmou Elsevier (např. ScienceDirect) a specializované webové zdroje. Jejich seznam si můžete prohlédnout na www.scirus.com/srsapp/aboutus/#sources.

Propojení metavyhledávače Scirus a plnotextové databáze ScienceDirect je pro uživatele pohodlné. Je-li ve výsledcích hledání dokument v plném textu uložený v databázi ScienceDirect, je odkaz opatřen logem. Hypertextový odkaz vede přímo k plnému textu dokumentu (obr. 2-21).

The screenshot shows the Scirus search interface. At the top, there are logos for Scirus, Trial EMBASE.com, and ScienceDirect. The search bar contains the query 'informal AND economy AND hungary'. Below the search bar, there are search filters and a list of results. The first result is a document titled 'Fee-for-service or donation? Hungarian perspectives on informal payment for health care' by Peter Gaal and Martin McKee. The document is available in full text, abstract, and PDF format. The page also includes navigation links, search filters, and a list of similar results.

Obrázek 2-21 Odkaz k plnému textu dokumentu v databázi ScienceDirect

Metavyhledávač nabízí již klasicky jednoduché i pokročilé vyhledávání. V aplikaci *Basic Search* si můžete navolit druhy prohledávaných dokumentů. Není však nutné tuto předvolbu vyplňovat. Seznam již nalezených výsledků hledání nabízí totiž poté přepínání mezi těmito jednotlivými skupinami prohledávaných dokumentů (obr. 2-22).

The screenshot shows the Scirus search interface. At the top, there are logos for Scirus, Trial EMBASE.com, and ScienceDirect. The search bar contains the query 'reason unemployment china 2006'. Below the search bar, there are search filters and a list of results. The page also includes navigation links, search filters, and a list of similar results.

Obrázek 2-22 Aplikace přepínání mezi druhy (zdroji) nalezených dokumentů

Výsledek vyhledávání je možné dále upravovat. Scirus nabízí po pravé straně výsledků klíčová slova, která se mohou vztahovat k vámi hledanému tématu. Kliknutím na některé z nich rozšíříte nebo zúžíte svůj předcházející dotaz. Není-li vhodné klíčové slovo v nabídce, je připraveno pole pro zadání vlastního (obr. 2–23, B).

Obrázek 2–23 Výsledek hledání a možnosti další práce s výsledky

Označené výsledky hledání je možné si uložit, poslat emailem nebo exportovat do jiného formátu a pak třeba uložit (obr. 2–23, blok A).

Pokročilé vyhledávání je vybaveno celou řadou aplikací pro rozšiřování a filtrování dotazu. Rozdílem oproti Google Scholar je možnost volby části dokumentu, ve kterém má být požadované slovo hledáno.

Dále si lze určit časové omezení, typ zdroje, jeho formát, konkrétně druh prohledávaných dokumentů či tématickou oblast (například *Economics*, *Business and Management*).

Proč používat Scirus: Vyhledávání probíhá jak na volném internetu, tak v kvalitních volných a placených plnotextových databázích, a to především v ScienceDirect. Je to internetový metavyhledávač s vyhledávacími funkcemi profesionální databáze.

2–3–4 Electronic Journals Library

Electronic Journals Library (EJL)⁹ je užitečným pomocníkem při vyhledávání konkrétního titulu časopisu, když nevíme v jaké databázi ho máme vyhledat. Portál EJL je mezinárodním projektem Univerzity Regensburg. Masarykova univerzita je do projektu zapojena, takže časopisy jsou vyhledávány i

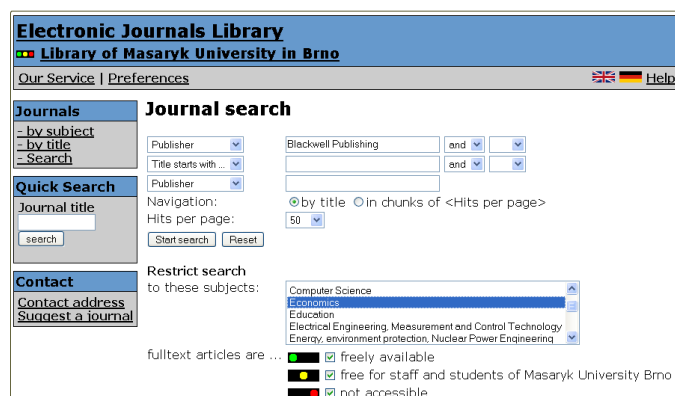

Obrázek 2–24 Grafické značky přístupnosti a identifikace instituce

⁹ Vstup do EJL je na adrese <http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit/index.phtml?lang=en>

v databázích zakoupených MU. EJL samozřejmě také zobrazuje časopisy volně dostupné na Internetu. V seznamech jsou zastoupeny i časopisy, ke kterým instituce přístup nemá.

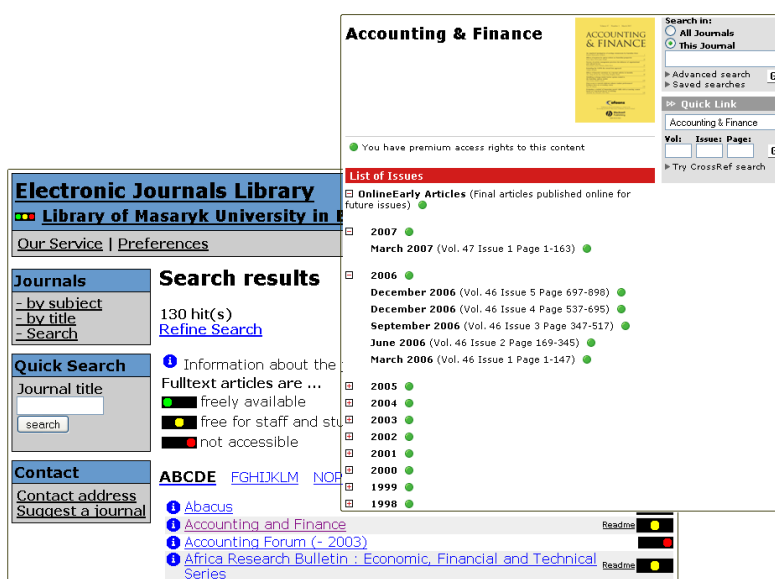
Portál EJL používá jednoduché grafické znázornění úrovně přístupnosti časopisů v podobě semaforu. Na obrázku 2–24 je zobrazeno vysvětlení používaných značek. Zelený puntík označuje volně dostupné časopisy a žlutý časopisy dostupné v licencovaných databázích. Červený je používán pro časopisy, ke kterým přístup není povolen. Aby značení odpovídalo aktuálním přístupovým právům, je třeba si zkontrolovat identifikaci přístupu. Ve většině případů se automaticky instituce zobrazí v levém horním rohu. Pokud se tak nestane, je možné si ji nastavit na titulní straně.

Obrázek 2–25 Pokročilé vyhledávání

Časopisy jsou řazeny podle tématického zaměření (*Journal by subject*) a nebo podle jeho názvu (*Journals by title*). Procházení seznamy je jeden ze způsobů nalezení časopisu, samozřejmě nechybí ani vyhledávání. Aplikace *Quick Search Journal Title* vyhledává v názvech časopisů. Masku pokročilého vyhledávání získáme kliknutím na *Journals Search* (vše viz obr. 2–25).

V pokročilém vyhledávání si lze nastavit a vyhledávat například podle slova z názvu, klíčového slova, vydavatele, ISSN, oboru a úrovně přístupnosti. Lze tak např. vyhledat časopis, jehož název sice známe, ale ne úplně přesně. Na příkladu z obrázku 2–26 jsme zadali vyhledávání časopisů z vydavatelství Blackwell Publishing zaměřených na ekonomii, které jsou veřejně přístupné.

Obrázek 2–26 Výsledek vyhledávání a přesměrování do plnotextové databáze

Ve výsledku dostaneme 130 časopisů odpovídajících rešeršnímu dotazu. Kliknutím na název zvoleného časopisu jsme přesměrováni přímo do databáze s plnými texty časopisu.

Proč používat portál EJJL: Electronic Journals Library je jednoduchý a přehledný pomocník při vyhledávání časopisu v databázích.

2-4 Hluboký web

Klasické vyhledávání informací na Internetu si můžeme představit jako vláčení sítě pod hladinou oceánu. Zatímco do „sítě“ vyhledávačů se chytí hodně informací, stále jich velké množství zůstává ukryto v hlubinách. Hromada informací je totiž „schována“ v databázích, jejichž obsah plní dynamicky generované stránky, ke kterým nevede „přímý odkaz“ (k obsahu se lze dostat pouze dotazem ve speciálním formuláři přímo vázaném na konkrétní databázi). Z tohoto úhlu pohledu si obsah webového prostoru můžeme rozdělit na *povrchový* neboli *viditelný* a *hluboký* tj. *neviditelný* (v angličtině *invisible*, *hidden*, *deep web* nebo také *dark matter*). Poprvé pojem neviditelný web použila JILL ELLSWORTH v roce 1994. Označila tak informace, které nebylo možné najít pomocí tehdejších vyhledávačů.

2-4-1 Kolik dat je schováno v hlubinách?

Velikost neviditelného webu je velmi obtížně měřitelná, což dokazuje i to, že nejvýznamnější studie v této oblasti se rozcházejí a jsou v akademických kruzích vzájemně rozporovány. Kalifornská univerzita v Berkeley publikovala studii s názvem *Kolik je tam informací?* (viz [32]), která odhaduje, že hluboký web může obsahovat 91 000 TB dat, přičemž povrchový internet je velký pouhých 167 TB. Pro srovnání: Kongresová knihovna (Library of Congress) obsahuje přibližně 11 TB informací (to se dá změřit přesně). Podle výzkumu MICHAELA K. BERGMANA [33] je množství informací v hlubokém webu asi 400 až 550krát větší než na běžně dostupném Internetu.

Hlavní rysy neviditelného webu (dle BERGMANA):

- hluboký web obsahuje asi 7 500 terabytů informací oproti 19 TB v povrchovém webu a 550 miliard jednotlivých dokumentů oproti jedné miliardě na povrchu
- 60 největších databázových center soustřeďuje asi 750 TB informací, což 40× přesahuje velikost běžně dostupného Internetu
- hluboký web je nejrychleji rostoucí oblastí nových informací na Internetu
- informace v neviditelném webu jsou mnohem detailnější a tématické oblasti užší

Více než polovina obsahu neviditelného webu se nachází v předmětových databázích a 95 % jeho obsahu není zpoplatněna a je veřejně přístupná.

Metodologickou stránku Bergmanovy kalkulace kritizoval prof. LEWANDOWSKI z Heinrich-Heyne Universität v Düsseldorfu. Podle něho se sice jedná o nadhodnocený výpočet, ale v zásadních věcech s Bergmanem souhlasil. Ke kritice se připojil také CHRIS SHERMAN v knize *Invisible web* [34]. Podle něho jsou ve studii uváděny i specializované adresáře, které běžné vyhledávače dokáží indexovat. Kritizovaná studie BrightPlanet také do svého výpočtu údajně zahrnovala nerelevantní zdroje obsahující pomíjivá data o počasí a výsledky astronomických měření, které z hlediska výzkumu (v sociálně ekonomických vědách) nemají prakticky žádný potenciál. Novější zdroje uvádí, že neviditelný web je 2–50× větší než viditelný. Je však potřeba si uvědomit, že zatímco čísla týkající se kvantitativy je obtížné přesně určit a mohou růst, poměr hlubokého a povrchového webu se výrazně nemění.

2-4-2 Co tvoří hluboký web?

Je jisté, že v hlubokém webu se skrývá nesmírné informační bohatství. Obsah neviditelného webu je totiž z velké části tvořen z hodnotných akademických databází. Zdroje v neviditelném webu můžeme rozdělit do následujících kategorií:

Dynamický obsah Dynamicky generované stránky, které požadovanou informaci vrátí jenom na základě přímého dotazu (vyplnění vyhledávacích polí) a které jsou dostupné prostřednictvím formuláře. Takový obsah je „uzamčen“ v databázích – jedná se o informace a data uložená v komerčních databázových centrech, digitálních knihovnách a v on-line katalogích. Kromě toho tam patří také institucionální zdroje citlivé na ochranu, elektronické časopisy, knihy a sborníky, na které se vztahují autorská práva a jejich obsah je rovněž zpoplatněn.

Neprolinkovaný obsah Stránky, na které není odkazováno, jsou nedostupné pro roboty, které indexují webový prostor.

Soukromé weby Zdroje chráněné heslem, vyžadující registraci a následné přihlášení.

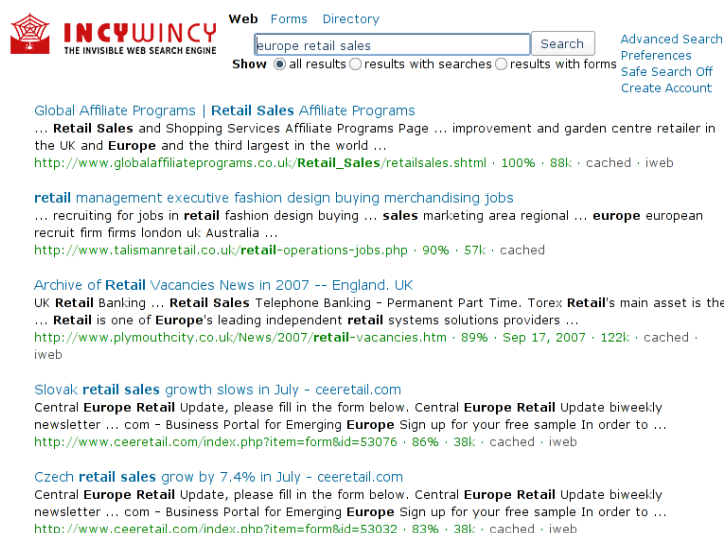
Obsah s omezeným přístupem Obsah, který není v obvyklém textovém formátu (HTML, PDF, DOC apod.) – textový obsah je například kódovaný do multimediálních souborů (obraz nebo video) či uložený ve specifických formátech.

2-4-3 Vyhledávače v hlubokém webu

Vyhledávače v hlubokém webu jsou vlastně metavyhledávače, které se „naučily“ pokládat dotazy specializovaným databázím. Samy o sobě tak žádný obsah neindexují, pouze položený dotaz „překládají“ dalším vyhledávacím formulářům a následně agregují navracené výsledky. Tři nejzajímavější stručně představují následující odstavce.

Incywincy

Incywincy (www.incywincy.com) indexuje více než 150 milionů stránek a vyhledává prostřednictvím tisíců vyhledávačů. Nabídne výpis stránek a k jednotlivým záznamům řazených dle relevance přidá formulářové okno pro zadání konkrétního dotazu. Incywincy využívá index adresáře ODP (Open Directory Project), proto si můžeme vybrat, kterou konkrétní oblast chceme prohledávat. V nastavení si můžeme vybrat konkrétní vědní oblast, výsledky se pak řadí právě podle zvolené kategorie.

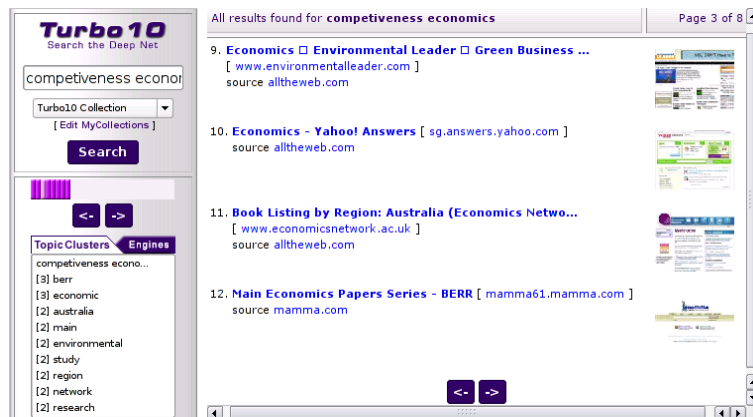

Obrázek 2-27 Incywincy svým jednoduchým rozhraním připomíná nejoblíbenější vyhledávač pro povrchový web

Kromě webových dokumentů umí vyhledávat také formuláře a obrázky. Vyhledávání zjednodušují funkce jako omezení duplicit a výběr souvisejících vyhledávačů. *Incywincy* při vyhledávání nabídne i výběr konkrétní oblasti, do které patří hledané klíčové slovo.

Turbo10

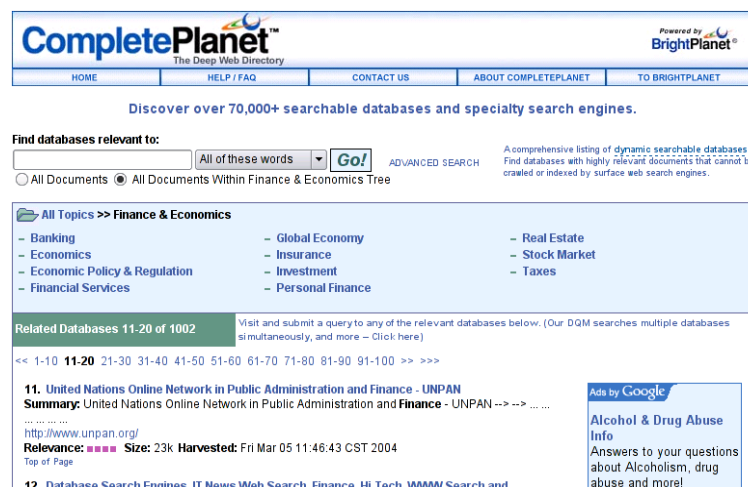
Turbo10 (turbo10.com) indexuje zdroje pomocí přibližně 800 vyhledávacích nástrojů, do kterých přeposílá vyhledávací dotaz. Výstupem hledání je seznam nalezených zdrojů, jako první se zobrazují nejdříve nalezené. Počet vyhledaných výsledků je mnohem nižší, než u jiných vyhledávačů – například na dotaz *inflation* vrátil *Turbo10* 23 relevantních výsledků, zatímco Google odkazuje na 48,7 miliónů často nepoužitelných výsledků. Do seznamu nástrojů si můžete přidat libovolné zdroje a vytvořit si tak vlastní kolekci – pokud chcete vyhledávat v encyklopedii *Britannica*, jedním kliknutím si ji přidáte do své sbírky.

Obrázek 2–28 Výsledkem dotazu u Turbo10 je přehled databází, které vrací nějaké výsledky

Complete Planet

Complete Planet (www.completeplanet.com) vyhledává ve více než 70 000 (!) databázích. Na úvodní stránce je zobrazena tématická struktura. V kategorii *Finance & Economics* je zařazena zhruba tisícovka databází, ale v podkategorii *Stock Market* je jich pouze 19 – každá hlavní kategorie obsahuje podoblasti, které tématicky navedou. Lze vyhledávat klíčová slova přímo v dané kategorii. Pokud nevíme, jaké téma chceme prohledávat, vyzkoušíme možnosti rozšířeného vyhledávání. Můžeme tak hledat v textech, názvu nebo popisu toho kterého dokumentu či podle klíčových slov. Můžeme si vybrat aktuální dokumenty, stejně jako zdroje staršího data.

Obrázek 2–29 Hlavní devizou Complete Planet je třídění prohledávaných databází do přehledných kategorií

3 Komerčně nabízené elektronické informace

Ač je patrný mohutný trend zmnožování volně dostupných informací ve veřejně dostupné části Internetu, stejně rychle se také rozvíjí nabídka placených informací: je to zboží jako „každé jiné“. K jejich „výrobě“ je třeba lidské práce, moderních technologií a často i nemalé vynalézavosti a konečně i obchodního ducha. Informace mají tím větší cenu, čím jsou na trhu vzácnější a komerčně využitelnější. A právě vzácnost je to, co brání jejich volnému šíření – ať už jakoukoli formou.

Tento svět si přiblížíme na pozadí množiny informací, které nakupuje Masarykova univerzita, a ke zjednodušení výkladu sáhneme pro určitou analogii se světem klasických informací. První, co skoro každého napadne, když se mluví o informacích, jsou obvykle *knihy*. Dále si přiblížíme oblast *elektronických časopisů* a nakonec se budeme věnovat *smíšeným a specializovaným databázím*.

Vzdáváme se nicméně aspirací na podání vyčerpávající množiny všech důležitých informačních zdrojů. Volíme jen to, o čem se domníváme, že má význam a s čím obvykle máme i dobrou osobní zkušenost.

3-1 Elektronické knihy

Klasickým papírovým knihám je už dlouho předpovídán „brzký zánik“, pochmurné předpovědi nabraly na síle zejména s boomem internetových technologií v posledních letech. V nedávné době zazněla taková prognóza z úst více než povolovaných. LYNNE BRINDLEY, výkonná ředitelka British Library, již v roce 2005 předpovídala přechod od tištěného k digitálnímu publikování v roce 2020. Říká – mnoho lidí si všímá národního přechodu k digitálnímu vysílání. Méně známý je fakt, že podobný trend již probíhá ve světě publikování: kolem roku 2020, 40 % britských výzkumných monografií bude dostupných jen v elektronické podobě, dalších 50 % bude dostupných v obou formátech (tištěném i digitálním) a jen zbývajících 10 % nových titulů bude dostupných pouze v tištěné podobě [28]. Je nepochybné, že v knihovnách orientovaných na literaturu technických a přírodovědných oborů doslova mizí potřeba akvizice tištěných dokumentů, protože ty nejvýznamnější, jako jsou časopisy, výzkumné zprávy, vysokoškolské kvalifikační práce, patenty, normy nebo referáty z konferencí, jsou publikovány elektronicky [29].

Obecně by bylo možné konstatovat, že produkce klasických, tištěných knih však zatím neupadá a elektronické formy zatím tvoří jen určitou komplementární část. Prostě tradiční kniha s možností listovat v ní sem a tam, podtrhovat si významné pasáže, tvoří určitý komplexní kulturní zážitek a dost možná i zvyk, který nemůže ještě plně nahradit „koukání do počítače“, pokud bychom věc maličko odlehčili.

Mnozí vydavatelé, samozřejmě, nabízejí *elektronické knihy*. Jejich hlavní předností je, že knihu si může číst současně neomezená množina čtenářů, nehrozí tedy, že by byla třeba půjčená: je vždy „na svém místě“ a ochotná věrně sloužit. Další výhodou je možnost přímého kopírování textu, pokud jej chceme třeba použít jako citaci. Nespornou výhodou je také možnost provázat záznam v elektronickém knihovním katalogu přímo s plným textem knihy: stačí jedno kliknutí na *externí odkaz* a můžeme číst, viz [obrázek 3-1](#).

A v neposlední řadě je možné k výhodám přiřadit i možnost fulltextového vyhledávání napříč celou kolekcí zakoupených knih, což může být přínosné zejména u výkladových slovníků a referenčních příruček. Elektronické knihy bývají oproti tištěným o 5–10 % dražší (viz [56]). Existují, samozřejmě, různé cenové modely, které například zohledňují velikost instituce, počet souběžně pracujících uživatelů a také to, zda knihy jsou konečným „majetkem“ kupce anebo je má jen „pronajaté“ na omezený časový úsek.

Svět klasických tištěných knih a svět elektronických knih můžeme ve stávající podobě chápat jako rozumnou koexistenci. Stále více se prosazuje model tištěných knih, ke kterým je přiloženo CD s různými doplňky, programy, daty, texty, výukovými programy, animacemi apod.

Požadavky MVS	Uložit/odeslat
Úplné zobrazení záznamu	
Zvolte formát: Standardní formát Katalogizační záznam Citace S největšími pro jednotlivá pole S kódy polí MARC21	
Záznam 1 z 1	
Název	Encyclopedia of public relations [elektronický zdroj] / ed. Robert Heath.
Autoři, ost.	Heathm Robert
Místo vyd.	Thousand Oaks :
Nakladatel	Sage Reference.
Rok vydání	2005.
Rozsah	1067 s.
ISBN	ISBN 0761927336 ISBN 1412914280 (e-book)
Forma a Žánr	internetové zdroje elektronické knihy
Jednotky	Všechny jednotky Elektronická verze přístupná jen z MU http://find.galegroup.com/gvrl/aboutEbook.do?prodId=GVRL&userGroupName=masaryk&actionString=DO_DISPLAY_ABOUT_PAGE&eisbn=1412914280
Jednotky-DK	Ekonomicko-správní fakulta

Obrázek 3–1 Provázání knihovního katalogu s elektronickým textem knihy (zvýrazněná část obrázku)

Produkcí elektronických knih se zabývá celá řada společností, z nejznámějších u nás můžeme jmenovat například Thomson Gale (*Gale Virtual Reference Library*)¹⁰, ProQuest (*Safari Tech Books Online*)¹¹, databáze firmy Knovel¹² specializovaná na oblast vědy a techniky, databáze Books od Ovid Technologies zaměřená na oblast medicíny, ošetrovatelství a farmacie, Oxford University Press (služby Oxford Scholarship Online and Oxford Reference Online), společnost Kluwer (*eBooks*)¹³ a mnoho dalších.

Přehled o tom, jaké kolekce knih jsou dostupné například na ESF MU, je možné získat na stránkách Střediska vědeckých informací, viz svi.econ.muni.cz/virtualni-knihovna.

Jak taková „elektronická kniha“ může vypadat, si může čtenář prohlédnout na následujících dvou obrázcích:

The left screenshot shows the Gale Virtual Reference Library interface. It features a search bar, navigation tabs, and a search result for 'Advertising'. The text on the page includes a definition of advertising and a section titled 'TYPES OF PUBLIC RELATIONS ADVERTISING'.

The right screenshot shows the SpringerLink interface. It displays a complex flowchart titled 'Principles of Forecasting' with nodes like 'Knowledge Source', 'Judgmental', 'statistical', 'multivariate', 'theory-based', and 'data-based'. Below the diagram is a text block discussing 'Conjoint Analysis' and its application in market research.

Obrázek 3–2 Ukázka prohlížení elektronických knih

¹⁰ www.gale.com/eBooks
¹¹ www.safaribooksonline.com
¹² www.knovel.com
¹³ www.kluweronline.com

3-2 Elektronické časopisy

3-2-1 Hlavní proud

Elektronické časopisy prožívají velký boom. Principiálním rozdílem oproti knihám je jejich rychlejší periodičita, se kterou nové informace přinášejí. Knihy jsou obvykle psány delší dobu a jejich zastarávání je – vzhledem k jejich zaměření – relativně pomalejší. Vzhledem k tomu, že by bylo obvykle pěkně otravné a pracné vyhledávat odborné články na oddělených webech různých časopisů, operují na trhu velcí agregátoři těchto služeb, kteří nabízejí stovky nebo dokonce tisíce různých titulů elektronických časopisů na jednom místě.

Jaké společné rysy mají nabízené kolekce? Obvykle to jsou:

- *dlouholetá retrospektiva*: 10–15, někdy i 20 a více let;
- *multioborovost*: většina velkých hráčů obvykle integruje databáze z více vědních oborů;
- *omezení přístupu* jen na počítače předplatitelské instituce, která vlastní k databázi licenci, případně přístup via tzv. proxy-server;
- různé *vychytávky* typu citační analýzy publikovaných textů, zasílání upozornění na nové číslo časopisu v databázi e-mailem, oblíbené položky, historie vyhledávání, vícejazyčné rozhraní apod.
- nepřeberné možnosti *kombinovaného vyhledávání* a – samozřejmě –
- *přístup k plným textům článků* s možností je tisknout, ukládat, posílat e-mailem apod.

Informace ze sociálně-ekonomických oborů jsou obsaženy především v následujících a nejdůležitějších databázích:

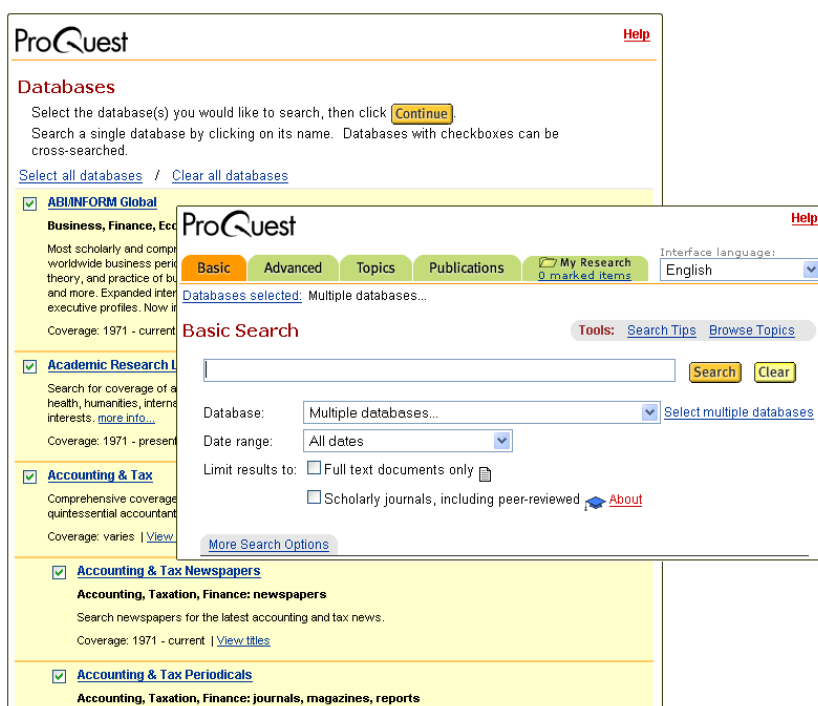
- [ProQuest 5000](#)
- [JSTOR](#)
- [ScienceDirect](#)
- [SpringerLink](#)
- [Blackwell Synergy](#)
- [EBSCO – EIFL Direct](#)

Masarykova univerzita vlastní licence k databázím z celé řady oborů. Jejich úplný seznam si můžete prohlédnout na [rozcestníku elektronických zdrojů MU](#). Zde jsou vedle odkazů na databáze k dispozici i jejich kratší charakteristiky. Podrobnější informace, výukové manuály a další propagační materiály k licencovaným databázím jsou k dispozici na specializovaném portálu [Infozdroje.cz](#).

Tip pro vás: Čtenáři jsou od vyhledávání v těchto databázích mnohdy odrazováni tím, že přesně nevědí, ve které bázi mají ten který časopis hledat. Za tímto účelem můžete využít například portál [Electronic Journals Library](#) (podrobněji viz [kapitolu 2.3](#) Metavyhledávače pro volné i placené databáze).

3-2-2 Jeden příklad za všechny – ProQuest

Obecně je možné konstatovat, že všechny databáze fulltextových časopisů jsou si do značné míry podobné. Proto si dovolíme tuto rodinu „hlavního proudu“ představit jen na jednom reprezentantovi, databázi [ProQuest 5000](#) společnosti ProQuest Information and Learning. Skládá se ze dvou desítek tématicky zaměřených „poddatabází“, jejich přehled nabízí hned úvodní stránka ([obr. 3-3](#)). Je možné si zvolit jen některé, se kterými se bude dále pracovat, nebo nechat označené všechny a rovnou stisknout tlačítko *Continue*.

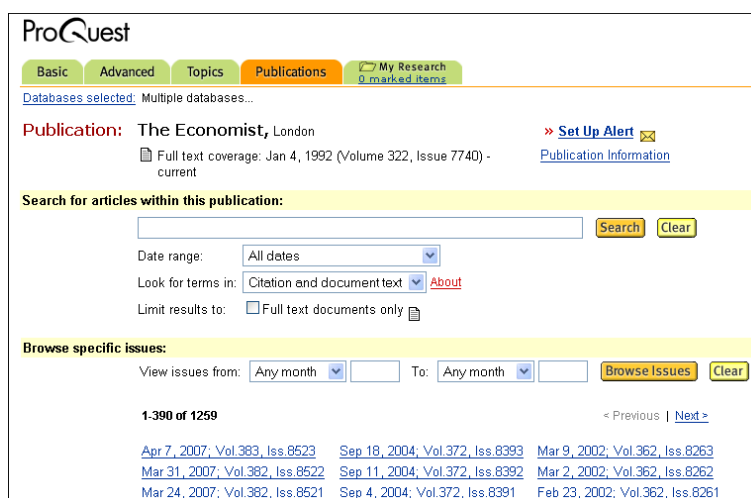
Obrázek 3–3 Úvodní stránka ProQuest s přehledem a výběrem „poddatabází“

Ekonomicky zaměřené dílčí databáze v ProQuest jsou:

- ABI/INFORMA Global
- Academic Research Library
- Accounting and Tax
- Banking Information Source
- ProQuest Asian Business and Reference
- ProQuest European Business

Hledaná informace se však může nacházet i v jiné databázi, než kam by měla „patřit“ (např. ProQuest Social Science Journals). Prací se všemi dílčími databázemi tak nelze nic zkazit.

ProQuest nabízí čtyři hlavní „záložky“ pro vyhledávání a jednu pro práci s výsledky své rešeršní činnosti – *My Research* (obr. 3–4). Vyhledávat lze v jednoduchém (*Basic*) a pokročilém (*Advanced*) stupni, dále pak témata (*Topics*) a publikace (*Publications*).

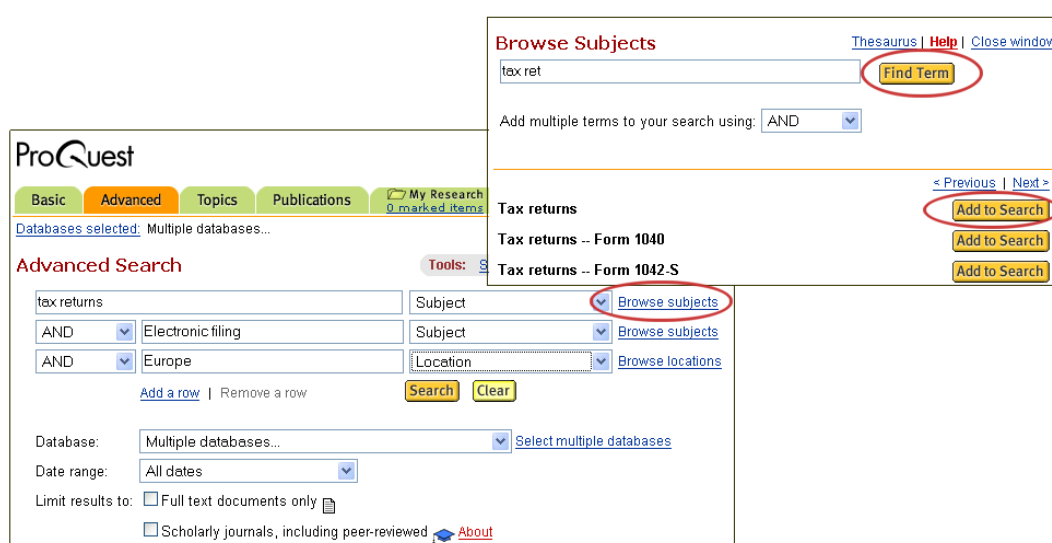

Obrázek 3–4 Zobrazení vyhledaného titulu časopisu

V záložce *Publications* se vyhledává podle názvů časopisů. U vyhledaného časopisu (obr. 3–4) se zobrazují všechny jeho dostupné ročníky a čísla.

Tip pro vás: Máte oblíben určitý časopis, ke kterému databáze ProQuest poskytuje přístup? Díky aplikaci *Set Up Alert* v záložce *Publications*, budete mít stále přehled, kdy bylo nové číslo v databázi zpřístupněno.

Pokročilé vyhledávání je v databázi ProQuest šikovně propojeno s tezaurem, slovníkem klíčových slov používaných k popisu dokumentů. Například *daňové příznání* v angličtině lze říci více než jedním způsobem a občasný uživatel databáze nemusí vědět, jaký výraz je v databázi používán. Aplikace *Browse subjects* (zobrazí se při navolení *Subject* v pokročilém vyhledávání) nebo *Browse Topics* jsou určeny pro procházení mezi klíčovými slovy a nalezení onoho správného tvaru. Obrázek 3–5 je příkladem rešeršního dotazu vytvořeného pomocí aplikace *Browse Subjects*. Hledáme dokumenty na téma daňového příznání v elektronické podobě v Evropě. Stisknutím tlačítka *Search* spustíme vyhledávání.

Obrázek 3–5 Pokročilé vyhledávání a použití aplikace *Browse subjects*

Výsledek vyhledávání nabízí vedle samotného relevantního dokumentu množství dalších aplikací pro „dolaďování“ vyhledávacího dotazu a práce se samotným nalezeným dokumentem. Na obrázku 3–6 jsou červeně znázorněny aplikace:

Suggested Topics Nabídka podobných nebo tématicky souvisejících okruhů, užitečná nápověda pokud se například v hledaném tématu příliš neorientujeme a nevíme, co konkrétně hledat.

Browse Suggested Publications Nabídka časopisů, které by mohly souviset s hledaným tématem, ale články z těchto dokumentů nemusejí být zobrazeny ve výsledcích hledání.

Refine Search Zúžení nebo rozšíření předcházejícího dotazu.

Set Up Alert Nastavení upozornění na nový dokument v databázi ProQuest odpovídající rešeršnímu dotazu, upozornění je zasíláno na vámi zadaný email ve vybraných časových intervalech.

Mark all Označení všech dokumentů, lze si také vybrat jen některé konkrétní dokumenty.

Marked items: Email / Cite / Export Aplikace pro poslání označených dokumentů emailem, vytvoření jejich citace a nebo převod do jiného formátu.

Sort results by Výběr seřazení nalezených dokumentů podle času nebo relevance.

Obrázek 3-6 Výsledek vyhledávání a možnosti další práce

Zajímavou možností je vyhledávání obrázků, grafů, tabulek a schémat obsažených v dokumentech. Ve vyhledávací masce zvolíme vyhledávání v *Image Caption* (popisek obrázku) a zadáme klíčové slovo, kterým by hledaný obrázek mohl být popsán. Chceme-li vyhledávání obrázku omezit ještě dalšími požadavky, můžeme rešeršní dotaz dále doplňovat.

Obrázek 3-7 Vyhledání obrázku s tématem inflace ve vztahu k Japonsku

Užitečnou aplikací v databázi ProQuest je „záložka“ *My research*. Jsou v ní zaznamenány všechny rešeršní dotazy a zároveň dokumenty, které byly ve výsledcích hledání označeny. Aplikace umožňuje následující činnosti s uchovanými informacemi:

Create your bibliography Vytvoření bibliografie (soupisu) dokumentů v několika citačních formátech

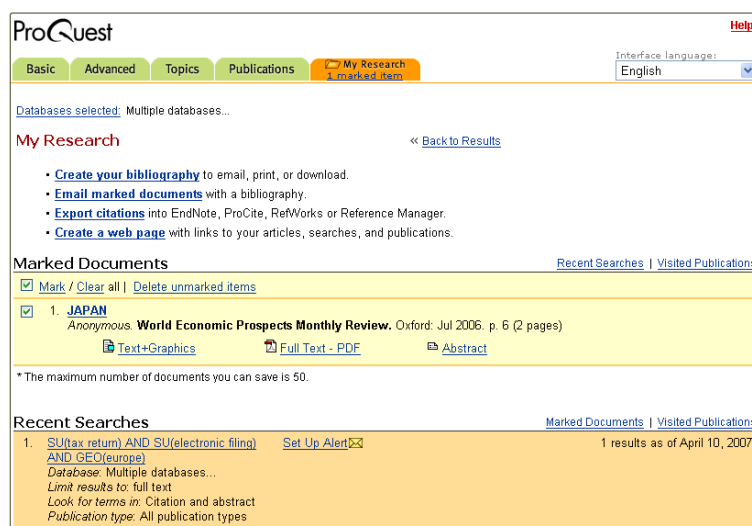
Email marked documents Zaslání emailu s přímými odkazy na vybrané dokumenty

Export Citations Převedení nebo uložení citací do několika citačních formátů (používaných různými softwarovými aplikacemi)

Create a webpage Vytvoření webové stránky s výsledky vyhledávání; Možnost uložení a následné zveřejnění webové stránky.

Recent Searcher Kliknutím na rešeršní dotaz se vrátíme k jeho výsledkům; *Set Up Alert* – nastavit upozornění na nový dokument odpovídající rešeršnímu dotazu.

Tip: Aplikaci *Create a webpage* můžeme využít pro vystavení zajímavých nebo důležitých dokumentů pro naše kolegy nebo studenty. Ušetříme jim práci s vyhledáváním plných textů, protože dokumenty na webové stránce přímo odkazují na plný text dokumentu v databázi ProQuest.

Obrázek 3–8 Záložka *My research* a její aplikace

Vyhledávání a práce s dokumenty v databázi ProQuest samozřejmě nabízí i další aplikace a „vychytávky“. O nich se můžete dozvědět v nápovědě přímo v databázi nebo z propagačních a výukových materiálů na portálu Infozdroje.cz.

3–2–3 Od minulosti k přítomnosti – JSTOR

Databáze **JSTOR** je soubor zdigitalizovaných (naskenovaných) časopisů humanitního zaměření především ze severoamerického prostředí. Primárním impulsem pro jeho vznik byl nedostatek místa v knihovnách USA, ve kterých byly časopisy dlouhodobě uchovávány. V databázi je možné najít časopisy od jejich prvního čísla až do současnosti. Na aktuální ročníky časopisů se vztahuje tzv. *moving wall*, tedy nezobrazování čísel z posledních 3 až 5 let. Nižší „aktuálnost“ databáze je bohatě vyvážena dlouhodobou retrospektivou. Například časopis *Econometrica* je dostupný ve všech ročnících s výjimkou tří posledních od roku 1933. JSTOR je výhodný zejména pro studium vývoje vědeckého poznání v delším časovém úseku a ke studiu „klasických textů“. Jistě není bez zajímavosti, že podle výsledků ankety je tato databáze nejoblíbenější mezi učiteli a posluchači doktorského studia na ESF MU.

Aplikace *Browse* umožňuje procházení mezi tituly časopisů v abecední seznamu nebo podle tématických oblastí. JSTOR v současné době nabízí více než 800 časopisů¹⁴, které jsou nabízeny v několika kolekcích, jako jsou například Arts & Sciences, Biological Sciences, Business, Ecology & Botany, Health & General Sciences, Language & Literature, Mathematics & Statistics a Music.

¹⁴ viz www.jstor.org/about/all.list.html

Obrázek 3–9 Maska pokročilého vyhledávání

Vyhledávání lze provádět ve třech úrovních aplikací: *Basic Search*, *Advanced Search* a *Article Locator*. Na obrázku 3–9 jsou vidět možnosti pokročilého vyhledávání. Zadané slovo nebo slovní spojení se vyhledává v textu článku, jménu autora, názvu článku, abstraktu a obrázku. Je možné dotaz omezit typem textu, časovým rozhraním, jazykem a samozřejmě i časopisem. Databáze JSTOR také umí vyhledat internetové odkazy na aktuální články z ročníků časopisů, které sama ještě nezveřejňuje. Stačí jen zaškrtnout pole *Search for links to articles outside of JSTOR*.

Samotná práce s textem vybraného článku je velmi intuitivní. Pomocí aplikací *Previous Page* a *Next Page* je možné „obracet“ stránky článku. Článek si lze vytisknout, uložit ve formátu TIFF nebo PDF, zobrazit informace o článku, obsah čísla celého časopisu anebo se vrátit k výsledkům hledání.

Jsou také nabídnuty další články autora a seznam odkazů na články v něm uvedené. JSTOR spolupracuje s [Google Scholar](#) (viz [sekce 2.3.2](#)). Výsledkem spolupráce je možnost nechat si vyhledat články citující vybraný článek, související články a další články autora, které jsou volně dostupné na Internetu.

Obrázek 3–10 Vyhledaný článek

3–2–4 Další časopisecké databáze

Vedle výše popsaných databází ProQuest a JSTOR poskytuje Masarykova univerzita přístup k mnoha dalším hodnotným plno-textovým databázím. Seznam všech databází řazených podle abecedy, fakultního a oborového zaměření a s přímými vstupy do nich, je na portálu library.muni.cz/ezdroje.

Způsoby vyhledávání a druhy služeb v nich nabízených jsou si v principu velmi podobné. Nemělo by tedy většího významu se věnovat podrobnému popisu všech databází. Mnohem zajímavější mohou být rozdíly a neobvyklé funkce v databázích. Dále uvádíme to „nej“ ze čtyř multioborových databází, jejich referenční popis naleznete v příloze A.1.

ScienceDirect

Záložka Scirus v databázi [ScienceDirect](#) je určena k vyhledávání vědeckých dokumentů v prostředí volně přístupného internetu. U zvoleného článku je možné si nechat zobrazit články, které uvádějí jeho citaci. Díky tomu získáme ucelenější přehled o daném tématu a jeho vývoji ve vědeckém či akademickém prostředí.

SpringerLink

Vyhledávání v databázi [SpringerLink](#) se poněkud liší od klasického vzorce *Browse – Basic Search – Advanced Search*. Po levé straně obrazovky jsou předem připravená kritéria pro zužování nebo rozšiřování oblastí hledání a uživatel se k hledanému dokumentu tzv. proklikává. Z tématické oblasti *Business and Economics* nabízí databáze přístup ke 135 řadám časopisů a přes 1 000 knih. Databáze obsahuje dokumenty i v jiném jazyce než angličtině, například španělštině nebo němčině.

Blackwell Synergy

[Blackwell Synergy](#) nabízí aplikace *Crossref research*, která umožňuje zároveň vyhledávat ve volném Internetu pomocí metavyhledávače Google Scholar, viz kapitola 2.3.2.

EBSCO – EIFL Direct

V databázi [EBSCO – EIFL Direct](#) je zajímavá dílčí báze *Business Source Premier* s vlastním grafickým rozhraním. Je speciálně přizpůsobená pro vyhledávání profilů a zpráv o podnicích (Company Profiles), průmyslu (Industry profiles), zemích (Country Reports) a výzkumů trhu (Market Research Reports).

Databáze nabízí inovativní způsob vyhledávání *Visual Search*, který uspořádá vyhledané dokumenty do dalších tématických skupin a časové osy. Aplikace poskytuje uživatelům jednak komplexnější pohled na hledané téma, ale i na postavení jednotlivých dokumentů.

The screenshot displays the EBSCO Visual Search interface. At the top, there are navigation tabs: 'Basic Search', 'Advanced Search', 'Visual Search', 'Choose Databases', and 'Select another EBSCO source'. The search bar contains the text 'Find economic policy'. Below the search bar, there are options for 'Group Results', 'Sort Results', 'Filter Results by Date', and 'Display Style'. The main content area shows a grid of search results. The first row is titled 'ECONOMIC policy' and includes a sub-entry 'Interest rate reaction functions for...' with a date of 'Aug 2008'. The second row is titled 'ECONOMIC indicators' and includes 'ECONOMIC OVERVIEW' for 'Jul 2008'. The third row is titled 'FOREIGN exchange' and includes 'ECONOMIC OVERVIEW' for 'Jul 2008'. The fourth row is titled 'EMPLOYMENT (Economic theory)' and includes 'ECONOMIC OVERVIEW' for 'Jul 2008'. The fifth row is titled 'GROSS domestic product' and includes 'ECONOMIC OVERVIEW' for 'Jul 2008'. On the right side, there is a 'Collect Articles' section with options to 'Print, email, or save' and 'Add to basket'. A 'Results Map' is also visible at the bottom right.

Obrázek 3–11 Výsledky vyhledávání v aplikaci Visual Search

3-2-5 Elektronické časopisy v ČR

Pro čtenáře také mohou být zajímavé některé typy k českým časopisům, které zatím nejsou obsahem databází velkých zahraničních integrátorů. Obecně platí model, kdy tištěné časopisy provozují vlastní archiv s elektronickými verzemi v retropektivě. Vstup do archivu je obvykle (nikoli však ve všech případech) zpoplatněn nebo je možné získat jednotlivé články oproti mikroplatbě třeba formou textové zprávy SMS (nabízí například týdeník *Respekt* – www.respekt.cz). Předplatitelé tištěných verzí mají vstup do archivu obvykle za nižší cenu a často mají k dispozici i další doplňkové služby.

K největším provozovatelům elektronických archivů patří *Economia, a. s.* se svým portálem na adrese www.ihned.cz, která je největším vydavatelem ekonomických a odborných periodik v České republice. Základním informačním zdrojem webů skupiny iHNed je deník *Hospodářské noviny*, týdeník *Ekonom, Marketing & Media* a další tituly. *Online Archívy*¹⁵ umožňují jednoduché vyhledávání informací v souvislostech a navíc s víceletou historií (například archiv HN od roku 1995, Ekonom od r. 1997). Vysoce ceněnou oblastí serveru je elektronická podoba archivu *Obchodního věstníku* zahrnující data od roku 1992. Přehled časopisů ukazuje následující tabulka 3-1.

Online archiv	dostupná čísla	webová adresa
deník <i>Hospodářské noviny</i>	od r. 1995	HospodarskeNoviny.cz
týdeník <i>Ekonom</i>	od r. 1997	www.Ekonom.cz
<i>Obchodní věstník</i>	od r. 1992	www.ObchodniVestnik.cz
týdeník <i>Marketing & Media</i>	od r. 1999	www.MaM.cz
odborný měsíčník <i>Bankovníctví</i>	od r. 2001	Bankovnictvi.iHNed.cz
dvoměsíčník <i>Business Spotlight</i>	od r. 2004	www.Business-Spotlight.cz
<i>Dotace</i>	od r. 2005	Dotace.iHNed.cz/
odborný měsíčník <i>Finanční poradce</i>	od r. 2003	www.FPweb.cz
dvoměsíčník <i>Finanční management</i>	od r. 2005	www.ManagerWeb.cz
dvoměsíčník <i>Hotel & Spa Management</i>	od r. 2007	www.hotel-spa.ihned.cz
<i>HR Management</i>	od r. 2005	www.ManagerWeb.cz
dvoměsíčník <i>Listy</i>	2001–2002	Listy.iHNed.cz
odborný měsíčník <i>Logistika</i>	od r. 2001	Logistika.iHNed.cz
odborný měsíčník <i>Moderní obec</i>	od r. 2001	www.ModerniObec.cz
odborný měsíčník <i>Moderní řízení</i>	od r. 2001	www.ModerniRizeni.cz
odborný měsíčník <i>Odpady</i>	od r. 2001	Odpady.iHNed.cz
odborný měsíčník <i>Právní rádce</i>	od r. 2000	www.PravniRadce.cz
odborný měsíčník <i>Regal</i>	od r. 2005	www.eRegal.cz
dvoměsíčník <i>Sign</i>	od r. 2005	www.Signmagazine.cz
odborný měsíčník <i>Stavitel</i>	od r. 2001	www.Stavitel.cz
odborný měsíčník <i>Technik</i>	od r. 2001	Technik.iHNed.cz
odborný měsíčník <i>Trend Marketing</i>	od r. 2004	TrendMarketing.cz
dvoměsíčník <i>Sport & Wellness management</i>	od r. 2006	www.Sportawellness.cz

Tabulka 3-1 Přehled časopisů z vydavatelství *Economia* dostupných v elektronickém archivu

I přesto, že třeba nemáte přístup do archivu, je možné na výše uvedených stránkách jednotlivých časopisů najít řadu zajímavých článků a zpráv, které jsou k dispozici volně.

Dalšími významnými hráči jsou ekonomicky orientované týdeníky *Euro* (tydenik.euro.cz) s retrospektivou archivu od roku 1998 a *Profit* (www.profit.cz) s retrospektivou od roku 2002. Z ekonomicky

¹⁵ <http://ihned.cz/index.php?p=00L000>

orientovaných časopisů je u nás – podle Media Projektu – nejčtenější týdeník *Ekonom* (125 tis. čtenářů), dále následuje *Euro* (81 tis.), *Profit* (62 tis.) a *Osobní finance* (38 tis.) – viz [57].

Politická ekonomie (www.vse.cz/polek/) – nejvýznamnější český ekonomický časopis z oblasti základního výzkumu dokumentovaný v *Social Sciences Citation Index (SSCI)* vydávaný VŠE Praha má také elektronický archiv (od r. 1997) společně s anglicky psaným ekonomickým čtvrtletníkem *Prague Economic Papers* (od r. 1996). Vstup do obou částí *není placený*, je však zapotřebí jednoduchá registrace. V době přípravy tohoto textu byl obsah archívu poměrně skromý, nicméně podle informací z VŠE „se na jeho rozšiřování intenzivně pracuje“.

Finance a úvěr (www.financeuver.org) vydává FSV UK ve spolupráci s ČNB a MF ČR. Časopis je také dokumentovaný v databázi *Social Sciences Citation Index (SSCI)* a je zaměřen na bankovní sektor a celou oblast finančního zprostředkování, včetně kapitálového trhu; veřejné finance, včetně daňové problematiky (pravidelně jsou publikovány daňové judikáty); monetární ekonomii a měnovou politiku; finance podniku, restrukturalizaci, ekonomiku transformace. Časopis má elektronický archiv, pro jeho používání platí následující pravidla:

- všichni uživatelé mají přístup ke všem ročníkům s výjimkou posledních čtyř;
- registrovaný uživatel-předplatitel má přístup k dalším dvěma novějším ročníkům;
- dva nejmladší ročníky nejsou přes web přístupné vůbec.

Sociologický časopis (studie.soc.cas.cz) je časopis také dokumentovaný SSCI a na webu je volně přístupný jeho archiv od roku 2000, u starších čísel je k dispozici jen obsah.

Naše společnost (www.cvvm.cas.cz), časopis vydávaný Centrem pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR nabízí na Internetu volně všem uživatelům statě primárně vycházející z výzkumů veřejného mínění a jeho výsledků, a to s důrazem na širší mezioborové souvislosti a aktuálnost témat.

Časopis *Právník* (casopispravnik.juristic.cz) – zdá se – svůj archiv teprve buduje a stránky nejsou plně funkční.

Archiv časopisu *Československá psychologie* (cspsych.psu.cas.cz) obsahuje pouze abstrakty jednotlivých článků a je také dokumentovaný v databázi *Social Sciences Citation Index (SSCI)*.

Časopisy *Statistika* a *Demografie* (www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/casopisy_cs) vydávané Českým statistickým úřadem nabízejí zatím jen obsahy starších čísel a volně jsou k dispozici jen některé články nebo ukázky z nich ve formátu PDF.

3-3 Smíšené a specializované databáze

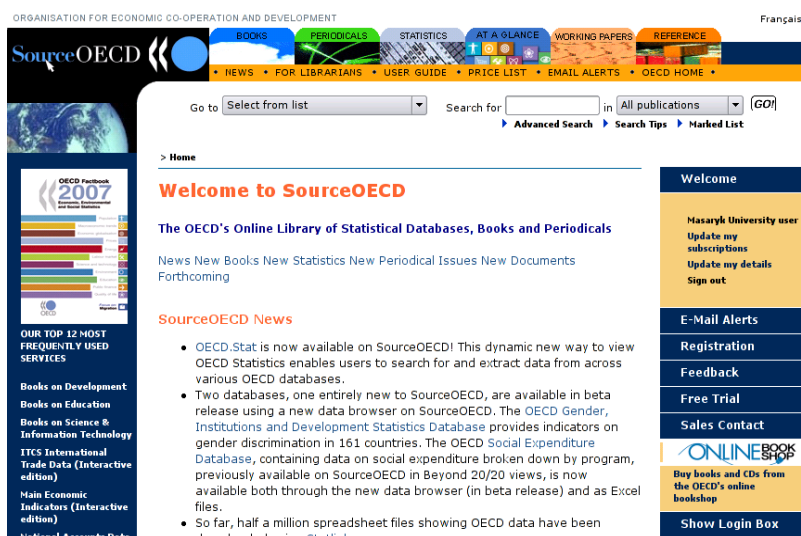
Zřejmě nikdo nemůže aspirovat na záměr podat úplný a vyčerpávající popis všech zajímavých databází – zdrojů elektronických informací ze sledované oblasti. Pokusili jsme se vybrat to nejzajímavější.

3-3-1 SourceOECD

SourceOECD – www.sourceoecd.org – je základní informační služba OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), která zpřístupňuje socio-ekonomická statistická data členských zemí formou časových řad a porovnání. Kolekce SourceOECD představuje smíšený zdroj, protože se skládá z více oblastí a forem poskytovaných dat: *elektronické knihy* (plný text), *elektronické časopisy* (plný text) a *mezinárodní statistické ukazatele*. Jedná se o mimořádně cenný zdroj mezinárodně srovnatelných informací, ke kterému má MU aktuálně přístup (r. 2007). Dlužno dodat, že cena vstupu do databáze je přímo úměrná rozsahu a kvalitě poskytovaných informací.

3-3-2 ViewsWire

Denní obchodní a podnikatelské zpravodajství o rychle se měnících světových trzích v 201 zemi světa a regionech, najdeme jej na adrese www.viewswire.com. Denně přináší kolem 250 důležitých

Obrázek 3–12 Webové stránky SourceOECD

zpráv o ekonomickém a politickém vývoji a o vývoji trhů ve světě a poskytuje stručné analytické přehledy s jejich důsledky pro obchod. Těchto 250 analytických článků z hlavních a perspektivních trhů je spojeno s průběžně aktualizovanou databází místních informací, ekonomických prognóz a finančních informací o každém trhu. Na vstupní obrazovce je denně výběr nejzajímavějších událostí komentovaných analytiky EIU.

Obrázek 3–13 Webové stránky ViewsWire

Poskytuje pravidelně aktualizovanou databázi analýz a přehledů o otázkách týkajících se regulačních podmínek ekonomických trendů v rozvinutých a perspektivních trzích. Uživatelé získají přímý přístup k prognózám a rizikovým odhadům a k plnému rozsahu finančních a ekonomických indikátorů Economist Intelligence Unit.

Primární zdroj analýz a dat pro ViewsWire je Economist Intelligence Unit; služba obsahuje také analýzy z celé Economist Group i další vybrané zdroje včetně OECD a Financial Times.

3–3–3 DSI

Jedná se o sérii databází se statistickými údaji ze sociálně-ekonomické sféry „z celého světa“ od německé firmy DSI Data Service. Všechny obsahují téměř nepřeborné množství meziročně a mezinárodně

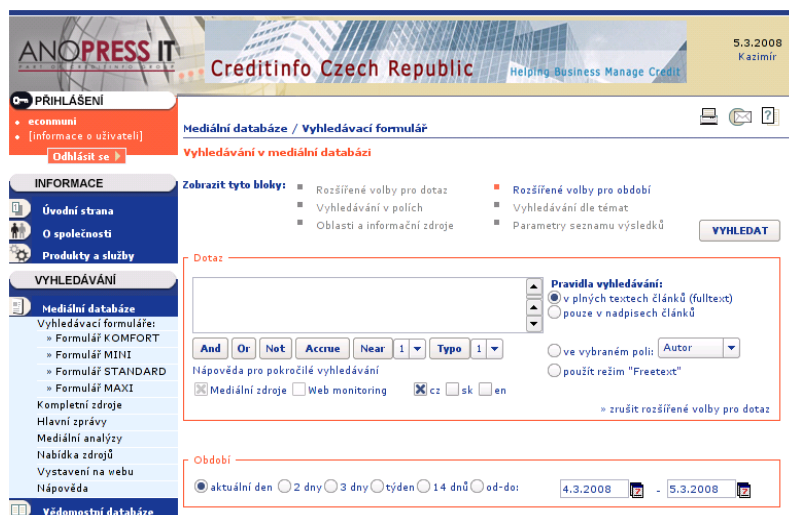
srovnatelných statistických dat i ve velké retrospektivě. Neuvěřitelný rozsah je vykoupen těžkopádnějším ovládáním; vyhledaná data je možno exportovat, ukládat do Excelu apod. Služba sídlí na adrese <http://195.145.59.167/>.

Obrázek 3-14 Úvodní rozcestník do hlubin DSI

3-3-4 Mediální databáze Anopress IT

Na adrese www.anopress.cz sídlí fulltextová databáze zpřístupňující informace z českých médií. A to nejen z novin (HN, LN, DNES, Právo a mnoha dalších) a časopisů (Ekonom, EURO, Bankovníctví, Finanční poradce, Respekt, Týden), ale i přepisů rozhlasového (Radiožurnál, ČRO6, F1, Impuls) a televizního vysílání (ČT1, ČT2, ČT24, Nova, Prima). Seznam všech monitorovaných zdrojů, kterých je téměř 1500, je velice široký¹⁶.

Obrázek 3-15 Vyhledávací formulář pro Mediální databázi

Články a zprávy z deníků aktuálního data jsou v databázi k dispozici od 8.00 hodin, přepisy relací rozhlasu a televize jsou do něj zařazovány s minimální časovou prodlevou, týdeníky a ostatní periodika zpravidla v den vydání. Prostřednictvím databanky lze souhrnně prohledávat jak aktuální tisk, tak

¹⁶ Přehled zdrojů je dostupný na <http://www.anopress.cz/web/pages/produkty/zdroje.aspx#OBL1>

noviny několik let staré. Současně je možné hledat i v textových přepisech zpravodajských, publicistických a diskusních pořadů rozhlasu a televize. Monitoring umožňuje přístup ke všem datům podle individuální specifikace až do roku 1996.

3-3-5 Firemní monitor ČR

Stejný distributor nabízí také *Firemní Monitor ČR*¹⁷. Jedná se o komplexní databázi všech registrovaných firem a organizací v ČR, podchycující základní údaje o více než 2 300 000 podnikatelských i neziskových subjektech a kumulující maximum dostupných informací na jednom místě. Databáze, která vychází bez přerušení již od jara 1992, poskytuje mnoho výběrových kritérií a rozsáhlou škálu výstupních formátů, slouží jako otevřený marketingový nástroj s možností doplňovat a vyhledávat vlastní údaje.

Kromě základních údajů o jméně, sídle a identifikaci firmy obsahuje také předmět činnosti, počet zaměstnanců, specifikaci právní formy, druhu vlastnictví atd. K některým záznamům jsou doplněny telefony, faxy respektive e-mailové a URL adresy, informace o ročních obratech včetně grafu vývoje, základním jmění, informace o stavu firmy, podrobnosti ke konkursům a likvidacím, přehled vlastníků a podílů ve firmách. Pravidelně jsou aktualizovány kompletní informace z obchodního rejstříku a u všech těchto subjektů jsou k dispozici strukturovaná jména a pozice statutárních zástupců. DVD verze obsahuje i texty živnostenského rejstříku s vyhledatelným každým slovem.

The screenshot shows a software interface for 'Creditinfo - Firemní Monitor ČR 2/2008 - Výstup výsledků'. It displays company information for 'Relex, a.s.' and a detailed table of payment information.

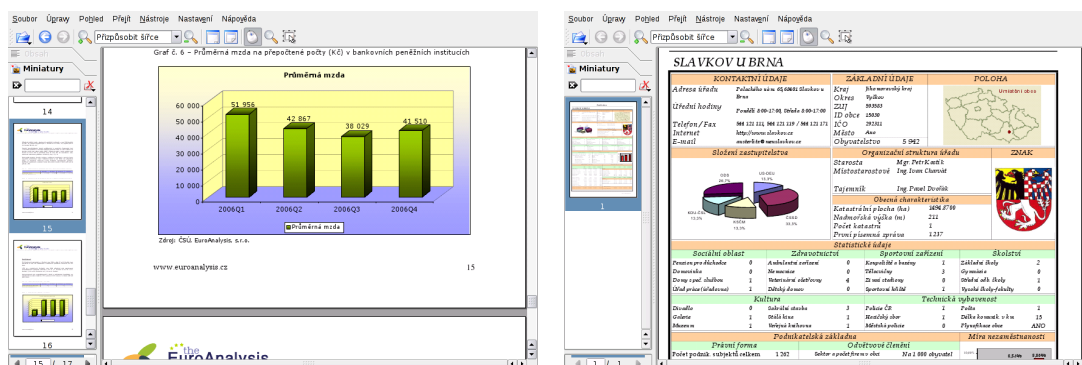
Platební informace		Platební historie	
Platební index	B1-Nadprůměrně 1-15	Odvětví	
Minimální obch. podmínka (d)	0 Datum poslední faktury 1.12.2007	Výroba textilií a textilních výrobků	
Maximální obch. podmínka (d)	14 Prům. počet dnů po splatnosti 3	Prům. počet dnů zpoždění (odvětví)	17
Počet dodavatelů plateb, informací	3	Počet sledovaných faktur (odvětví)	16.438
Počet sledovaných faktur	58	Objem sledovaných faktur Kč (odvětví)	629.240.839
Částka faktur celkem (Kč)	553.797 (100%)	Počet firem v odvětví (s plateb. inf.)	438
Uhrazeno v termínu (Kč)	12.282 2,2 %	Firem ve zpoždění do 30 dnů	373 85,2 %
Uhrazeno po termínu (Kč)	541.013 97,7 %	Firem ve zpoždění 31-60 dnů	38 8,7 %
Zbývá uhradit po termínu (Kč)	502 0,1 %	Firem ve zpoždění 61-90 dnů	11 2,5 %
Zbývá uhradit v termínu (Kč)	0 0,0 %	Firem ve zpoždění nad 90 dnů	16 3,7 %

Obrázek 3-16 Ukázka nabízených informací o konkrétním podniku

3-3-6 Odvětvové a sektorové analýzy a analýzy krajů

Společnost *Euroanalysis* nabízí čtyři hlavní druhy analýz: ad-hoc analýzy, odvětvové analýzy, sektorové analýzy a analýzy krajů. Podrobnosti o tom, co ten který druh analýz obsahuje, je možné najít na adrese http://www.euroanalysis.cz/odvetvi_regiony.asp. Podobné analýzy však nabízí v ČR i další komerční subjekty, například i *Creditinfo Czech Republic* <http://www.cicr.cz/?PageID=1325>

¹⁷ Pro více informací o databázi viz <http://www.cicr.cz/?PageID=1297>

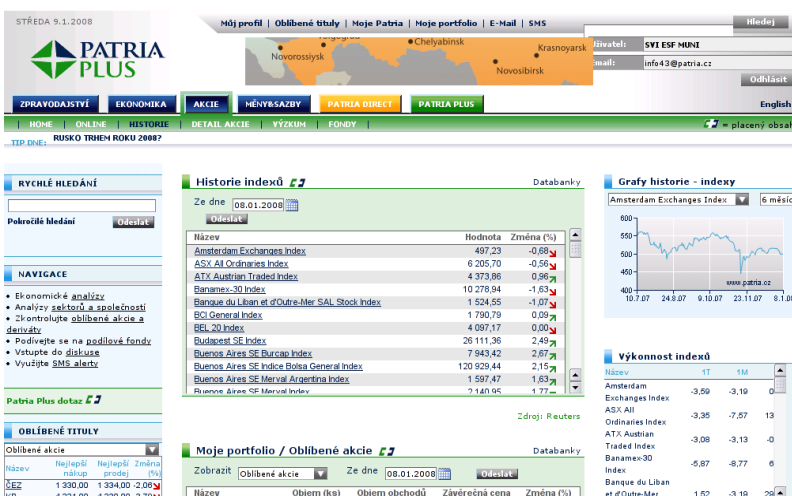
Obrázek 3-17 Ukázky vybraných analýz ve formátu PDF

3-3-7 Patria Plus

Patria Plus – www.patria.cz/patriaplus – je online služba společnosti Patria Finance. Poskytuje informace, data a analytickou podporu z oblasti financí a investic. Jádro produktu tvoří datová a zpravodajská část. K dispozici jsou online:

- data z finančních trhů v reálném čase – spotové i forwardové kurzy světových a středoevropských měn, mezibankovní peněžní trh, úrokové swapy, sazby FRA a ceny vybraných komodit;
- analýzy týkající se měnové politiky, kurzu koruny, dolaru;
- přehledy vývoje základních makroekonomických indikátorů ČR, středoevropského regionu a světa;
- flash news – bleskové analytické zprávy publikované do dvou hodin po zveřejnění ekonomického indikátoru;
- ad-hoc analýzy tématicky zaměřené na zajímavé aktuální finanční a ekonomické okruhy;
- fundamentální akciové analýzy společnosti Patria Finance a KBC Securities;
- technické analýzy domácích titulů a světových indexů (Dow Jones, Euro Stoxx50, CAC, ...);
- denní, týdenní a měsíční přehledy a výhledy vývoje na akciových trzích;
- přehledné prognózy měnových kurzů a úrokových sazeb a dlouhodobé prognózy základních makroekonomických veličin – jsou výsledkem expertních odhadů a sofistikovaných ekonometrických modelů.

Služba také obsahuje databanky historických časových řad – rozděleno na devizové trhy, úrokové sazby, komodity, akcie České republiky a světa. Stovky časových řad základních ekonomických ukazatelů ČR a tisíce akciových titulů.

Obrázek 3-18 Ukázka rozhraní Patria Plus

Do této části o placených elektronických zdrojích by ještě organicky zapadaly informace o speciální databázi Web of Science. Pro její výjimečnost jsme jí však věnovali samostatnou kapitolu 5.1.

4 Volně dostupné informace na českém webu

4-1 Volně dostupné databáze

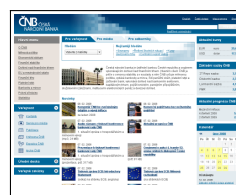
Většina veřejných institucí poskytuje na svých webových stránkách přístup k plným textům různých statistik, výzkumných zpráv, ekonomických analýz, odborných publikací a samozřejmě i ekonomického zpravodajství. Následující seznam je jen nejzákladnější ukázkou toho, co je volně dostupné v prostředí Internetu:

4-1-1 Statistiky a odborné publikace

ČNB – Česká národní banka

Na webových stránkách www.cnb.cz nabízí:

- Periodické publikace – *Zprávy o inflaci*, *Zprávy o finanční stabilitě*, *Výroční zprávy* apod.
- Neperiodické publikace jako *Zpráva o stabilitě bankovního sektoru*, *Měnová politika* apod.
- Statistiky ekonomických indikátorů, analýzy, články a komentáře
- Online katalog Odborné knihovny ČNB

ČSÚ – Český statistický úřad

Na webových stránkách www.czso.cz lze nalézt:

- Statistické ročenky ČR, Krajské ročenky, Statistická ročenka Věda a technologie a další
- Statistiky ze všech oblastí společnosti, ekonomiky, průmyslových odvětví, mezinárodního srovnání a další
- Podrobné informace o inflaci včetně časových řad od roku 1997
- Archív dokumentů ve formátech PDF a EXCEL přibližně od poloviny 90. let
- [Veřejná databáze](#), [Národní statistický portál](#) a [Registr ekonomických subjektů](#)
- Na serveru volby.cz výsledky voleb a referend od roku 1990

Sociologický ústav AV ČR

Na webových stránkách www.soc.cas.cz nabízí následující periodika a publikace:

- Sociologický časopis / Czech Sociological Review – „impaktovaný“ vědecký časopis
- Další recenzované časopisy – *Gender*, *rovné příležitosti*, *výzkum*, *Data a výzkum* – *SDA INFO*, *Naše společnost* a další
- Desítky sociologických studií

Národohospodářský ústav AV ČR

Na webových stránkách www.cerge-ei.cz nabízí:

- Elektronické knihy týkající se ekonomiky ČR
- Další výzkumné práce z oblasti ekonomických teorií
- Makroekonomické předpovědi pro země střední a východní Evropy

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Na webových stránkách www.mpsv.cz nabízí:

- Noviny *Práce a sociální politika* – aktuální číslo + archiv
- Statistiky, publikace a dokonce archiv videodokumentů

Plno dokumentů je samozřejmě na webových stránkách dalších ministerstev České republiky.

4-1-2 Zprávy

ČTK – Česká tisková kancelář

Na webových stránkách www.ctk.cz nabízí:

- Všeobecné zpravodajství z ČR a zahraničí
- Ekonomické zpravodajství
- Zpravodajství v angličtině či ve slovenštině

Mediálně agregační servery

Z obrovského množství zpravodajských serverů vybíráme:

- Nový den (novyden.cz) – místo, kde najdete všechny důležité zprávy pohromadě
- Právě dnes (pravednes.cz) – monitoring zpravodajství českých a slovenských portálů seříděný do přehledných kategorií
- Google News – viz [sekce 2.2.2](#) o vyhledávači Google

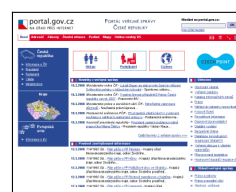

4-1-3 Právní a účetní informace

Portál veřejné správy

Portál sídlící na adrese portal.gov.cz nabízí:

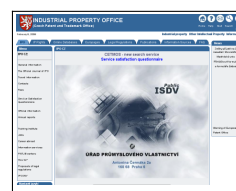
- Vyhledávání v předpisech ze *Sbírky zákonů*
- Plnotextové vyhledávání v *Obchodním věstníku*
- Online noviny Veřejné správy – elektronické zpravodajství čtrnáctideníku vlády ČR
- Přehledný rozcestník pro oblast *Práce a sociální věci*

Úřad průmyslového vlastnictví

Na webových stránkách www.upv.cz nabízí několik databází průmyslově právních informací, z nichž vybíráme:

- Patenty a užité vzory
- Rešeršní databáze průmyslových vzorů
- Ochranné známky včetně seznamu všeobecně známých ochranných známek
- Databáze českých označení původu a zeměpisných označení

Obchodní rejstřík

Webové stránky www.justice.cz nabízí vyhledávání:

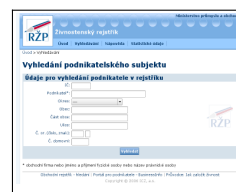
- V obchodním rejstříku (informace o firmách a právnických osobách)
- V evidenci úpadců

Živnostenský rejstřík

Na webových stránkách www.rzp.cz lze najít:

- Informace o fyzických a právnických osobách se živnostenským oprávněním
- Statistiky týkající se počtů vydaných živnostenských oprávnění

4-1-4 Další užitečné weby pro ekonomy

Nyní již jen heslovitě:

- Akcie.cz – aktuální kurzy burzy a RMS
- BusinessInfo.cz – oficiální portál ČR pro podporu podnikání a export
- Business.center.cz – zákony, daně, finance, šablony; výklad přes 2 200 pojmů z práva, ekonomiky a dalších oblastí podnikání
- **Centrální adresa**, www.centralniadresa.cz – informační systém o veřejných dražbách, veřejných zakázkách a dalších veřejných nabídkách
- **Prague Stock Exchange**, pse.cz – čerstvé informace z Burzy cenných papírů Praha

4-2 Knihovní katalog Aleph

V největších českých knihovnách se stal jakýmsi nepsaným standardem pro elektronickou katalogizaci dokumentů a správu čtenářů knihovní systém Aleph izraelské společnosti Ex Libris. Aleph mimo souborný katalog Masarykovy univerzity najdeme též v Národní knihovně, Moravské zemské knihovně, na Karlově univerzitě či Vysoké škole ekonomické¹⁸.

Při představování Alephu v této kapitole použijeme instalaci Masarykovy univerzity, která běží na webové adrese aleph.muni.cz, dále popsané postupy jsou nicméně obecně platné i u ostatních institucí.

4-2-1 Uživatelský účet

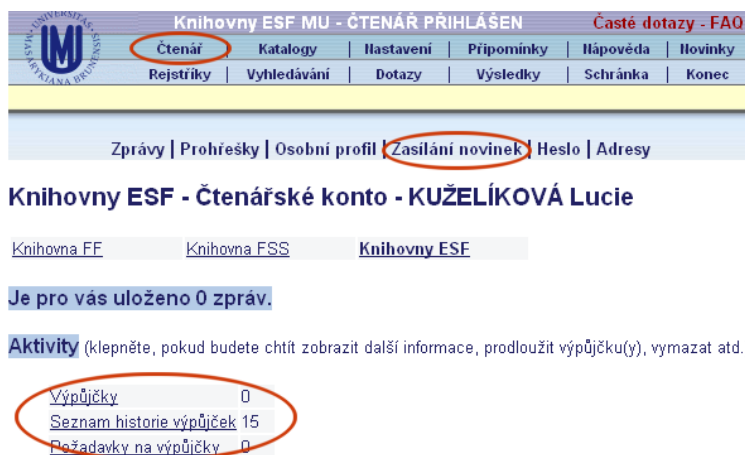
Do katalogu je možné vstoupit (obr. 4-1) přihlášením nebo bez jakékoliv identifikace jako host. V obou případech jsou k dispozici shodné možnosti při vyhledávání dokumentů.

Obrázek 4-1 Vstup do katalogu

¹⁸ Národní knihovna: sigma.nkp.cz, Moravská zemská knihovna: aleph.mzk.cz, Karlova univerzita: ckis.cuni.cz, Vysoká škola ekonomická: library.vse.cz/aleph

Přihlášený Čtenář (obr. 4–2) si na rozdíl od nepřihlášeného může prohlížet i stav svého čtenářského účtu, kontrolovat a prodlužovat výpůjční lhůty, dělat rezervace jiných půjčených publikací či měnit své osobní nastavení.

Užitečným pomocníkem se může stát aplikace *Zaslání novinek*. Pomocí několika kritérií si lze nastavit pravidelné zasílání e-mailových zpráv o nových přírůstcích v knihovně.

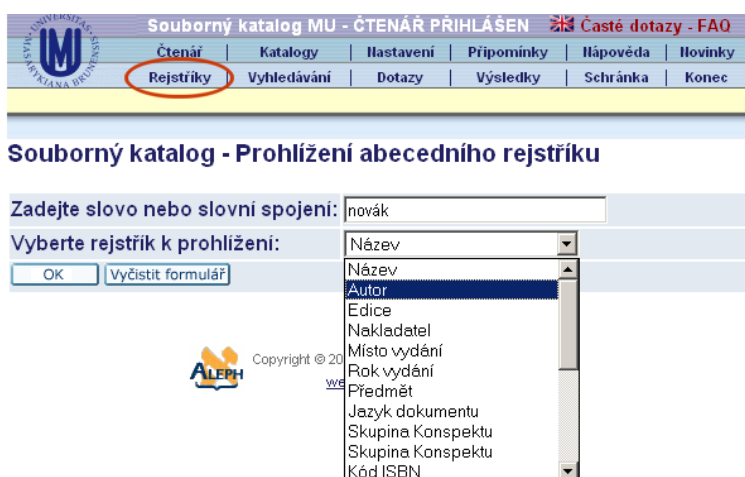

Obrázek 4–2 Čtenářský účet

4–2–2 Vyhledávání v katalogu

V katalogu můžete vyhledávat pomocí dvou základních strategií a jejich následných modifikací.

První strategie je založená na aplikaci *Rejstříky* (obr. 4–3). Slouží k tzv. listování v záznamech. Používá se především v případech, kdy si nejsme úplně jisti, co přesně hledáme. Například na přednášce z politologie zaslechne jméno *Novák M.*, jako autora publikace, kterou vyučující doporučuje ke zkoušce. Bohužel si více nestihneme poznamenat – nevdává. V abecedním rejstříku zadáme „novák“, vybereme prohlížení v rejstříku *Autor* a k prolístování výsledků (obr. 4–4) se dostaneme přes tlačítko *OK*.

Obrázek 4–3 Rejstříky

U *Nováků* s křestním jménem začínajícím na *M* si prohlédneme jejich publikace. Neměli bychom minout *Miroslava Nováka* s publikací *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia* – to určitě bude ona hledaná publikace.

Souborný katalog MU - ČTENÁŘ PŘIHLÁŠEN [Časté dotazy - FAQ](#)

Čtenář | Katalogy | Nastavení | Připomínky | Hlášky | Hovinky
 Rejstříky | Vyhledávání | Dotazy | Výsledky | Schránka | Konec

Souborný katalog - Prohlížení abecedního rejstříku

Zadejte slovo nebo slovní spojení:

Vyberte rejstřík k prohlížení: Autor

Prohlížení rejstříku: Autoři [Předchozí stránka](#) [Další stránka](#)

Poč. záz.	Stručné záz.	Heslo
1		Novák, Milan 1952- jo20000075506
1+	Stručné záznamy	Novák, Milan, 1952- jo20000075506 - [Autoritní záznam]
1		Novák, Milan. [absolvent PdF MU]
1		Novák, Milan. [absolvent PřířF MU]
1+	Stručné záznamy	Novák, Miloš
1+		Novák, Miloslav
1+	Stručné záznamy	Novák, Mirko
1+	Stručné záznamy	Novák, Mirko, 1901-1980 jk01090491 - [Autoritní záznam]
1		Novák, Mirko, 1998- jk01090493 - [Autoritní záznam]
1+	Stručné záznamy	Novák, Miroslav

Obrázek 4-4 Výsledky při listování autorským rejstříkem

Variací na způsob vyhledávání v rejstřících je mnoho. Lze listovat abecedními rejstříky názvů, autorů či předmětu obsahu dokumentu.

Druhou základní strategií při rešeršní práci v katalogu je použití aplikace *Vyhledávání*. V základním vyhledávání si můžete omezit hledané dokumenty rokem vydání, jazykem a žánrem dokumentu. Na obr. 4-5 je znázorněn příklad, kdy hledáme všechny bakalářské práce z let 2002 až 2006 napsané na ESF na téma národních bank. Kdybychom nechali omezení žánru volné, ve výsledku hledání bychom měli *všechny* publikace na téma národních bank. Tedy i například učebnice, skripta, sborníky a studie.

Souborný katalog MU - ČTENÁŘ PŘIHLÁŠEN [Časté dotazy - FAQ](#)

Čtenář | Katalogy | **Vyhledávání** | Nastavení | Připomínky | Hlášky | Hovinky
 Rejstříky | Vyhledávání | Dotazy | Výsledky | Schránka | Konec

[Základní vyhledávání](#) | [Vyhledávání z více polí](#) | [Vyhledávání z víceází](#) | [Pokročilé vyhledávání](#) | [Vyhledávání pomocí CCL](#)

Základní vyhledávání

Zadejte slovo nebo slovní spojení: národní banky

Pole pro vyhledávání: Předmětové heslo

Blížkost slov? Ne Ano

Báze pro vyhledávání: Ekonomicko-správní fakulta

Omezení vyhledávání na:

Rok od: 2002 Rok do: 2006 RRRR (Použijte ? pro pravostanné zkrácení, pokud nechcete použít rozmezí od/do.)

Jazyk: všechny Žánr/ Forma: bakalářské práce

Obrázek 4-5 Vyhledávání

Pro tvorbu složitějších vyhledávacích dotazů katalog nabízí:

- *Vyhledávání z více polí* – můžete najednou vyplnit pole autor, název, předmět, rok a nakladatel;
- *Vyhledávání z víceází* – můžete současně prohledávat katalogy více knihoven;
- *Pokročilé vyhledávání* – můžete volit libovolnou kombinaci prohledávaných polí;
- *Vyhledávání pomocí CCL* – vyhledávání pro opravdové fajnšmekry pomocí příkazového jazyka.

S výsledky vašeho dotazu lze dále pracovat a upravovat je (obr. 4-6). Přihlášený čtenář má možnost si výsledky uložit, poslat e-mailem nebo vložit do schránky. U vyhledaných dokumentů lze zadávat další zpřesnění rešeršního dotazu nebo výsledky filtrovat podle zadaných kritérií.

Vybrané záznamy: Zobrazit vybrané | Uložit/odeslat | Vytvořit podmnožinu | Přidat do mé schránky
 Všechny vyhledané záznamy: Vybrat vše | Zrušit označení | Ohodnotit | Zpřesnit | Filtrovat

Výsledky dotazu SI.-předmět.hesla= marketing
 Záznamy 1 - 20 z 792

(řazeno dle Rok, potom Autor, pro změnu řazení klikněte na záhlaví sloupce)

#	Autor	Název	Rok	Jednotky/Půjčeno
1	Ekonomická univerzita v Bratislavě	Marketing - transparenty /	uuuu	Ekonomicko-správní fakulta(1/1)
2	Cateora, Philip R.	International marketing /	2007	Ekonomicko-správní fakulta(2/1)

Obrázek 4-6 Možnosti práce s výsledky dotazu

4-2-3 Pokročilé možnosti katalogu

Pokud čtenář ve výsledku svého dotazu najde publikaci, kterou chce získat, následuje odkaz *Jednotky/Půjčeno* (obr. 4-6, B) vybrané publikace. Dostane se k informacím o jednotkách publikace (obr. 4-7), které prozradí následující:

- *Signatura* (obr. 4-7, C) – umístění ve volném výběru
- *Status jednotky a Půjčeno do* (obr. 4-7, B) – do kdy je kniha půjčena
- *Požadavek* (obr. 4-7, A) – aplikace pro rezervování publikace

Ekonomicko-správní fak - Knihovní jednotky

Cateora, Philip R.:
 International marketing /Philip R. Cateora, John L. Graham.
 Boston, Mass. : McGraw-Hill, 2007.
 xxxii, 702 s. : il.

Pro zadání požadavku na výpůjčku jednotky klepněte na odkaz "požadavek".
 Pokud tento odkaz nevidíte, zapoměli jste se přihlásit nebo není možné exemplář objednat.

Vyberte rok [Všechny] Vyberte ročník [Všechny] Vyberte dílčí knihovnu [Ekonomicko-správní fakult.] OK

Popis	Status jednotky	Půjčeno do	Dílčí knihovna	Sbirka	Signatura	Poč. požadavků	Čarový kód	Poznámka
požadavek	Prezenční	K dispozici	Ekonomicko-správní fakulta volný výběr		MAR-326		4200445443	
požadavek	Měsíční	27.04.07	Ekonomicko-správní fakulta volný výběr		MAR-326		4200445444	

Obrázek 4-7 Záznam knihovní jednotky a rezervování

Z příkladu na obrázku 4-7 vyplývá, že knihovna má ve svém fondu dva výtisky publikace *International marketing*. Jeden pro prezenční studium ve fakultní knihovně a druhý s možností měsíční výpůjčky. V současné době je v knihovně dostupná jen publikace k prezenčnímu studiu. Bude-li čtenáři postačovat prezenční forma studia, může si publikaci najít na regálu pod signaturou MAR-326. Druhý výtisk je půjčený do 27. 4. 2007. Má-li čtenář o půjčení zájem, přes odkaz *Požadavek* (obr. 4-7, A) si knihu rezervuje.

Druhá cesta k těmto informacím vede kliknutím ve výsledcích dotazu na *Název* (obr. 4-6, A). Otevře se *Úplné zobrazení záznamu* (obr. 4-8). Odkaz *Všechny jednotky* opět vede k záznamu knihovní jednotky (viz obr. 4-7).

Druhá cesta je sice trochu zdlouhavější, ale umožňuje čtenáři podívat se na *předmětový obsah* publikace, kde předmětová hesla stručně vyjadřují obsah vybrané publikaci.

Pokud čtenář nestihá zapůjčenou knihu vrátit do konce výpůjční lhůty, může si datum vrácení prodloužit. V menu *Čtenář* (obr. 4-2) se pod záložkou *Výpůjčky* zobrazí seznam aktuálních výpůjček čtenáře (obr. 4-9).

Kliknutím na číslo záznamu se vybere kniha, kterou chce prodloužit (viz šipka na obr. 4–9). K dokončení požadavku již stačí jen následovat odkaz *Prodloužení* (obr. 4–10).

Úplné zobrazení záznamu

Zvolte formát: [Standardní formát](#) [Katalogizační záznam](#) [Citace](#) [S návěštími pro jednotlivá pole](#) [S kódy polí MARC21](#)

Záznam 2 z 792 [◀ Předchozí záznam](#) [▶ Další záznam](#)

Číslo záz. 000463355

Jednotky-vše **Všechny jednotky**

Jednotky-DK [Ekonomicko-správní fakulta](#) [i](#)

ISBN [9780073080062 \(alk. paper\)](#)
[0073080063 \(alk. paper\)](#)

Hlavní záhlaví [Cateora, Philip R.](#)

Název [International marketing / Philip R. Cateora, John L. Graham.](#)

Vydání 13th ed.

Naklad. údaje [Boston, Mass. : McGraw-Hill, 2007.](#)

Popis xxxii, 702 s. : il.

Všeob.pozn. Index

PředmH - podle \$2 [mezinárodní marketing](#)
[kultura a společnost](#)
[světová ekonomika](#)
[strategický marketing](#)

Obrázek 4–8 Úplné zobrazení záznamu

Knihovny ESF MU - ČTENÁŘ PŘIHLÁŠEN [Časté dotazy - FAQ](#)

[Čtenář](#) [Katalogy](#) [Nastavení](#) [Připomínky](#) [Nápověda](#) [Novinky](#)
[Rejstříky](#) [Vyhledávání](#) [Dotazy](#) [Výsledky](#) [Schránka](#) [Konec](#)

Informace o čtenáři [Vypůjčky](#) [Požadavky na vypůjčky](#) [Požadavky na kopie](#) [Pokročilý](#)
[Platební transakce](#) [Požadavky MVS](#) [Proxy/Sponzor](#)

Knihovny ESF - Jednotky, které má vypůjčené: KUŽELÍKOVÁ Lucie

Chcete-li zobrazit podrobnosti o vypůjčkách, klepněte na podtržené číslo.

Poč.	Autor	Popis	Rok	Vypůjční lhůta	Vyp.lhůta-hodina	Pokuty	Dílčí knihovna	Signatura
<u>1</u>	Morawski, Witold	Ekonomická sociologie / Witold Morawski ;	2005	04/01/07	23:59		Ekonomicko-správní fakulta	SOC-505

Obrázek 4–9 Seznam aktuálních vypůjček

Knihovny ESF MU - ČTENÁŘ PŘIHLÁŠEN [Časté dotazy - FAQ](#)

[Čtenář](#) [Katalogy](#) [Nastavení](#) [Připomínky](#) [Nápověda](#) [Novinky](#)
[Rejstříky](#) [Vyhledávání](#) [Dotazy](#) [Výsledky](#) [Schránka](#) [Konec](#)

Podrobnosti o vypůjčce č. 1

Datum vypůjčky:	30/11/06
Vypůjční lhůta:	04/01/07
Prodloužení:	Prodloužení

Obrázek 4–10 Prodloužení vypůjční lhůty

4-2-4 Co vše katalog MU obsahuje?

Vedle klasických papírových dokumentů obsahuje Aleph také *záznamy elektronických knih a elektronických bakalářských a diplomových prací* obhájěných na Masarykově univerzitě. V záznamech je přímý odkaz na plný text dokumentu dostupný online. U elektronických knih odkaz směřuje do některé z placených databází k jejich plnému textu. Odkazy na plné texty diplomových prací směřují do univerzitního informačního systému – podrobnosti jsou popsány v následující kapitole.

Knihovní katalog Aleph pomůže nejenom knihu najít, ale také vytvořit k ní bibliografickou citaci – v *Úplném zobrazení záznamu* se použije odkaz *Citace* a vygenerovaný text již lze snadno zkopírovat.

4-3 Diplomové a bakalářské práce na webu

Závěrečné práce absolventů vysokých škol spadají do zóny tzv. šedé literatury – publikací, které se v tištěné podobě na světě vyskytují pouze v několika málo exemplářích. Zároveň se jedná o materiál, kterým student prokázal své schopnosti a vědomosti dokazující, zda je oprávněně úspěšným absolventem. Přestože se v řadě případů jedná o jen nepatrný přínos světové vědě, zaslouží si každá taková závěrečná práce být archivována a do budoucna přístupná ostatním zájemcům. Není proto divu, že se s tenčícím místem na regálech knihoven objevují snahy o elektronickou archivaci těchto publikací, což samozřejmě přináší řadu výhod – digitální kopie pro každého čtenáře, úspora místa apod. Na druhou stranu má digitální archiv také svá úskalí, především ve vztahu k autorskému zákonu, ale též s technickým zabezpečením. Aktuálně však lze konstatovat, že řada takových archivů existuje, a to nejenom ve světě, ale i na českých univerzitách.

4-3-1 Archívy prací na českých vysokých školách

Nový vysokoškolský zákon z roku 2006 ukládá povinnost veřejně zpřístupňovat vysokoškolské závěrečné práce. Požadavek je postavený na myšlence, že studium na veřejných vysokých školách je financováno z veřejných peněz. Veřejnost by tedy měla mít právo podívat se na výsledky škol, tedy na závěrečné kvalifikační práce. Podle portálu *e-VŠKP* v současné době tak elektronickou formou činí pět českých vysokých škol. Následuje jejich seznam s odkazem do databází závěrečných prací:

- *Masarykova univerzita* – na adrese is.muni.cz/thesis/ provozuje komplexní archiv, který je podrobně popsán dále v [sekci 4.3.2](#)
- *Mendelova zemědělská a lesnická univerzita* – uživatelsky velmi příjemná databáze s plnými texty prací se nachází na adrese is.mendelu.cz/zp/
- *Ostravská univerzita* – na portal.osu.cz/wps/portal/dipl lze většinou nalézt pouze záznamy prací bez elektronických plných textů
- *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně* – plné texty jsou pouze u části závěrečných prací, vstupní adresa začíná www.stag.utb.cz
- *Vysoká škola ekonomická* – databáze www.vse.cz/vskp je přístupná pouze přihlášeným uživatelům z VŠE

Do budoucna se plánuje vytvoření národního registru vysokoškolských kvalifikačních prací s odhalováním plagiátů z veřejných vysokých škol v České republice. Uskutečnění odvážného projektu by mohlo prospět lepší informovanosti ve vědeckém prostředí a zkvalitnění vysokoškolského studia.

4-3-2 Archiv závěrečných prací absolventů MU

Průkopníkem v budování archívu závěrečných prací na MU se stala Ekonomicko-správní fakulta. Zde začaly být elektronické verze prací povinně odevzdávány od roku 2002, přičemž studenti zároveň dobrovolně udělovali souhlas se zveřejněním své práce na Internetu. Později zde též proběhl projekt zpětné digitalizace všech závěrečných prací absolventů fakulty z let před rokem 2002 (viz [58]), celkově

tak jen v rámci fakulty vznikl archiv obsahující přes 3 700 prací z let 1994–2005, kde více jak 1 500 z prací má povolení se zveřejněním na Internetu. V roce 2008 se předpokládá přesun tohoto archivu do univerzitní databáze.

Výsledky vyhledávání

Odkazy: – záznam o práci vč. anotací | – záznam v knihovním katalogu Aleph | – plný text (je-li volně dostupný) v PDF | – plný text pro zaměstnance (ti mohou přistupovat k pracím bez souhlasu) | – hledání podobných závěrečných prací v archivu

Zobrazuji záznamy 0–36 z celkem 36 nalezených záznamů.

Název práce	Autor	Rok	Signatura	Odkazy
Analýza ekonomy a Tzemi vybrané regionální rozvojové agentury	Sárová, Hana	2005	BAK-1674	A D P T F
Růle neziskových neziskových organizací při řešení veřejných potřeb na příkladu vybraných statutárních územních území	Adamová, Eva	2004	BAK-1461	A D P T F
Česká televize jako představitel veřejné služby v ČR a způsob kontroly jejího hospodaření	Štábová, Dagmar	2004	BAK-1522	A D P T F
Ekonomické vyjádření dobrovolné práce v neziskových organizacích	Valčíková, Miroslava	2004	BAK-1524	A D P T F
Zápis financování zdravotních zařízení	Bahner, Marek	2003	BAK-1275	A D P T F
Systém Tzemi a financování vybrané neziskové organizace	Jabůček, Miroslav	2003	BAK-1263	A D P T F
Komunikace s pacienty jako předpoklad efektivního Tzemi nemocnice	Krajinová, Marcela	2003	BAK-1273	A D P T F
Financování veřejnoprávní televize	Štěpánová, Lenka	2003	BAK-1300	A D P T F
Organizační a PR-audit mimoslovního úřadu	Dršková, Dana	2003	BAK-1309	A D P T F
Analýza ekonomy a Tzemi Akademického informačního centra, o.p.s.	Benčíková, Libuše	2003	BAK-1393	A D P T F
Problémy ekonomy a Tzemi vybrané kulturní instituce	Hníftl, Zdeněk	2002	BAK-1105	A D P T F

Pozor, z výsledků vyfiltrované 25 diplomových prací.

Nové vyhledávání

Obrázek 4–11 Práce s archívem závěrečných prací na Ekonomicko-správní fakultě

Od roku 2006 jsou veškeré práce obhájené na Masarykově univerzitě povinně vkládány v elektronickém formátu do Archivu závěrečných prací v Informačním systému (dále též IS MU). Zpětně navíc probíhá celouniverzitní projekt zpětné digitalizace vybraných prací z archivů fakultních knihoven – za rok 2007 se podařilo naskenovat více jak 4 000 prací.

Vysokoškolské kvalifikační práce lze vyhledávat v knihovním katalogu Aleph (viz předchozí kapitola 4.2) nebo přímo v IS MU. Vyhledávat můžete přes UČO autora práce, fakultu, rok obhájení, studijní obor a samozřejmě i klíčová slova. Na obrázku 4–12 můžeme vidět vyhledávací masku archivu.

INFORMAČNÍ SYSTÉM MASARYKOVY UNIVERZITY

Absolventi a závěrečné práce

• IS MU

Fulltextové hledání

Co vyhledat: ! Toto není Google! Čtete, jak zadat hledaný text.

Hledat v sekci (povinné): Počet prohledávaných záznamů: 5165779

závěrečné práce řadit abecedně, ne dle relevance

Případně upřesnit osobu, s níž hledaný text souvisí:

učo

Vyhledání absolventů a závěrečných prací Masarykova univerzita

Fakulta studia	Příjmení	Rok	Titul	Pracoviště závěrečné práce
Lékařská fakulta	Ab	2008	Bc.	1411 LF
Filozofická fakulta	Ab	2007	Dr.	141101 FN USA LF
Právnická fakulta	Ac	2006	Ing.	14110111 ÚSoudL FN USA LF
Fakulta sociálních studií	Ač	2005	JUDr.	14110112 PatAnÚI FN USA LF
Přírodovědecká fakulta	Ad	2004	Mgr.	14110113 MikrobÚ FN USA LF
Fakulta informatiky	Ae	2003	MUDr.	14110115 IKKard FN USA LF
Pedagogická fakulta	Af	2002	Ph.D.	14110116 IKI FN USA LF
Fakulta sportovních studií	Ag	2001	PhDr.	14110118 KFDTL FN USA LF
Ekonomicko-správní fakulta	Ág	2000	RNDr.	14110119 RKI FN USA LF

Vybte alespoň jedno z kritérií a klikněte na 'Vyhledat.'
V nabídce příjmení naleznete počáteční písmena jen existujících absolventů.

Program/obor
 Algebra
 Algebra, teorie čísel a matematická logika

Obrázek 4–12 Vyhledávací maska Archivu závěrečných prací

V ukázkovém příkladu (obr. 4–13) vyhledáváme závěrečnou práci na téma „strukturální fondy“. V seznamu výsledků hledání je u každé práce její název, autor, přímé odkazy na soubor s textem a skóre relevance k vyhledávacímu dotazu. Čím vyšší skóre, tím více nalezený dokument odpovídá hledaným kritériím.

Kliknutím na odkaz *Správce* se dostaneme ke kompletní složce vybrané závěrečné práce. Složka obsahuje vedle klasických informací jako jméno autora, jeho studijní obor, vedoucího práce a název i anotaci a klíčová slova v českém a anglickém jazyce, soubor s posudkem od vedoucího a oponenta

a samozřejmě hlavně celý text závěrečné práce. Příjemnou funkcí je *Práce na stejné téma* v pravém sloupci, což je seznam prací mající podobnou množinu klíčových slov.

Ing. Denisa Mrkvičová učo 76352

Administrativní náklady rozvojových programů
Administrative costs of the development programs

Anotace: Diplomová práce je věnována problematice administrativních nákladů rozvojových programů. V úvodní části textu jsou vymezeny základní pojmy související s rozvojovými programy, členění rozvojových programů a jejich obsah. Stěžejním tématem práce je identifikace a kvantifikace administrativních nákladů u rozvojového programu SROP a obsahuje také doporučení pravidel, která povedou k jejich snížení. V poslední řadě je součástí přehled rozvojových programů pro programovací období 2007 – 2013.

Abstract: The thesis deals with the issue of administrative costs of development programs. In the text beginning there are basics terms bear upon with development programs, the segmentation of development programs and their content. Main theme of this work is identification and quantification of administrative costs for SROP program. Also contains recommendation of rules which lead to their consecutive reducing. At last contains summary of development programs from years 2007 – 2013.

Administrativní náklady, rozvojový program, implementační agentury, řídicí orgán, operační program, regionální politika, strukturální fondy, Administrative costs, direct administrative costs, development program, implementation agency, managing authority, operational program, regional policy, structural funds.

Jazyk práce: čeština

Zadán/otzvářeno 7. 9. 2007 13:00, Lucie Gardošová, učo 176471
Záznam založen: 1. 11. 2006 09:33, Klára Viturková, učo 199380
Práce převzata: 29. 6. 2007 12:59, Klára Viturková, učo 199380
Zveřejnit od: 29. 6. 2007

Obhajoba závěrečné práce

- Vedoucí: Ing. Petr Halánek, Ph.D., učo 16891, KRES ESF MU
- Katedra regionální ekonomie a správy - Ekonomicko-správní fakulta
- Předmět SZZ: Obhajoba diplomové práce

Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta
celoživotní vzdělávání/obor:
Hospodářská politika a správa/Regionální rozvoj a správa

Práce na stejné téma

- Implementace regionální politiky ve Francii 2006, Bc. Pavel Verner
- Analýza čerpání finančních prostředků z Evropského sociálního fondu pro ČR 2007, Ing. Lucie Kuráňová
- Regionální aspekty systému investičních pobídek v ČR 2006, Ing. Marcela Nováková
- Komparativní analýza stavu některých členských států (Rakousko, Německo) při vstupu do Evropské unie se stavem ČR 2006, Ing. Kamil Kunz
- Analýza ekonomiky a řízení vybrané regionální rozvojové agentury 2006, Bc. Hana Šrbová
- Programové dokumenty regionální politiky ČR a jejich implementace 2006, Bc. Hana Fialová
- Makroekonomické a mikroekonomické metody regionální politiky 2006, Ing. Ladislav Štejskal
- Strukturální operace v nových členských zemích EU 2007, Bc. Lenka Vaňková

Složka cí soubor

Vložil/a	Vloženo
Mrkvičová, D.	28. 6. 2007
Mrkvičová, D.	28. 6. 2007
Mrkvičová, D.	29. 6. 2007
Mrkvičová, D.	29. 6. 2007

Obrázek 4–13 Seznam výsledků vyhledávání a složka s vybranou závěrečnou prací

Silnou zbraní proti nepoctivým studentům je hledání podobných dokumentů v archívu. Každá nově přidávaná práce do archívu může být volitelně porovnána se všemi dříve vloženými pracemi – výsledkem takového porovnávání je seznam dokumentů s procentuelním vyjádřením podobnosti – viz obrázek 4–14. Výsledek již od nějakých 10 % výše předznamenává, že práce obsahují části, které byly s velkou pravděpodobností zkopírovány, a je na místě prověření zodpovědnou osobou, zda-li se nejedná o plagiátorství (o něm více viz kapitola 6.2 *Co to je plagiátorství*).

Nalézt podobné dokumenty.

Název souboru: plagiát
Vloženo/změněno: 19. 3. 2008 14:48
Zkontrolováno: 19. 3. 2008 15:18 / Podobné / Správce znovu spočítat podobnost
Soubory: [plagiát.pdf](#) [plagiát.txt](#)

Soubory podobné zkoumanému:

40 %	Název souboru: DP Vloženo/změněno: 19. 12. 2007 01:02, Mgr. Ing. Miriam Kučerová, učo 77949 / Podobnosti / Podobné / Správce ☐ Soubory: /th/77949/prif_m/REGULACE_TRHU_PRACE_V_CESKE_REPUBLICHE.pdf REGULACE_TRHU_PRACE_V_CESKE_REPUBLICHE.txt
38 %	Vloženo/změněno: 5. 5. 2007 20:40, Mgr. Ing. Miriam Kučerová, učo 77949 / Podobnosti / Podobné / Správce ☐ Soubory: /th/77949/esf_m/REGULACE_TRHU_PRACE_V_CESKE_REPUBLICHE.doc REGULACE_TRHU_PRACE_V_CESKE_REPUBLICHE.pdf REGULACE_TRHU_PRACE_V_CESKE_REPUBLICHE.txt
38 %	Název souboru: DP Vloženo/změněno: 2. 1. 2008 16:00, Mgr. Ing. Miriam Kučerová, učo 77949 / Podobnosti / Podobné / Správce ☐ Soubory: /th/77949/prif_m/DP_MIRIAM_KUCEROVA.doc DP_MIRIAM_KUCEROVA.pdf DP_MIRIAM_KUCEROVA.txt
36 %	Název souboru: Regulace trhu práce v České republice Vloženo/změněno: 5. 5. 2007 20:35, Mgr. Ing. Miriam Kučerová, učo 77949 / Podobnosti / Podobné / Správce ☐ Soubory: /th/77949/esf_m/REGULACE_TRHU_PRACE_V_CESKE_REPUBLICHE.pdf REGULACE_TRHU_PRACE_V_CESKE_REPUBLICHE.txt
33 %	Název souboru: Text práce Vloženo/změněno: 1. 5. 2007 14:19, Ing. Martin Kolář, učo 22878 / Podobnosti / Podobné / Správce ☐ Soubory: /th/22878/esf_m/MARTIN_KOLAR-_Moznosti_financovani_MSP.doc MARTIN_KOLAR-_Moznosti_financovani_MSP.pdf MARTIN_KOLAR-_Moznosti_financovani_MSP.txt
19 %	Název souboru: Text práce Vloženo/změněno: 3. 5. 2007 19:25, Ing. Stanislava Kleinová, učo 63381 / Podobnosti / Podobné / Správce ☐ Soubory: /th/63381/esf_m/diplomova_prace_2007.doc diplomova_prace_2007.pdf diplomova_prace_2007.txt

Ignorovat soubory téhož vkladatele
 Ignorovat soubory, ke kterým nebyl nalezen žádný podobný
 Ignorovat soubory, které jsou podobné méně než z 5 %

Znovu vyhledat a příp. uložit žádosti o přepočítání

Obrázek 4–14 Testovaný dokument se až příliš nápadně podobá třem jiným diplomovým pracím¹⁹

¹⁹ Dokument zkoumaný na obrázku byl uměle sestaven jako mix vybraných kousků textů právě z nalezených podobných závěrečných prací absolventů Ekonomicko-správní fakulty MU.

4-3-3 Zahraniční archívy

V zahraničí již databáze závěrečných prací velice dobře fungují několik let. V následujícím seznamu²⁰ je uvedeno několik nejzajímavějších příkladů:

- [THESA](#) – Francouzský informační systém disertačních prací specializovaných vysokých škol.
- [Networked Digital Library of Theses and Dissertations](#) – Digitální knihovna diplomových a disertačních prací kooperujících univerzit. Volný přístup do báze ETDs – Electronic Theses and Dissertations.
- [Digitale Dissertationen](#) – Archiv digitálních disertací, habilitačních a diplomových prací Technické univerzity v Berlíně.
- [Digitale Dissertationen der FU Berlin](#) – Digitální disertace Freie Universität Berlin.
- [MIT Theses](#) – Kolekce více jak 15 tisíc diplomových a disertačních prací z Massachusetts Institute of Technology, nejstarší z nich jsou z poloviny 19. století.

²⁰ Seznam je převzat z [53]

5 Věda o vědě – citační rejstřík a scientometrie

5-1 Web of Science: vydatný pomocník, když chcete být „IN“

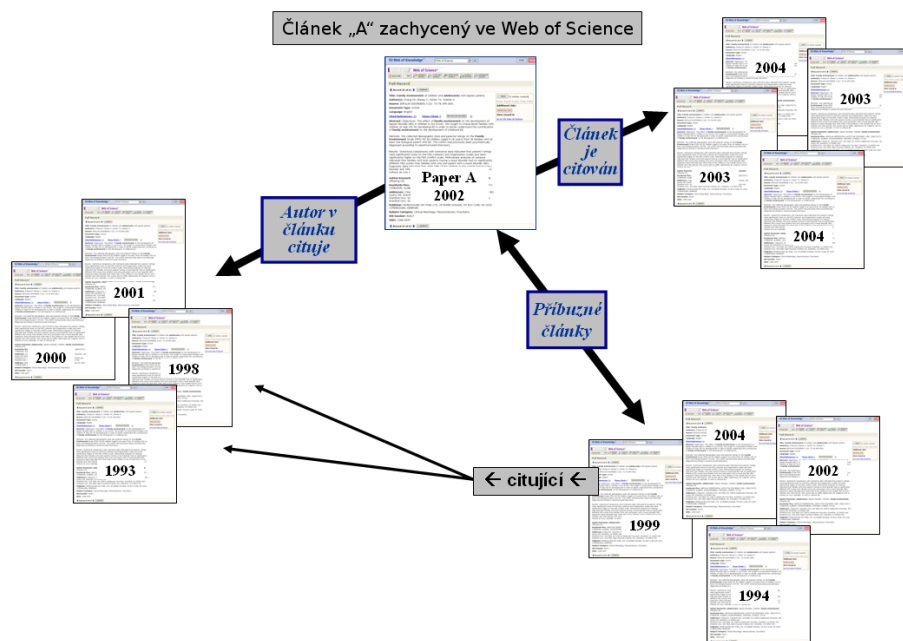
Pro ty, kteří by to chtěli v oblasti „pravé vědy“ pořádně rozjet, nabízí své služby americký vědeckovýzkumný portál Web of Knowledge, jehož nosným obsahem je databáze nesoucí jméno *Web of Science* – WOS. Původně se jmenovala Scientific Citation Index – SCI, u nás známá též pod zdomácněnými pojmy *citační index* nebo *citační rejstřík*. Existuje od roku 1958, původně byla orientována jen na přírodní vědy, později se její záběr rozšířil i na sociální a humanitní vědy a umění (Social Science Citation Index, SSCI – od r. 1973; Art and Humanities Citation Index, A&HCI – od r. 1979)²¹.

Pojem citační index vznikl na základě myšlenky, že by bylo vhodné mít k dispozici mechanismus, který by umožnil snadno vyhledat, jaký ohlas vzbudila nějaká publikovaná vědecká práce u jiných badatelů. Vzhledem k tomu, že badatel, který si nějakou vědeckou práci jiného badatele přečte a ve své vlastní práci využije, ji také v této práci uvede jako citaci, stačí sledovat, kolikrát a kde byla určitá práce citována. Příslušná databáze a s ní spojené zázemí se nazývá *citační index*.

Pokud bychom chtěli popsat „co všechno obsahuje“, „co všechno umožňuje“ a „jak to všechno funguje“, neubráníme se dlouhému a dost možná i nudnému výčtu faktů. To podle našich zkušeností většinu čtenářů od dalšího čtení spolehlivě odradí a oni, částečně vlastní vinou, minou skutečně mimořádně zajímavou věc. Zkusíme tedy maličko neformálnější a zjednodušený výklad.

WOS je produktem skupiny Thomson Scientific & Healthcare²² (4 700 zaměstnanců) a můžeme si ho představit zřejmě jako obrovské budovy s mnoha zaměstnanci po celém světě. Každý týden před nimi zastaví několik automobilů a ze svých útrob vyklolí téměř deset tisíc nejvýznamnějších vědeckých časopisů z celého světa.

Kdoví, dnes už možná nikdo nic kamiony nepřeváží a všechny informace do budovy tiše vcházejí po tlustém internetovém kabelu. Dlužno dodat, že největší část časopisů je psaná anglicky.

Obrázek 5-1 Schématické znázornění „světa“ WOS

²¹ Rádi bychom poděkovali za cenné připomínky a podkladové materiály k této části kolegovi Davidu Horkému ze společnosti Thomson Scientific.

²² Po reorganizaci bylo Thomson Scientific & Healthcare rozděleno na společnosti Thomson Scientific a Thomson Healthcare, WOS spadá pod Thomson Scientific.

Odborní zaměstnanci se časopisů chopí a do databáze převedou informace o obsahu jednotlivých časopisů – tedy kdo a o čem psal a také o tom, koho autoři ve svých pracích citovali v seznamech užité literatury, viz obr. [5–1]. Vypadá to jednoduše – dost možná to i jednoduché je – ale umožňuje to z databáze vykouzlit neobyčejné a složité vypadající věci.

V databázi je možné vyhledávat podle následujících kritérií (včetně vyhledávacích zkratk):

- TS = Topic
- OG = Organization
- TI = Title
- SG = Suborganization
- AU = Author
- SA = Street Address
- GP = Group Author
- CI = City
- SO = Source
- PS = Province/State
- PY = Publication Year
- CU = Country
- AD = Address
- ZP = Zip/Postal Code

5-1-1 Co je tedy možné ve WOS kromě jiného zjistit?

Zjistíme *kdo je kdo* ve světě vědy. Ve světě vědy se užívá značně brutální přísloví *publish or perish*. Ve světové vědě pak o to víc platí: *publikuj v časopisech, které zpracovává WOS, pokud tě tam najdeme, jsi OK. Pokud tě tam nenajdeme, není něco v pořádku a budeme muset na tebe udělat – ty ty ty!* Tento princip se stále více přenáší i k nám do Česka. „Kdo je kdo“ je v tomto smyslu také možné zjišťovat i o jednotlivých výzkumných institucích a vysokých školách.

Pokud by nás třeba zajímalo, kdo z MU co publikoval v časopise Politická ekonomie v posledních 20 letech, zadali bychom následující dotaz SO=(POLITICKA EKONOMIE) AND AD=(Masaryk Univ) a první stránka výsledků by mohla vypadat následovně:

Vidíme, že celkem bylo nalezeno 19 záznamů²³, poslední záznam je z roku 2005 a autorem článku je MARTIN KVIZDA z ESF MU. Z prvních sedmi – na obrazovce viditelných – záznamů byla dále jinými autory citována jen stat' autorů SIROVÁTKY a ŽIŽLAVSKÉHO a to jedenkrát (Times Cited: 1) v následujícím článku:

Vidíme, že stat' SIROVÁTKY a ŽIŽLAVSKÉHO byla citována v jiném článku autorů J. PAVLA a L. VÍTKA publikovaném opět v časopise Politická ekonomie.

Podrobnosti například o článku MARTINA KVIZDY (druhý shora) jsou patrné z následujícího obrázku:

²³ Počty výsledků a další statistické údaje ve vztahu k WOS byly platné na přelomu let 2007 a 2008.

Full Record

Record 1 of 19 (Set #11) [SUMMARY](#)

Title: Independence versus accountability of the European Central Bank - Is there any solution?
Author(s): [Kvizda M](#)
Source: POLITICKA EKONOMIE 53 (5): 617-633 2005
Document Type: Article
Language: Czech

[Cited References: 54](#) **Times Cited:** 0 [FIND RELATED RECORDS](#)

Abstract: The article is concerned with analysis of independence of central banks of the EU Member States within the framework of the ESCB, as well as independence and responsibility of the ECB, and suggests an alternative institutional embodiment of its position, reflecting the specific framework of the EMU. The system of selection of members of the ECB's Executive Board blurs a real collective responsibility towards Member States, which opens possibilities for nontransparent lobbying. Modified system is suggested so that national bank's governors have a symbolic relationship to the political representation, i.e. that they reflect a national economic policy in some way, without being bound and restricted by its formation whatsoever.

Author Keywords: central bank's independency; central bank's accountability; European Central Bank; Economic and Monetary Union; co-ordination of economic policy

Addresses: Kvizda M (reprint author), **Masaryk Univ**, Fac Econ & Adm, Lipova 41A, Brno, CZ-60200 Czech Republic
Masaryk Univ, Fac Econ & Adm, Brno, CZ-60200 Czech Republic
E-mail Addresses: kvizda@econ.muni.cz

Publisher: VYSOKA SKOLA EKONOMICKA, NAM W CHURCHILLA 4, PRAGUE 13067, CZECH REPUBLIC
Subject Category: ECONOMICS; POLITICAL SCIENCE
IDS Number: 982YH
ISSN: 0032-3233

Record 1 of 19 (Set #11) [SUMMARY](#)

Je z něho patrné, že M. KVIZDA sám použil v literatuře celkem 54 citací, ale jeho vlastní článek už zatím dále nikdo necitoval (Times Cited = 0).

5-1-2 Směrem k Impact factoru

Abychom čtenáře zbytečně neunavovali, již jen jeden příklad za všechny:

Dejme tomu, že se zajímáme o téma *European Monetary Union*. V databázi je nalezeno celkem 665 záznamů. Ty si jednoduše seřadíme podle toho, kolikrát byla ta která práce citována, a zjistíme, že je dosti pravděpodobné, že k dané věci *mají co říci* pánové HALL a FRANZESE, neboť jejich práce byla celkem 62× citovány jinými autory. Je-li někdo v určité vědecké oblasti často citován, můžeme dedukovat, že asi něco znamená, má zajímavé a neotřelé myšlenky, hodnocení nebo závěry.

Hall PA, Franzese RJ
 Mixed signals: Central bank independence, coordinated wage bargaining, and European Monetary Union
 INTERNATIONAL ORGANIZATION 52 (3): 505+ SUM 1998
Times Cited: 62

A takto bychom mohli pokračovat prakticky do nekonečna a našli bychom zcela jistě ty nejhodnotnější informační prameny.

Dalším důležitým pomocníkem při hledání hodnotných informací a při naší orientaci v nějaké vědecké oblasti je podmnožina nebo „nástroj“ WOS zvaná JCR = *Journal Citation Report*. Je to – zjednodušeně řečeno – vlastně jakýsi žebříček významnosti odborných časopisů, který je možné vytvářet i podle oborů zaměření. Opět existuje ve dvou provedeních, jednou pro „vědu“ jako *Science Edition* a podruhé pro „společenské vědy“ jako *Social Science Edition*. Významnost je dána tím, jak často jsou články z toho kterého časopisu citovány jinde: tento ukazatel se jmenuje **impact factor** (IF). Je udáván jako poměr počtu citací, které byly zaznamenány v hodnoceném roce na všechny články publikované v daném časopise za předchozí dva roky, k celkovému počtu všech těchto článků. Příklad:

$$\text{Impact factor časopisu za r. 2006} = \frac{\text{počet citací zveřejněných v roce 2006 na články vydané v daném časopise v letech 2004 a 2005}}{\text{počet všech článků vydaných v letech 2004 a 2005}}$$

Mezi nejcitovanější a tedy i nejvýznamnější odborné časopisy z ekonomie (kategorie „economics“) patří následující dvacítká časopisů, na prvním místě je QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS vydávaný MIT Press. Má impact factor 4,8, což znamená, že každý jeho článek je následně v období dvou následujících let průměrně citován 4,8×.

Journal Citation Reports®
2005 JCR Social Science Edition

Journal Summary List
Journals from: subject categories ECONOMICS

Sorted by: Impact Factor

Journals 1 - 20 (of 175)

Ranking is based on your journal and sort selections.

Mark	Rank	Abbreviated Journal Title (linked to journal information)	ISSN	Total Cites	Impact Factor	Immediacy Index	Articles	Cited Half-life
☐	1	J ECON	0033-5533	6947	4.775	0.500	40	>10.0
☐	2	J ECON LIT	0022-0515	2649	4.054	0.529	17	8.6
☐	3	J ECON GEOGR	1468-2702	270	3.222	0.370	27	2.8
☐	4	J HEALTH ECON	0167-6296	1909	2.708	0.316	57	6.8
☐	5	J ECON PERSPECT	0895-3309	2713	2.634	0.385	39	8.4
☐	6	ECONOMETRICA	0012-9682	10976	2.626	0.382	55	>10.0
☐	7	J ECON GROWTH	1381-4338	494	2.577	0.000	12	6.5
☐	8	J FINANC ECON	0304-405X	5404	2.385	0.228	79	>10.0
☐	9	J POLIT ECON	0022-3808	9206	2.245	1.000	42	>10.0
☐	10	BROOKINGS PAP ECO AC	0007-2303	988	2.118	0.400	5	>10.0
☐	11	J RISK UNCERTAINTY	0895-5646	880	2.100	0.200	25	9.0
☐	12	REV ECON STUD	0034-6527	3588	2.035	0.326	46	>10.0
☐	13	HEALTH ECON	1057-9230	1645	1.919	0.250	108	6.0
☐	14	J ACCOUNT ECON	0165-4101	1413	1.877	0.462	26	9.5
☐	15	AM ECON REV	0002-8282	13551	1.806	0.223	175	>10.0
☐	16	ECON GEOGR	0013-0095	661	1.757	0.200	15	9.1
☐	17	J INT ECON	0022-1996	1779	1.667	0.225	71	7.6
☐	18	J MONETARY ECON	0304-3932	2670	1.661	0.508	61	>10.0
☐	19	J LAW ECON	0022-2186	1836	1.609	0.080	25	>10.0
☐	20	FERM ECON	1354-5701	207	1.595	0.000	19	4.1

Obrázek 5–2 První dvacítku nejcitovanějších časopisů

Dlužno dodat, že oblast ekonomických věd je přece jen širší než užitý pojem „economics“, bylo by možné hledat také například pod hesly „business“, „finance“ nebo dále „industrial relation & labour“ a „management“, pokud uvažujeme oblasti, které jsou provozovány na Ekonomicko-správní fakultě. Pro zajímavost uvádíme plné názvy první desítky nejcitovanějších časopisů z oblasti ekonomických věd.

1. QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS	6. ECONOMETRICA
2. JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE	7. JOURNAL OF ECONOMIC GROWTH
3. JOURNAL OF ECONOMIC GEOGRAPHY	8. JOURNAL OF FINANCIAL ECONOMICS
4. JOURNAL OF HEALTH ECONOMICS	9. JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY
5. JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES	10. BROOKINGS PAPERS ON ECONOMIC ACTIVITY

A naopak – žel – k relativně méně citovaným patří i nám známý časopis Politická ekonomie, vydávaný VŠE Praha – je na 163. místě ze 175 sledovaných časopisů v dané oblasti.

ISI Web of Knowledge™ Journal Citation Reports®

Journal Citation Reports®
2005 JCR Social Science Edition

Journal Summary List
Journals from: subject categories ECONOMICS

Sorted by: Impact Factor

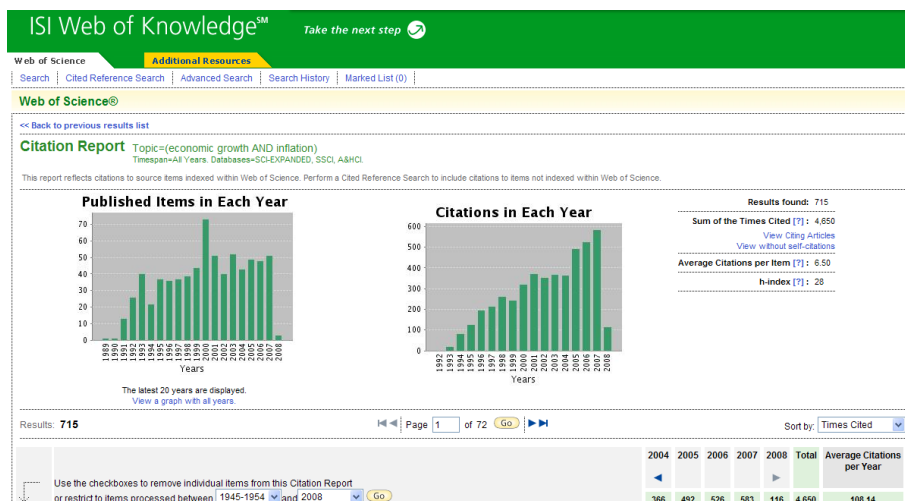
Journals 161 - 175 (of 175)

Ranking is based on your journal and sort selections.

Mark	Rank	Abbreviated Journal Title (linked to journal information)	ISSN	Total Cites	Impact Factor	Immediacy Index	Articles	Cited Half-life
☐	159	NEW ENGL ECON REV	0028-4726	107	0.200		0	>10.0
☐	162	J INST THEOR ECON	0932-4569	284	0.195	0.543	35	>10.0
☐	163	POLIT EKON	0032-3233	52	0.193	0.022	45	
☐	164	J MACROECON	0164-0704	173	0.177	0.083	36	8.8
☐	165	INT J GAME THEORY	0020-7276	519	0.169	0.000	28	>10.0
☐	166	J ECON EDUC	0022-0485	185	0.164	0.029	34	9.3
☐	167	JAHRB NATL STAT	0021-4027	55	0.134	0.028	36	
☐	168	ADV ECONOMETRICS	0731-9053	165	0.125			>10.0
☐	168	TRIMEST ECON	0041-3011	25	0.125	0.000	27	
☐	170	DESARROLLO ECON	0046-001X	50	0.100	0.000	15	
☐	171	AM J ECON SOCIOL	0002-9246	168	0.094	0.268	41	8.2
☐	172	REV ETUD COMP EST-O	0338-0599	15	0.093	0.000	27	
☐	173	ECONOMIST-NETHERLAND	0013-063X	64	0.083	0.095	21	
☐	174	JPN ECON REV	1352-4739	64	0.077	0.000	25	
☐	175	ECON_SAMF_TIDSKR	0013-3183	3	0.000	0.000	6	

Obrázek 5–3 Sledované časopisy s nejnižším impact factorem

Velmi zajímavou možnost dává následná analýza výsledků vyhledávání ve WOS. Analýza dotazu „ekonomický růst“ a „inflace“ například ukazuje, že na toto téma bylo napsáno nejvíce článků v roce 2000.

Obrázek 5–4 Analýza dotazu „ekonomický růst“ a „inflace“

Dále bychom mohli vidět nejcitovanější statě zabývající se sledovanou oblastí. Na prvním místě je to stat' autorů LEVINEHO a RENETA: *A sensitivity analysis of cross-country growth regressions* z roku 1992. Zatím byla 832× citována s průměrnou citovaností 48,9× za rok.

	2004	2005	2006	2007	2008	Total	Average Citations per Year
1. Title: A SENSITIVITY ANALYSIS OF CROSS-COUNTRY GROWTH REGRESSIONS Author(s): LEVINE R, RENETT D Source: AMERICAN ECONOMIC REVIEW Volume: 82 Issue: 4 Pages: 942-963 Published: SEP 1992	49	57	50	50	8	832	48.94
2. Title: THE ROLE OF MACROECONOMIC FACTORS IN GROWTH Author(s): FISCHER S Source: JOURNAL OF MONETARY ECONOMICS Volume: 32 Issue: 3 Pages: 485-512 Published: DEC 1993	7	10	15	7	1	107	12.47
3. Title: A CROSS-NATIONAL ANALYSIS OF ECONOMIC VOTING - TAKING ACCOUNT OF THE POLITICAL CONTEXT Author(s): POWELL GB, WHITTEN GD Source: AMERICAN JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE Volume: 37 Issue: 2 Pages: 391-414 Published: MAY 1993	11	13	21	14	3	161	10.06
4. Title: Inflation crises and long-run growth Author(s): Bruno M, Easterly W Source: JOURNAL OF MONETARY ECONOMICS Volume: 41 Issue: 1 Pages: 3-26 Published: FEB 1998	6	14	12	8	1	96	8.73
5. Title: INFLATION, TAXATION, AND LONG-RUN GROWTH Author(s): DEGREGORIO J Source: JOURNAL OF MONETARY ECONOMICS Volume: 31 Issue: 3 Pages: 274-298 Published: JUN 1993	0	4	2	2	0	70	4.38
6. Title: ECONOMIC-SECURITY AND VALUE CHANGE Author(s): INGLEHART R, ABRAMSON PR Source: AMERICAN POLITICAL SCIENCE REVIEW Volume: 88 Issue: 2 Pages: 336-354 Published: JUN 1994	2	4	2	0	0	66	4.40
7. Title: FINANCIAL REPRESSION AND ECONOMIC-GROWTH Author(s): ROUBINI N, SALAMMARTIN X Source: JOURNAL OF DEVELOPMENT ECONOMICS Volume: 39 Issue: 1 Pages: 5-30 Published: JUL 1992	4	4	4	0	1	61	3.59
8. Title: POLITICAL RESOURCES AND THE GROWTH OF WELFARE IN AFFLUENT CAPITALIST DEMOCRACIES, 1960-1982 Author(s): HICKS A, MISRA J Source: AMERICAN JOURNAL OF SOCIOLOGY Volume: 99 Issue: 3 Pages: 668-710 Published: NOV 1993	4	5	6	2	0	59	3.93
9. Title: Financial anatomy of biomedical research Author(s): Moses H, Dorsey ER, Matheson DHM, et al. Source: JAMA-JOURNAL OF THE AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION Volume: 294 Issue: 11 Pages: 1333-1342 Published: SEP 21 2005	0	1	23	25	7	56	14.00

Obrázek 5–5 Nejcitovanější statě ve sledované oblasti

WOS nabízí celou řadu kritérií pro následnou analýzu výsledků: podle autora, země, institucí, jazyka dokumentu a dalších.

5–2 Lesk a bída citačního rejstříku

Citační rejstřík sám o sobě, jeho užívání a hodnocení vědecké práce s jeho pomocí, je v oblasti vědy velice frekventované a často kontroverzní téma. Zastánci a odpůrci tohoto přístupu snášejí série argumentů, které mají podpořit ten či onen přístup. Dlužno dodat, že i odpůrci citačního rejstříku přinášejí argumenty hodné zřetele: bývají napadána zejména sporná místa popsána v následujících odstavcích.

Princip citačního ohlasu

Prvním sporným bodem je sám *princip citačního ohlasu*. Tedy zaručuje nám sám fakt vysoké citovanosti skutečně vysokou kvalitu vědecké práce nebo spíše vypovídá o zajímavosti daného tématu anebo o tom, že se toto „nyní nosí“ a je nahlíženo třeba jen značně kontroverzními a neotřelými pohledy? Anebo můžeme mít co do činění s lidmi s výbornými schopnosti popularizace svých vědeckých poznatků, kteří umí efektivně přitahovat pozornost voláním: *naslouchejte mi, naslouchejte mi!*

Sledované časopisy

Druhou námitkou, která je obvykle vznášena, je *výběr množiny časopisů sledovaných SCI*. Je pravdou, že kritéria výběru jsou veřejně známa. Aby tedy vědec mohl získat odpovídající citační ohlas, musí v první řadě publikovat v těch správných periodikách. Že se jedná převážně o anglicky psané dokumenty, asi není třeba zdůrazňovat, stejně tak jako fakt, že takto publikovaná stat' musí být zase citována jinými vědci ve stejné množině časopisů zpracovávanými *SCI*. Tento jev bývá někdy označován jako *mcDonaldizace vědy*. V poslední době se jako odpověď na tuto slabinu začíná také prosazovat konkurenční databáze společnosti Elsevier, nesoucí jméno *Scopus*. Kromě jeho velkého rozsahu²⁴ stojí za zmínku zejména geografické rozložení záznamů: 52 % má svůj původ v Evropě a až na druhém místě je Amerika se 36 % záznamů.

Zastoupení oborů

Třetí výhradou bývá *nerovnoměrné zastoupení jednotlivých oborů*, nejvýraznější nerovnováha je samozřejmě mezi přírodovědeckými a sociálně-ekonomickými oblastmi s existencí mnoha disparit i uvnitř těchto širších oblastí. Lze tedy předpokládat, že vědec pracující v oblasti molekulární genetiky může dobýt většího citačního ohlasu než třeba badatel na poli muzikologie či estetiky. Například Essential Science Indicators porovnává jednotlivé vědní disciplíny dle průměrného počtu citací na disciplínu takto:

Average Citation Rates
for papers published by field, 1997 - 2007
([How to read this data](#))

Fields	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	All Years
All Fields	16.70	15.94	15.11	14.10	12.60	10.87	8.77	6.69	4.21	1.73	0.28	9.35
Agricultural Sciences	9.64	9.76	9.43	9.16	7.98	6.85	5.76	4.23	2.53	0.99	0.15	5.69
Biology & Biochemistry	28.69	26.55	24.73	23.37	20.61	17.45	14.15	10.63	6.58	2.70	0.40	15.95
Chemistry	14.82	14.81	13.89	13.53	11.80	10.88	8.88	6.96	4.58	1.96	0.30	8.94
Clinical Medicine	19.42	18.59	17.73	16.55	14.98	13.17	10.88	8.29	5.30	2.16	0.33	11.32
Computer Science	6.07	6.32	5.56	4.96	4.98	4.76	2.84	1.81	1.12	0.36	0.10	2.79
Economics & Business	9.77	8.66	7.69	6.87	5.81	5.26	3.97	2.80	1.56	0.56	0.12	4.69
Fields	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	All Years
Engineering	6.57	6.01	5.82	5.48	5.06	4.29	3.55	2.77	1.66	0.64	0.10	3.62
Environment/Ecology	16.88	16.66	15.20	14.63	12.21	10.58	8.51	6.32	3.68	1.41	0.25	8.91
Geosciences	16.42	15.78	14.09	12.39	11.05	8.71	7.25	5.33	3.30	1.47	0.28	8.16
Immunology	33.15	33.45	30.00	29.26	26.53	22.29	18.22	14.39	8.97	3.80	0.59	20.08
Materials Science	8.42	8.43	8.14	8.07	7.24	6.23	5.41	4.08	2.52	1.05	0.14	5.04
Mathematics	5.53	5.07	4.93	4.29	3.62	3.28	2.58	1.93	1.20	0.49	0.08	2.85
Microbiology	25.95	25.51	23.46	21.48	19.12	16.31	13.33	10.29	6.81	2.71	0.38	14.51
Fields	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	All Years
Molecular Biology & Genetics	44.27	42.90	40.28	37.13	33.11	28.31	22.52	17.07	10.67	4.57	0.65	24.79
Multidisciplinary	2.51	3.22	3.32	3.05	5.30	6.33	6.12	4.58	3.96	3.05	0.79	3.55
Neuroscience & Behavior	30.82	29.45	28.09	25.82	23.42	19.48	15.08	11.42	7.19	2.98	0.41	17.33
Pharmacology & Toxicology	17.21	16.08	16.08	15.40	14.19	12.81	9.99	8.11	4.90	2.12	0.29	10.26
Physics	12.83	12.52	11.92	11.47	10.15	8.67	7.22	5.88	3.89	1.76	0.30	7.63
Plant & Animal Science	12.12	11.31	10.67	9.93	8.76	7.48	6.05	4.59	2.75	1.11	0.19	6.61
Psychiatry/Psychology	17.22	15.93	15.52	13.74	12.40	10.07	8.37	6.12	3.60	1.37	0.23	9.14
Fields	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	All Years
Social Sciences, general	6.86	6.65	6.25	5.83	5.01	4.41	3.52	2.70	1.66	0.64	0.14	3.82
Space Science	20.79	19.35	20.82	15.97	16.97	12.92	12.59	9.54	6.72	3.19	0.75	12.45

Copyright © 2008 The Thomson Corporation

Obrázek 5–6 Počty citací podle vědních disciplín

²⁴ Denně aktualizovaná databáze abstraktů s 27 miliony záznamů, 230 miliony citacemi a více než 200 miliony odkazy na relevantní vědecké webové stránky; www.scopus.com

Z přehledu je patrné, že největší šanci být citováni mají molekulární biologové a genetici (24,8 citací) a naopak nejmenší badatelé z oblasti výpočetní techniky (2,9 citací).

Navíc celá sociálně-ekonomická oblast u nás byla do značné míry diskvalifikována horizontem *do roku 1989*, kdy publikování v zahraničních časopisech naráželo na celou řadu bariér. Další námitkou je také skutečnost, že v *citačních rejstřících nejsou zahrnuty citace v knihách* a z tohoto důvodu jsou tedy neúplným informačním zdrojem.

Další drobné výhrady

A konečně je zde dlouhá řada „drobnějších“ výhrad. Jsou to například *autocitace*, které obvykle nejsou odlišovány od normálních citací, což představuje poměrně spornou cestu ke shromažďování většího objemu citačních ohlasů. Protože není zkoumán *smysl citací*, bez ohledu na negativní obsah hodnotícího soudu, získává hypotetický Josef Novák citační ohlas i v případě, že je třeba citován následujícím způsobem: „pan Josef Novák se hluboce mylí, pokud tvrdí, že etice podnikání je třeba se učit právě u zástupců společnosti Enron, Inc.“.

Nemůžeme také opomenout *porušování principů hospodářské soutěže ve světě vědy*, ať už na nabídkové nebo poptávkové straně. Na jedné straně to může být *favorizace určitých autorských skupin* v určitých periodikách, na straně druhé pak zase vytváření *citačních kartelů*, kdy uzavřené společnosti, pracující mnohdy na podružném problému, vytvářejí navzájem bohatě se citující skupiny.

Hovoří se také o skutečnosti, že mnoho vědců sice cituje originální díla, ale mnozí tyto prameny třeba vůbec ani nečetli a jen citují citace jiných. SIMKIN a ROYCHOWDHURY studovali tento jev hlouběji a dospívají k poznání, že případné chyby v citacích se dokonce stále přenášejí dál. Studovali, jak je citována jedna známá stat' z oblasti přírodních věd, a zjistili, že článek byl celkem 4 300× citován v jiných dokumentech, ale u 196 citací objevili chyby. Analýzou chyb dospěli k závěru, že 45 vědců, kteří originál článku zřejmě četli, se dopustilo chyby v citaci a tuto chybu pak dalších 151 autorů kopírovalo, aniž by vůbec originální článek četlo (viz [23]).

Prestiž časopisů

A konečně – jak jsme již měli možnost vidět, existuje také *velice odlišná kvalita vědeckých časopisů*, publikovat v časopise *Econometrica* (jehož každý článek je během prvních dvou let po zveřejnění citován v průměru 2,6× v jiných sledovaných zdrojích) je samozřejmě o mnoho obtížnější než – při vši úctě – publikovat třeba v *Politické ekonomii* (zde je každý článek citován v průměru jen 0,2×). Citace statí v obou časopisech však mají při měření prostého citačního ohlasu stejnou váhu. Tento problém lze řešit právě pomocí zmíněného impact factoru vědeckých časopisů. Citační ohlas by bylo možné kombinovat s impact factory příslušných časopisů a získat tak jakýsi „normalizovaný citační ohlas“; v praxi se to však obvykle neděje.

Zájemce o podrobnější prozkoumání problematiky světa citačních rejstříků můžeme s potěšením odkázat na výborný článek MILANA ŠPÁLY v elektronickém časopise o informační společnosti *Ikaros*.

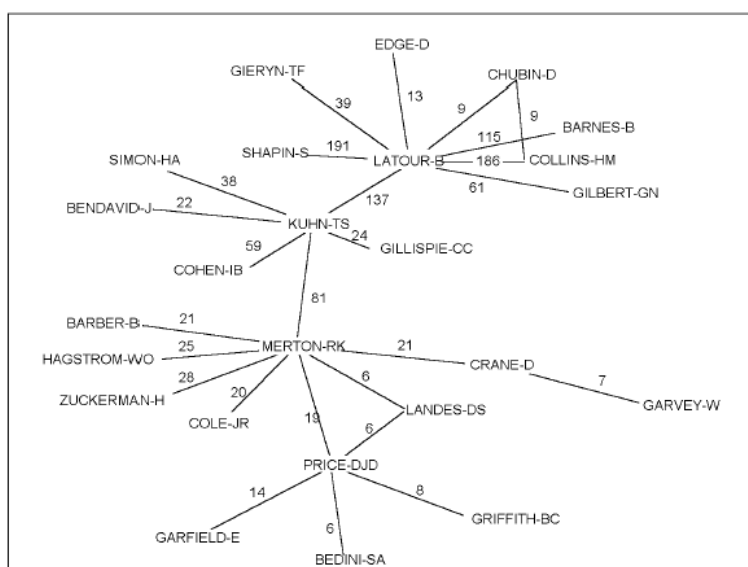
5-3 Scientometrie

Pro ilustraci, aby se čtenář dozvěděl jen něco skutečně málo o *scientometrii*, protože je to skutečně vysloveně *přezajímavá* věc, připravili jsme zhutnělou informaci. Scientometrie je svým způsobem věda o vědě, která při svých analýzách užívá zejména citační rejstříky a bibliometrické informace, přitom úzce souvisí s historií vědy a techniky, filozofií a sociologií vědy. U zrodu stály zejména postavy jako jsou DEREK J. DE SOLLA PRICE a EUGENE GARFIELD, zakladatel *Institute for Scientific Information*, tedy citačního rejstříku [24]. Scientometři se baví zejména tím, že sledují citace v oblasti vědy a výzkumu, jejich vztahy a vývoj a dále také sledují, čím se vědci zabývají (témata), jak se jejich témata proměňují v čase a jak jsou jednotlivé fenomény usouvztažněny.

Existuje dokonce i specializovaný časopis SCIENTOMETRICS²⁵ vydávaný Akadémiai Kiadó a nakladatelstvím Springer. Pro zájemce z MU existuje k časopisu přímý přístup do fulltextového archívu zde: springerlink.metapress.com/content/1588-2861/.

Pro zajímavost přinášíme několik ukázek z produkce „scientometrů“, na jejichž základě bude možné si učinit alespoň rámcovou představu, čím zajímavým se tato skupina zvědavých lidí zabývá. Vypadá to na skutečně Veliké Věci :-)

5-3-1 Citační a kocitační mapa

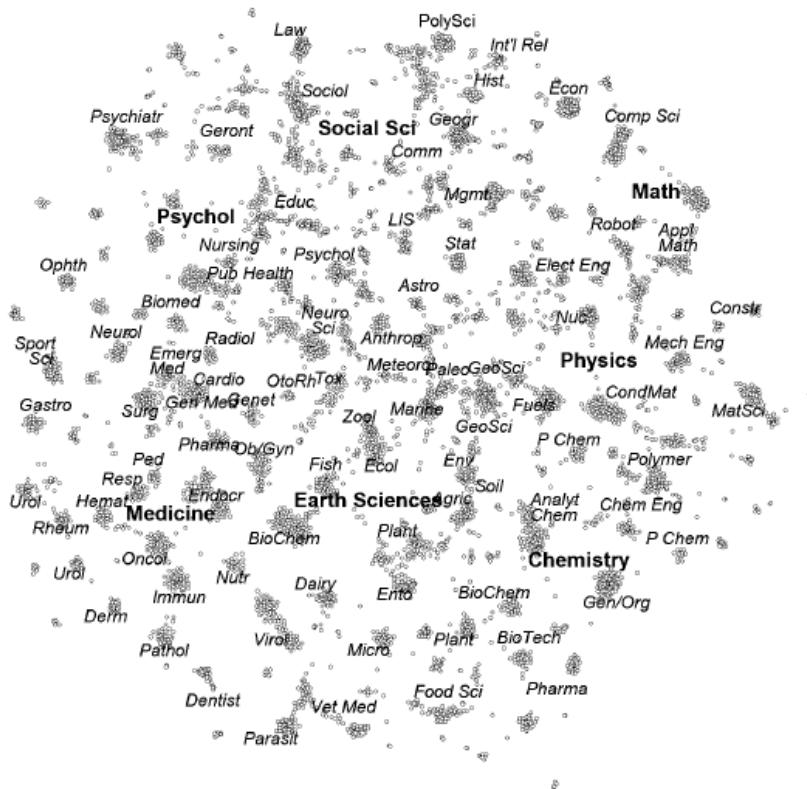
Obrázek 5-7 Citační a kocitační mapa vytvořená na základě 10 let existence databáze Arts & Humanities Citation Index (AHCI 1988–1997); zdroj: [12]

V mapě vidíme, že ústředními postavami – autoritami, na které se odvolává nejvíce autorů, jsou MERTON, již shora zmiňovaný KUHN, LATOUR a PRICE. Podle našeho odhadu se jedná o zmapování prací z oblasti teorie a metodologie vědy a vědeckého poznání. THOMAS KUHN [25] byl americký filozof, fyzik, teoretik vědy a vědeckého poznání, zabýval se dějinami vědy, astronomií, kvantovou teorií a její prehistorií. Jeho dílo *Struktura vědeckých revolucí* (vyšla i česky), v níž novým způsobem definoval slovo paradigma, se stala sama paradigmatickým dílem, vzorem pro další práci o autoritě, dějinách a filozofii vědy. ROBERT MERTON [26] se zabýval sociologickou teorií a sociologií vědy, je třeba známý svým obratem o „sebenaplňujícím se proroctví“ a BRUNO LATOUR [27] je francouzským vědeckým sociologem, který vstoupil do povědomí díky svým knihám *Have never been modern*, *Laboratory Life* a *Science in Actio*, popisující proces vědeckého výzkumu z perspektivy sociální výstavby založené na pozorováních pracujících vědců.

5-3-2 Zobrazení „Kostry vědy“

Ukázka je založená na analýze odborných článků jak přírodních věd, tak i věd společenských, celkem se jednalo o 7 121 časopisů s více než jedním milionem dokumentů. Podobně jako kartografická mapa našeho světa přináší tato analýza pohled z ptáčích perspektivy na svět současné „vědy“. Identifikuje hlavní oblasti vědy, jejich velikost, podobnost a vzájemnou propojenost. Autoři potvrzují, že v oblasti vědy je nejvíce interdisciplinární vědou biochemie.

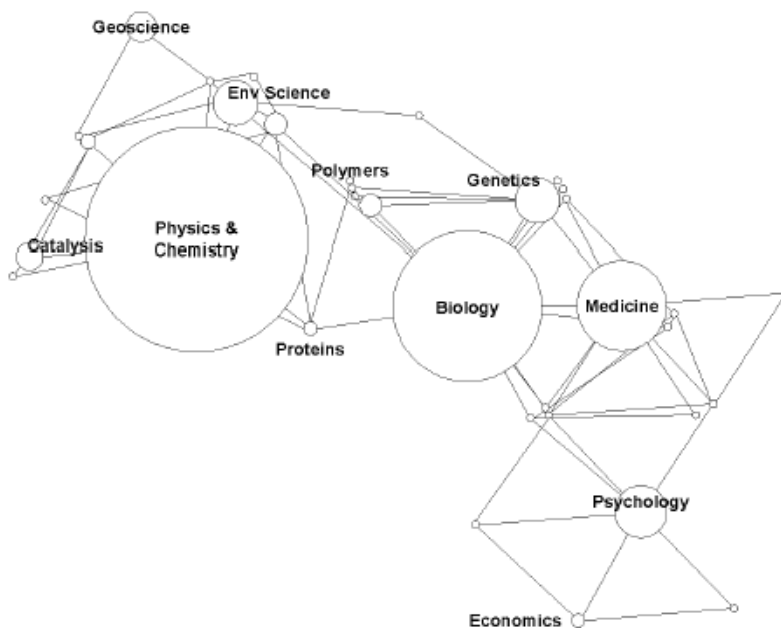
²⁵ An International Journal for all Quantitative Aspects of the Science of Science, Communication in Science and Science Policy.

Obrázek 5–8 „Kostra vědy“. Zdroj: [1]

5–3–3 Velikost a vztahy hlavních vědeckých oblastí

Ekonomické vědy se, žel, zatím jen trošku krčí zcela dole, třeba je to jen „přikrčení“ před Velkým Skokem :-)

Obrázek 5–9 Zobrazení velikosti a vztahů hlavních vědeckých oblastí; zdroj: [4]

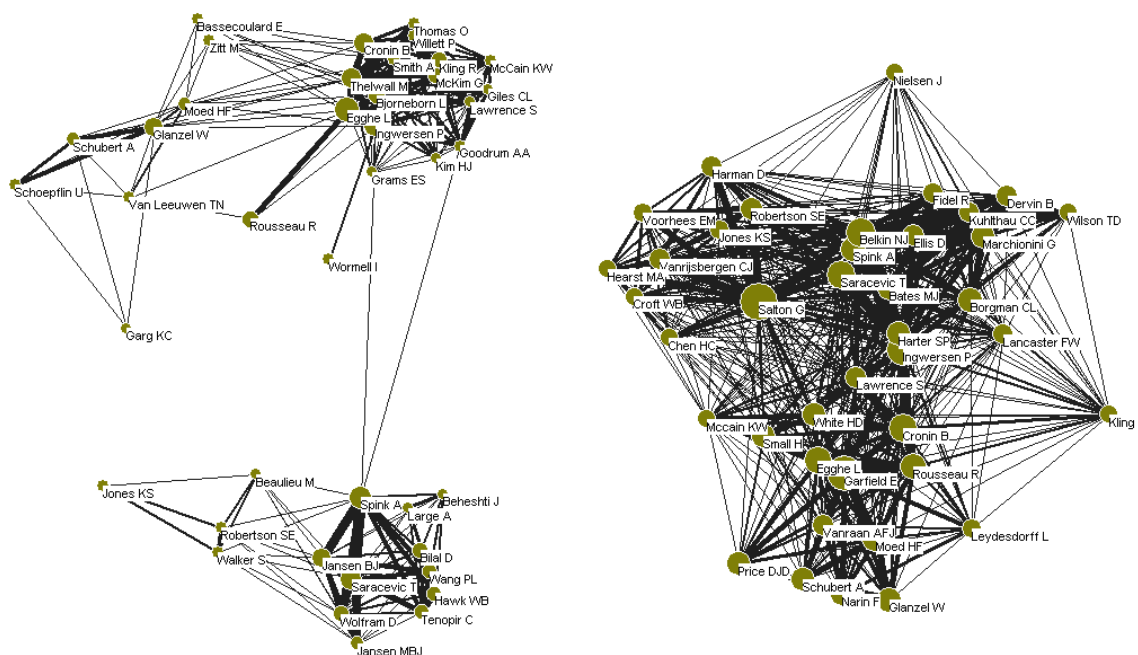
5-3-4 Nejcitovanější ekonomové

Následující dvě tabulky přináší žebříčky nejčastěji citovaných ekonomů. Tabulka vlevo vznikla na základě analýzy deseti neprodávanějších učebnic základů ekonomie (zdroj: [20]); tabulka vpravo pak ukazuje šestnáctku nejcitovanějších evropských ekonomů z let 1993–1996 (zdroj: [2]).

Ekonomové z učebnic		
pořadí	jméno	citací
1	Keynes, John Maynard	78
2	Smith, Adam	76
3	Friedman, Milton	45
4	Ricardo, David	37
5	Marx, Karl	34
6	Malthus, Thomas	30
7	Marshall, Alfred	20
7	Schumpeter, Joseph	20
9	Okun, Arthur	19
10	Stigler, George J.	16
11	Coase, Ronald H.	14
12	Galbraith, John K.	12
12	Kuznets, Simon	12
12	Lucas, Robert E.	12
15	Becker, Gary	11
15	Feldstein, Martin	11

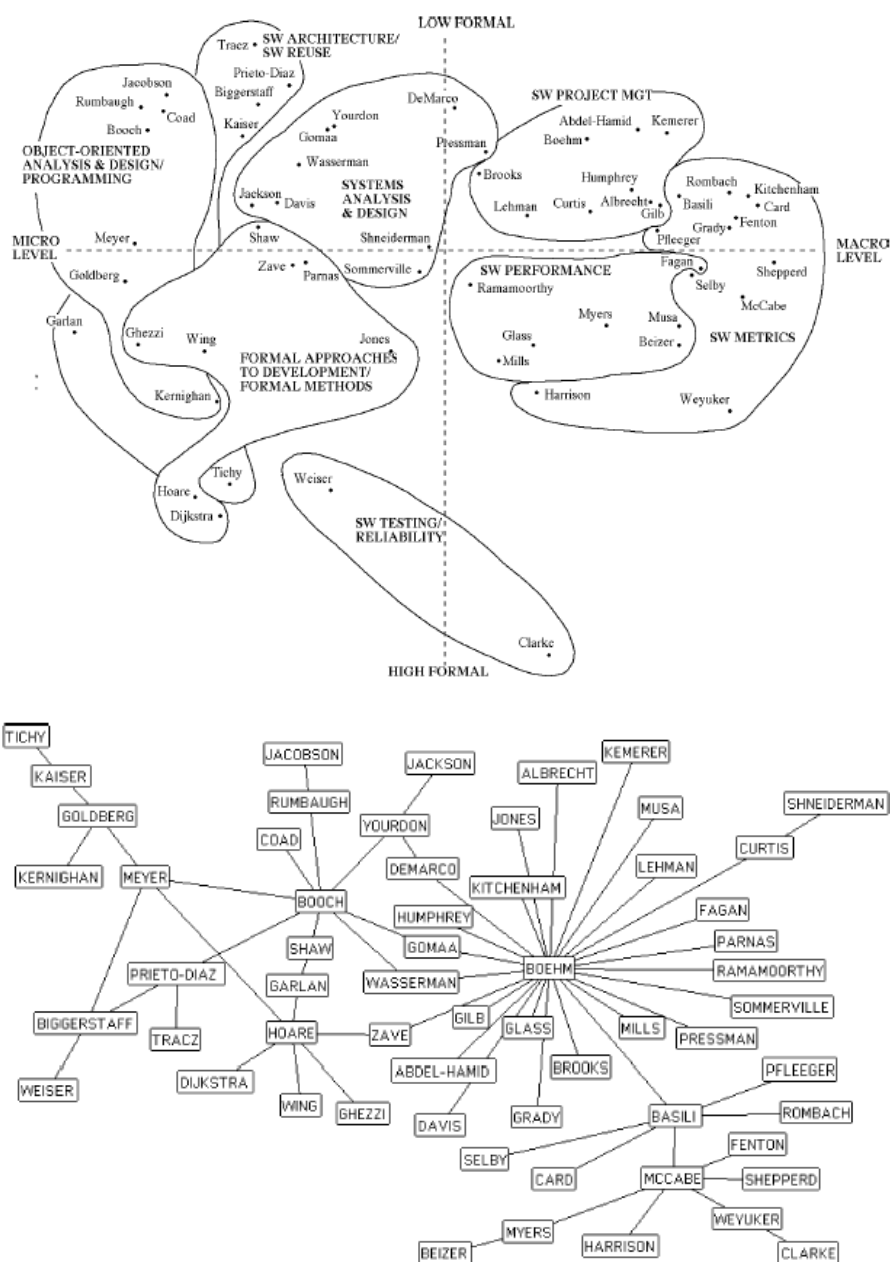
Evropští ekonomové 1993-6			
jméno	narození	země	citací
Søren Johansen	1939	DK	1232
Anthony B. Atkinson	1944	GB	898
Partha S. Dasgupta	1942	GB	775
Janos Kornai	1928	H	753
David F. Hendry	1944	GB	708
Jean Tirole	1953	F	657
Jean-Jacques Laffont	1947	F	567
Ken Binmore	1940	GB	544
Andrew Harvey	1947	GB	523
Jonn H. Dunning	1927	GB	518
Dennis C. Mueller	1940	A	515
Giovanni Dosi	1953	I	502
Reinhard Selten	1930	D	494
David W. Pearce	1941	GB	457
Bruno S. Frey	1941	CH	405
Stephen J. Nickell	1944	GB	397

5-3-5 Vlivní autoři v oblasti knihovnictví a informační vědy

Obrázek 5-10 Kocitační mapa 42 vlivných autorů v oblasti knihovnictví a informační vědy (dva pohledy). Zdroj: [8]

5-3-6 Často citovaní softwaroví inženýři

Obrázek 5-11 Dva pohledy zobrazující kocitační mapy šedesáti často citovaných autorů v oblasti softwarového inženýrství z let 1990–1997. Zdroj: [6]

6 Jak psát a vše, co s tím souvisí

Nebudeme zde rozebírat psaní ve smyslu tvůrčího procesu, ale z čistě technicko-typografického hlediska věci. Případné zájemce o tvůrčí psaní můžeme na tomto místě odkázat na podrobný návod k převodu myšlenek do kvalitního textu od JANY DLOUHÉ [Stručný průvodce psaním odborného textu \(viz \[59\]\)](#) či na seriál o záludnostech českého jazyka [Hříchy pro šlíeného korektora \(viz \[60\]\)](#) vydávaný na portále Interval.cz.

6-1 Jak psát dokument

Při hodnocení vysokoškolských kvalifikačních prací (a samozřejmě nejenom jich) se bere v úvahu nejenom obsah tohoto dokumentu, ale též jeho vzhled – typografická úprava. Pravidla vzhledné sazby se formovala již od vzniku knihtisku a prověřovala desítkami generací tiskařů; v současné době je tak považujeme za ustálená a hodná dodržování – podobně jako dodržování pravidel slušného chování. Můžeme si být jisti, že každý oponent, pokud nemá práci co vytknout po obsahové stránce, pátrá právě po nešvarech tohoto typu, aby jeho posudek nevyzněl zcela naprázdno. Jaké jsou tedy typické chyby?

6-1-1 Správné psaní mezer

Typografii můžeme primárně chápat jako nauku o tom, jak optimálně rozmístit textové elementy na stránku – jinak řečeno: jak velké mezery by mezi těmito elementy měly být. V tomto specifickém zaměření na vědecký dokument pomineme existenci různě širokých mezer a soustředíme se pouze na to, kde by ona klasická mezera vykouzlená klávesou MEZERNÍK být měla a kde by naopak být neměla.

Mezery navíc

Jednou ze známek nedbale sepsaného textu jsou *dvojitě mezery* – dva znaky mezery by se vedle sebe rozhodně vyskytovat neměly. Ne každý tento nenápadný neduh v dokumentu vidí stejně jako cvičený korektor; odhalit jej však je přesto prosté – při nezbytné závěrečné revizi dokumentu stačí vyhledat si v textovém procesoru všechny výskyty dvou mezer napsaných bezprostředně za sebou a nahradit je mezerou jedinou.

Mezera také nepatří před (a naopak patří za) interpunkční symbol, tj. tečku, čárku, středník a dvojtečku (u té se nejvíce hřeší), neděláme ji ani před otazníkem a vykřičníkem. Často se chybí s vkládáním mezer okolo závorek uvnitř závorkovaného obsahu, tj. (špatně), (správně).

Pevná mezera

Častá trápění představuje také *pevná* neboli *nezlomitelná mezera* – v takovémto oddělovači slov není povolen řádkový zlom. Pevná mezera patří všude tam, kde by slovo s těsnou vazbou na slovo následující vypadalo samostatně na konci řádku nepatřičně, týká se to zejména jednopísmenných předložek a čísel, za kterými následuje jednotka, například „s□úrokem 5□%“ (v této ukázce znak □ pouze opticky reprezentuje pevnou mezeru, která jinak vypadá úplně stejně jako mezera obyčejná, pouze – v tomto příkladě – nesmí za předložkou „s“ a číslicí „5“ končit řádek).

Některé textové procesory již automaticky vkládají pevné mezery při psaní, bohužel však ne u všech případech – setkat se lze například s tím, že jsou vloženy za jednopísmenné souhláskové předložky (k, s, v, z) nikoliv však již za samohláskové (o, u); stejné pravidlo platí i pro spojky *a* a *i*. Podobně jsou hůře rozpoznávány případy číslo–jednotka (100 Kč, 12,5 %, 4 Mwh, stupně ° apod.), je na autorovi textu, aby si takovéto případy pohlídal. Opět stačí při finální revizi dokumentu projít všechny konce řádků textu, zda se na nich nenachází něco podezřelého. Ručně se pevná mezera v textových procesorech obvykle

vkládá klávesovou kombinací Ctrl–Mezerník (OpenOffice), respektive Ctrl–Alt–Mezerník (Microsoft Word).

Mezera a číslo

V předchozím odstavci jsme si vysvětlili, že mezi číslo a jednotku patří pevná mezera. Přesněji se však sluší říci: *za předpokladu, že mezi číslo a jednotku patří mezera, měla by tato mezera být pevná*. Mezera mezi číslo a jednotku vůbec nevkládáme v případě, kdy tento údaj v textu figuruje jako *přídavné jméno*. Větu „Úroková míra je 5 %“ čteme jako „... je pět procent“, zatímco bez mezery „Úroková míra je 5%“ čteme „... je pětiprocentní“. V některých větách, jako je právě ta ukázková, nepoznáme, zda to autor náhodou nechtěl vyjádřit jiným způsobem, ve většině případů je ale přímo z kontextu jasné, zda údaj má být čten (a tedy i zapsán) jako jméno podstatné či přídavné – „Úroková míra činí 5 %“ – a je třeba si toto pohlídat.

Snad není třeba zdůrazňovat, že ne všechny jednotky je vhodné použít ve tvaru přídavného jména – zatímco 50\$ bankovka nám v textu činit potíže nebude, 100Kč bankovku bychom asi měli číst jako nelibozvučnou stokorunočeskou bankovku. V této souvislosti se hodí zmínit další typografické pravidlo – malá (0 až 12) či krátká (sto, tisíc, milión) čísla je vhodnější vypisovat slovně, tj. „stokorunová bankovka“ či „práce má tři kapitoly“ namísto kostrbatého „práce má 3 kapitoly“.

Mezera a velké číslo

Při povídání o číslech a mezeře je třeba zmínit ještě jeden důležitý vztah – mezera (ideálně opět nezlomitelná) se používá pro oddělení tisíců velkých čísel. Aby čtenář nemusel pracně pátrat, zda číselný údaj 50000000 představuje pět nebo padesát miliónů, sluší se takové číslo zapsat jako 50 000 000. Pravidlo samozřejmě platí i pro desetinná čísla: –5 698,000 001 13. Bohužel se v současné době můžeme velice často setkat i s tzv. účetnickým dělením tisíců, kdy se namísto mezery používá tečka. Tento způsob je špatný a odsouzeníhodný a pokud zastánce tečky tvrdí, že tečka zvyšuje čitelnost, svědčí to hlavně o jeho neschopnosti vložit do textu pevnou mezera. Pozor také na speciální číselné útvary, které mají vlastní způsob formátování, jako například letopočet – 2006 (tj. bez mezery), PSC – 602 00 či telefonní číslo – +420 123 456 789 (trojice oddělenou mezerou), nemáme-li k jinému zápisu specifický důvod.

6-1-2 Česká versus anglická typografie

Velice častou chybou, které se dopouštějí nejenom autoři bakalářských a diplomových prací, je přebírání textu v jiném jazyce se zachováním typografických konvencí tohoto cizího jazyka, přičemž konvence pro češtinu jsou významně odlišné. Vzhledem k tomu, že většina cizích textů se týká angličtiny, podívejme se na hlavní rozdíly mezi českou a anglosaskou typografií.

Čísla v angličtině

Již jsme zmínili oddělovače v číslech – čeština zná výhradně desetinnou čárku a jako oddělovač tisíců mezera. V angličtině se jako desetinný oddělovač používá tečka a pro oddělování tisíců čárka (možná právě proto, že pro oddělování desetinných čísel je to „naopak“, si řada pisatelů myslí, že „naopak“ je to i s oddělováním tisíců – viz předchozí odstavec). Vzhledem ke genezi programovacích jazyků a návazných počítačových systémů v anglickém jazyce se nezřídka v závěrečných pracích setkáváme s číselnými výstupy z nějakého speciálního počítačového programu, který prostě a jednoduše neumí vypisovat čísla podle českých konvencí. Pokud je výstupem nějaký graf, do kterého vskutku není snadné nějakým způsobem zasáhnout, je to snad ještě omluvitelné, při prezentaci nejrůznějších tolik oblíbených tabulek je však ruční oprava z desetinné tečky na čárku nutná.

Zápis finanční částky

Vyjádření peněžní sumy komplikují hned faktory – opět narážíme na rozdíl v pravidlech pro texty psané v češtině a v angličtině, situace se navíc komplikuje o rozhodnutí, zda chceme částku napsat včetně vyjádření halířů (centů, pencí atd.) či nikoliv. Výchozí premisa však praví – správné typografické pravidlo aplikujeme podle toho, v jakém jazyce text píšeme, nikoliv podle toho, v jaké měně finanční částky uvádíme. Nuže popořadě:

- V českém textu bez halířů (centů, pencí atd.) – 100 Kč, 8 500 €, 20 \$; symbol měny je uveden za částkou. Mezeru vkládáme, pokud se má částka číst jako podstatné jméno (100 Kč = sto korun českých), bez mezery ji budeme chápat jako přídavné jméno (100\$ = stodolarový).
- V českém textu včetně halířů (centů, pencí atd.) – Kč 100,50, € 8 500,-, \$ 45,95; symbol měny je uveden před částkou a oddělen pevnou mezerou. Chceme-li vyjádřit nulovou hodnotu halířů, píšeme za čárku pomlčku.
- V anglickém textu píšeme finanční částku těsně za symbol měny bez ohledu na halíře – \$100, €50,25, Kč 120 (pokud není pro měny speciální symbol, je ale přeci jen lepší zde úzkou mezeru vložit).

Standardizované třípísmenné zkratky měn jako CZK, USD či EUR nasazujeme v tabulkových přehledech či v případech, kdy pro danou měnu nemáme k dispozici ustálený symbol. V ostatních případech bychom měli zavedené symboly důsledně používat – \$, ¥, £, €. V anglických textech se lze také setkat se symbolem □ značícím libovolnou obecnou měnu.

Datum a čas

Na tomto místě bude dobré pozastavit se také u problematiky zápisu datumu a času, neboť i zde na nás negativně působí pravidla anglosaské typografie a potažmo počítačových systémů. V češtině je přípustno šest různých způsobů zápisu datumu, přičemž preferovány jsou první dvě varianty:

- 16. 10. 2007 (nezapomínejte na mezery)
- 16. října 2007 (pozor na správný pád měsíce v kontextu věty)
- 16. 10 '07
- 16/10 2007
- 16. X. 2007
- 16/X 2007

Porovnejte s obvyklými zápisy v angličtině: 10/16/2007, October 16, 2007 a v počítačových systémech: 2007-16-10.

V případě času používáme 24hodinové intervaly, tj. nemáme zapotřebí v zápisu rozlišovat dopoledne a odpoledne, a – nyní pozor – pro oddělení hodin od minut používáme tečku. Příklady:

- sejdem se v 20.15 h
- bylo přesně 9.42:36
- variantní zápis s jednotkami – bylo přesně 9 h 42 min 36 s
- přesná měření – dojel v čase 11:52,04 (11 min, 52,04 s)

V anglickém textu bychom psali 8:15pm, 9:42:36, 11:52.04 – zde tečka figuruje jako desetinný oddělovač sekund a jejich zlomků.

6-1-3 Speciální symboly

Uvozovky

Uvozovky jsou speciální symboly používané pro uvození přímé řeči v textu, ve vědeckém pojednání je však spíše použijeme pro vyznačení nějakého pojmu, citací apod. Z typografického hlediska se na ně váže hned několik problémů – na klávesnici pro ně není vyhrazena klávesa a navíc i v tomto případě je rozdíl mezi českým a anglickým textem.

Znaku, který najdeme na klávesnici, – " – říkáme uvozovky pouze v programátorském prostředí (můžeme se setkat s termínem *programátorské uvozovky*), mimo vývoj a používání softwaru však v typografickém světě nemá své uplatnění. Výjimkou je jeho použití jako symbol měrné jednotky palce v případě, kdy ve zvoleném písmu chybí správný symbol – ", tj. například *17" monitor*.

Správné české uvozovky jsou (mnemotechnicky) dolních 99 – „, a horních 66 – “, příkladů jejich použití je v tomto textu „celá řada“. Textové procesory umí tyto správné uvozovky samy nahrazovat namísto znaku ", problémem tak nyní spíše bývá, aby se nám text nehemžil chybami typu *17" monitor*.

V anglických textech však správné uvozovky vypadají “like these ones” (horní 66 a 99). Pokud tedy překládáme z angličtiny text v uvozovkách, je třeba „přeložit“ i samotné uvozovky – a naopak, pokud máme v anglické anotaci práce uvozovky, je potřeba použít ty anglické. Podotkněme, že stejná pravidla platí i pro apostrofy – ‚české‘ a ‘English’; symbol ', který je dostupný na klávesnici, používáme mimo programovací jazyky pouze výjimečně jakožto jednotku *vteřin* (v zeměměřičském významu), pokud není v písmu k dispozici znak '.

Pomlčka versus spojovník

O pomlčce „–“ již padla zmínka při vyjádření nulové hodnoty halířů, její hlavní použití však spočívá ve vkládání do míst věty, kde má čtenář udělat odmlku – píše se s mezerami okolo, jak je vidět v této větě. Její hlavní problém pak spočívá v tom, že podobně jako uvozovky není přímo dostupná na klávesnici, na rozdíl od znaku spojovníku „-“, který se tak často v textech vyskytuje namísto pomlčky. Spojovník se správně používá ke spojování slov složených z více termínů, jako například *anglicko-český slovník*, *Brno-Líšeň* apod. Spojovník bychom tak v textu neměli nalézt s mezerami okolo, výjimkou je použití symbolu spojovníku pro rozdělení slova na konci řádku.

Pomlčka má ještě jedno uplatnění, kdy se píše bez mezer okolo – a to ve smyslu vyjádření intervalu, například časového od–do, až, versus/proti. Příklady *2005–2008*, *otevřeno je 9.00–15.00* (pozor na častou chybu uvedení předložky od, která v případě použití pomlčky zde nemá co dělat – *v čase od 9.00–15.00*).

Ještě jednou se vrátíme ke spojovníku – často se chybně používá pro sousloví složených z čísla a významového přídavného jména: *16-bitový*, *120-násobný*. Tyto tvary jsou v českém textu chybné (překvapivě však ve slovenském nikoliv), správné tvary spojovník vůbec nepoužívají: *16bitový*, *120násobný*.

Další speciální symboly

Je opět hrubou známkou neznalosti základních typografických pravidel použití písmene x ve smyslu slova krát, přitom za tímto účel je k dispozici speciální symbol × – *pokus byl 25× opakován*.

Pro známé tři tečky užívaných pro nedokončené věty také existuje speciální symbol, který se jmenuje *výpustek* (začíná se však prosazovat i hovorová „trojtečka“). Při psaní v textovém procesoru se většinou dočkáme automatické opravy. Porovnejte velikost mezer (velikost písma je schválně zvětšena):

- . . . – výpustek
- . . . – tři tečky bez mezer
- . . . – tři tečky s mezerami mezi

Pro stupeň používáme symbol °, platí pro něj stejná pravidla jako pro jiné jednotky, tj. 15 °C = patnáct stupňů Celsia, 12° stoupání = dvanáctistupňové stoupání.

Zajímavé symboly představují *slitky* (též *ligatury*), jedná se o jeden znak spojující v sobě více písmen z estetických důvodů, nejznámější případem je dvojice písmen *f* a *i* – slitek spojuje oblé zakončení písmene *f* a tečky na *i* v jeden útvar, srovnajte *fi* × *fi*, další známou dvojicí je *fl* × *fl*.

6-1-4 Srovnávací tabulky

srovnání rozdílů	český text	anglický text
číslo	10 000,254 12	10,000.254,12
finanční částka	120 € \$ 120,-	€120 \$120,-
datum a čas	3. 5. 2011 3. května 2011 20.50 h 12.34:56,789	5/3/2011 May 3, 2011 8:50pm 12:34:56.789
uvozovky, apostrofy	„český text“ ,vnořený text‘	“english text” ‘encapsulated text’

obvyklé chyby	správně	špatně
psaní mezer	75W žárovka úhlopříčka 17 '' teplota 20 °C 100% nárůst výkonu (viz dále)	75 W žárovka úhlopříčka 17'' teplota 20° C 100 % nárůst výkonu (viz dále)
užití pomlčky	tento symbol – pomlčka – se... otevřeno 13.00–16.00 na trati Praha–Brno	tento symbol - pomlčka–se... otevřeno 13.00 – 16.00 otevřeno od 13.00–16.00 na trati Praha – Brno na trati Praha-Brno
užití spojovníku	ISBN 80-1234-567-8 okres Brno-venkov	16-bitový otevřeno 13.00-16.00
speciální symboly	text jsem přečetl 4× text jsem přečetl 4krát co dodat...	text jsem přečetl 4x text jsem přečetl 4-krát co dodat ...

6-1-5 Další typografická pravidla

Vzhled odstavců

Zpět k mezerám – tentokrát mezi řádky a odstavci. Tzv. *řádkování* by mělo být jednoduché; s ohledem na vybraný druh písma a složitost textu je přípustné jej lehce navýšit na přibližně 1,1násobek základní hodnoty. Rozšířený nešvar zvyšování řádkování na hodnotu 1,5 i více je pouhým plýtváním místa na papíře a zjevnou snahou „natáhnout“ text na vícero stran (za tímto účelem je vhodnější zvětšit okraje stránky).

Jsou přípustné dvě metody optického dělení odstavců, buď s pomocí odsazení prázdného řádku nebo vkládáním volného místa odpovídající prázdnému řádku (tento odskok mezi odstavci si však samozřejmě vytvoříme s pomocí stylů). Pro odborný text se doporučuje druhá varianta, a to nejenom pro

svůj modernější vzhled, ale také z praktických důvodů – odsazení prvního řádku se totiž provádí jen u odstavců, které nejsou odděleny jiným způsobem. Jinak řečeno, odsazení se *neprovádí* na začátku stránky, za nadpisem, za výčtem (tvořeným odrážkami), za tabulkou, obrázkem apod.

Za obecně nejvhodnější uspořádání textu v rámci odstavců se v našich končinách jeví zarovnání do bloku (tj. rovné okraje) v kombinaci s dělením slov.

Vdova a sirotek

Je přirozenou vlastností odstavců, že se přelévají z jedné stránky na druhou. Může se tak snadno stát, že se poslední řádek nějakého odstavce nevejde na stránku a objeví se tak osamocen na stránce další – takovému řádku se říká „sirotek“. Pokud naopak první řádek odstavce zůstane na konci jedné stránky a zbytek odstavce bude začínat na další, máme v textu „vdovu“. Oba tyto případy osamocených řádků, známé také pod označením „parchant“, jsou pro finální vzhled dokumentu nežádoucí a je zapotřebí se jich vyvarovat – mnohé textové procesory si toto umí pohlídat automaticky – stejně jako nepřípustné nadpisy na konci stránky – jen bývá zapotřebí si příslušně upravit styly pro odstavce.

Volba řezu písma

Pro sazbu odborného textu se jednoznačně doporučuje použití *patkového písma* – tedy například takového, kterým je vysázen tento text; známým zástupcem patkového písma je *Times New Roman*; vyznačení jedné patky u písmene *i* vidíte na obrázku vpravo. Patky nebo též „serify“ slouží k lepšímu vedení očí čtenáře po jednotlivých řádcích, na papíře tak jsou cenným pomocníkem u drobnějšího písma (naopak na monitorech jsou vinou jejich nižšího rozlišení – v porovnání s kvalitním tiskem – čitelná hůře).

Rozumí se samo sebou – pakliže vycházíme z principu jednotného vzhledu dokumentu – že písmo v textu nahodile neměníme. Odlišný typ písma vybíráme zejména pro nadpisy, tabulky, příklady a někdy též – s patřičným citem pro věc – vyznačování (viz dále). Vhodným kontrastním typem písma je (pečlivě vybrané) bezpatkové písmo (*Arial*, *Verdana* apod.) v přiměřené velikosti. Není dobré kombinovat takových řezů písma více, výjimkou je použití neproporcionálního písma pro zdrojové texty týkajících se počítačových programů. Řezy neproporcionálního písma vycházejí ze psacích strojů – všechny znaky jsou zde stejně široké, známým představitelem je například *Courier New*.

Vyznačování textu

V předchozím odstavci padla zmínka o vyznačování – grafické odlišení části textu od okolního. Vyznačovat lze mnoha způsoby, z nichž některé jsou méně vhodné než jiné a některé jsou dokonce vyloženě nemístné.

Začneme těmi vhodnými způsoby:

- „uvození textu“ – elegantní a nenápadný způsob, avšak s nádechem pocitu „autor neví, jak to napsat lépe“
- *kurzíva* – klasický příjemný způsob, který příliš nenarušuje hladkou sazbu
- KAPITÁLKY – slavnostní typ vyznačování, nehodí se tedy univerzálně – používá se zejména pro jména a názvy

Méně vhodné způsoby:

- **polotučné písmo** – představuje již hodně výrazný prvek v proudu textu, lépe jej používat jen výjimečně
- **jiný řez písma** – použitelné v případech, kdy je tento jiný font s vyznačeným textem nějakým způsobem asociován – typická je vazba na výpočetní techniku, tj. používá se například pro internetové adresy, syntaxi programovacích jazyků apod.

- **barva** – dá se použít jenom ve speciálních případech a především pro barevné tisky; zrádné také je, že obarvený text se jeví méně sytý
- **p r o s t r k á n í** – zvětšené mezery mezi znaky slova prosvětlí, hůře se však čtou; pokud už je tento způsob zvolen, nedělat příliš velké mezery

Nevhodné způsoby:

- **podtrhávání** – nešvar z éry psacích strojů, který výrazně degraduje hladkou sazbu – rozhodně nepoužívat!
- **VERZÁLKY** – velká písmena se hodí maximálně pro zkratky, jinak rozhodně nepoužívat
- **inverzní text** – příliš výrazný způsob zvýraznění, který hodně ruší okolní text; navíc bývá zapotřebí kombinovat s polotučným písmem, aby se znaky v černé neztrácely; uplatnění nicméně může mít v záhlaví tabulek
- **„kombinace vícero typů vyznačování“** – kombinace ve většině případů znamená opět příliš velké zvýraznění, které je z hlediska hladké sazby barbarským počinem

Obecně pro vyznačování platí, že není dobré používat v rámci jednoho dokumentu vícero typů, pokud k tomu nemáme pádný důvod – čtenáře to spíše mate. V případě komplikovanějšího textu, kde různé typy vyznačování sebou nesou sémantický obsah, je na místě čtenáře s typografickými konvencemi na začátku dokumentu seznámit.

6-2 Co to je plagiátorství aneb „opisujte na úrovni a podle pravidel“

V oblastech etiky, hodnocení vědecké práce a plagiátorství už zřejmě není možné přijít s nějakými zásadně novými poznatky. Téma plagiátorství se dějinami vědy proplétá jako červená nit již po staletí, je dostatečně známé a do detailů zmapované. Proto jsme si v této kapitole dovolili částečně využít zejména sympatický text [50] určený studentům Indiana University v Bloomingtonu (USA), který jsme přizpůsobili našim poměrům a doplnili o některé další informace a pohledy.

Plagiátorství je obecně chápáno jako přisvojení si cizích myšlenek – ať již zcela nebo z části, zamlčení jejich autora a vydávání je za vlastní. Wikipedia plagiát definuje jako „napodobeninu uměleckého, literárního nebo vědeckého díla, u níž je jako původce díla (autor) – uveden napodobitel, tzv. plagiátor“ [51].

Při zpracování odborného textu jsme odkázáni samozřejmě nejen na to, co víme, co jsme viděli či slyšeli anebo k čemu jsme dospěli sami vlastní prací, většinou se též opíráme i o informace (poznatky, statistiky, teorie) jiných osob či institucí. Čtenář koneckonců možná zná slavnou Newtonovu větu: „*Pokud jsem dohlédl dále, bylo to proto, že jsem stál na ramenou obrů*“.

Z každého seriózně se tvářícího odborného textu by měly být patrné tři následující roviny:

- všeobecně známé poznatky;
- k čemu autor dospěl sám, tedy co jsou jeho vlastní názory, postoje, hodnocení, výsledky měření atd. a
- co se dozvěděl od ostatních a jakým způsobem tyto cizí myšlenky převzal a zpracoval.

Všeobecně známé informace není třeba v textu dále dokládat. Jedná se o fakta, u nichž je předpoklad, že je najdeme na mnoha místech a že jsou veřejně známy. Pokud tedy autor píše o tom, že se Československo rozdělilo na dva samostatné státy k 1. 1. 1993, není třeba tento známý fakt nějakým zvláštním způsobem „dokazovat“ citací nebo odvolávkou na relevantní informační prameny. Malá obtíž může vyvstat při rozhodování, co spadá do kategorie všeobecně známých poznatků a co již takovou mez překračuje a představuje – dejme tomu – *speciální vědění*. Zde je možné dát jedinou obecnou radu – řiďte se vlastním zdravým rozumem (a citejme).

Druhý bod se zdá být také bezproblémový – každý je dozajista schopen stanovit, co se mu urodilo v hlavě a co má odjinud. O nic složitější to není ani u třetího bodu: přebírání informací od jiných

autorů nebo institucí. Přesto právě zde dochází k nejvíce pochybením, nedorozuměním nebo dokonce podvodům.

Na několika jednoduchých příkladech se třeba pobavíme ještě lépe.

V roce 2006 vyšel v čísle 4 časopisu Politická ekonomie článek JÁNOSE KORNAIE: *Velká transformace střední a východní Evropy: úspěch a zklamání*.

Z jeho obsahu vyjímáme následující část, tedy originál.

Během posledního tisíciletí se v západní civilizaci prosazovalo stále více forem kapitalistické ekonomiky. První počátky tohoto vývoje se objevily již v antice a od počátku formovaly významné stavební prvky středověké společnosti. Charakteristické instituce kapitalismu – svobodné vlastnictví, námezdní práce, tržně koordinovaný nákup a prodej, úvěrový systém a právní systém chránící nedotknutelnost soukromého vlastnictví a kontraktů – se vyvíjely v různých zemích odlišnou rychlostí. Institucionální transformace byla neoddělitelně spojena se základními procesy urbanizace, industrializace a komercionalizace. Vše výše uvedené zahrnuje to, co je známo jako kapitalistická ekonomika.

6-2-1 Korektní převzetí – typ 1 (citace)

Převzatá část textu je uvedena uvozovkami a ukončena bibliografickým údajem.

Ve zkratce si můžeme představit počátky formování kapitalismu jako proces, během něhož se „v západní civilizaci prosazovalo stále více forem kapitalistické ekonomiky. První počátky tohoto vývoje se objevily již v antice a od počátku formovaly významné stavební prvky středověké společnosti. Charakteristické instituce kapitalismu – svobodné vlastnictví, námezdní práce, tržně koordinovaný nákup a prodej, úvěrový systém a právní systém chránící nedotknutelnost soukromého vlastnictví a kontraktů – se vyvíjely v různých zemích odlišnou rychlostí“ [Kornai, J., 2006:437].

6-2-2 Korektní převzetí – typ 2 (parafráze)

Při tomto způsobu přebíráme myšlenky nebo hodnocení a to tak, že zůstává zachován smysl původního textu, avšak ten je „převyprávěn“ vlastními slovy a nikoli jen záměnou několika málo slov nebo změnou slovosledu. Při parafrázi není text v uvozovkách.

Jedním z charakteristických rysů společenského vývoje posledního tisíciletí bylo postupné prosazování stále většího počtu forem kapitalistické ekonomiky s tím, že počátky tohoto procesu sahají až do antiky. Takto položené základní strukturální instituce společnosti ovlivňovaly společenský vývoj i během středověku. [Kornai, J., 2006].

6-2-3 Korektní převzetí – typ 3 (kombinace citace a parafráze)

Jedná se o kombinaci předchozích dvou typů, opět s uvedením původního pramene.

Jedním z charakteristických rysů společenského vývoje posledního tisíciletí bylo postupné prosazování stále většího počtu forem kapitalistické ekonomiky s tím, že počátky tohoto procesu sahají až do antiky. Takto položené základní strukturální instituce společnosti ovlivňovaly společenský vývoj i během středověku. „Charakteristické instituce kapitalismu – svobodné vlastnictví, námezdní práce, tržně koordinovaný nákup a prodej, úvěrový systém a právní systém chránící nedotknutelnost soukromého vlastnictví a kontraktů – se vyvíjely v různých zemích odlišnou rychlostí“ [Kornai, J., 2006:437].

6-2-4 Nekorektní převzetí – plagiát

Je změněno jen pár slov a není uveden zdroj informace.

Během posledního tisíciletí se v západní civilizaci objevuje stále více forem kapitalistické ekonomiky. Počátky tohoto vývoje se objevily již v antice a od počátku ovlivňovaly významné stavební prvky středověké společnosti. Charakteristické instituce kapitalismu – svobodné vlastnictví, námezdní práce, tržně koordinovaný nákup a prodej, úvěrový systém a právní systém chránící nedotknutelnost soukromého vlastnictví a kontraktů – se vyvíjely v různých zemích odlišnou rychlostí. Institucionální transformace byla neoddělitelně spojena se základními procesy urbanizace, industrializace a komercializace. Vše výše uvedené zahrnuje to, co je známo jako kapitalistická ekonomika.

6-2-5 Podvrh

Kromě plagiátů se v oblasti vědy setkáváme i s podvrhy. STEVE FULLER (2006) tyto jevy trefně charakterizuje: „Podvod někdy představuje plagiátorství: viník si přivlastňuje zásluhy za cizí práci. Avšak ve vědeckých oborech s nejsilnějším konkurenčním tlakem na sebe podvod často bere podobu podvrhu: viník si údaje vymýšlí. Plagiátorství je hříchem poslucháren; podvrhy jsou hříchem laboratoří.“ (Fuller, 2006, s. 35). V této souvislosti také zmiňuje nedávný případ korejského vědce HWANGA WU-SUKA, jehož informace o získání kmenových buněk z lidských embryí, jež klonoval, se ukázala být založena na smyšleném výzkumu. Z historie je také dobře znám případ GALILEO GALILEA, který dokládal svá tvrzení pokusem, který nikdy neprovedl²⁶.

Plagiátorství je v době internetu nešvarem doby rozšířeným jak na středních, tak (zejména) na vysokých školách. Právě z tohoto důvodu ohlásila Masarykova univerzita nasazení systému odhalování plagiátů, který působí v rámci informačního systému MU. Více informací je možné najít v kapitole 4.3.2.

Pro informace nalezené v digitální pavučině platí podobná pravidla jako pro přebírání informací z tištěné či jiné elektronické literatury. Způsoby korektního citování informačních zdrojů včetně internetových zdrojů najdete v kapitole 6.3.2.

Pokud byste se chtěli trochu pobavit a podívat se na internetové (skoro)plagiátorství v praxi, můžete zkusit srovnat následující dva články:

- **Originál:** How to be a real GANGSTA aneb ... Kterak se hiphoperem státi! (publikováno 22. 6. 2004 na serveru www.ebeats.info)
- **Plagiát:** Become a ganxta yeah! (publikováno 7. 8. 2006 na serveru www.dfens-cz.com)

Zejména plagiát vyvolal vzrušenou diskusi a četlo ho čtvrt milionu čtenářů.

6-2-6 „Přiměřený“ rozsah přímých a nepřímých citací

Žádná z akademických prací vymezených v preambuli nemůže být postavena jen na obecně známých faktech a také není možné předpokládat, že naprosto celá práce vzejde z hlavy autora. U každé práce se však předpokládá podstatný osobní vklad autora, který se zvyšuje s typem práce od seminární práce přes práci bakalářskou k práci diplomové a nakonec doktorské (nebo dokonce habilitační)²⁷.

²⁶ Galileo Galilei byl zřejmě nakloněn tomu, že dobře vymyšlené pokusy již není nutno skutečně provádět. Ve sporu se svými soupeři, kteří jej zesměšňovali pro názor, že se Země točí kolem své osy, dokazoval svou pravdu experimentem, který sám nikdy neprovedl. Galileovi protivníci namítali, že kdyby se Země skutečně otáčela, musel by vznikat silný východní vítr, centrifugální síly vzniklé zemskou rotací by vedly k destrukci domů a přírodních objektů, dělová koule vystřelená západním směrem by měla delší dolet než koule vystřelená východně, a konečně kámen shozený z věže by nepadal svisle, ale měl by odchylku na západ. Protože se nic takového neděje, neotáčí se ani Země kolem své osy. Galileo argumentoval poukazem na to, že kámen svržený ze stožáru lodě dopadne na totéž místo, ať loď stojí nebo jakkoli rychle pluje po moři. Říká doslovně: „Je zbytečné, abyste takový pokus dělali, když vám říkám, že tomu tak je, můžete mi věřit.“ Sám však takový pokus nikdy neprovedl a uskutečnil ho až o 7 let později G. B. Baliani. Zdroj: [9]

²⁷ Například ROBERT ZBÍRAL z Právnické fakulty Univerzity Palackého stanovuje, že přímé citace by měly tvořit max. 10 % u odborného textu a max. 30 % u seminární práce a to tak, že se jedná o nikoli jeden zdroj či jednu dlouhou citaci. Pro nepřímé citace pak nedává žádná omezení. Tyto údaje je však možné chápat jen jako naprosto orientační.

6-3 Citování, ukázky citací a typy odkazů v textu

Citujeme abychom odlišili informace převzaté z jiných zdrojů od vlastních myšlenek. Citování odhaluje, z čí hlavy pocházejí myšlenky. Pro bezproblémové citování je vhodné vědět, co je to bibliografická citace, jak citovat různé druhy dokumentů a jak na ně odkazovat v textu práce.

6-3-1 Co je bibliografická citace

Bibliografická citace je souhrn údajů, které umožňují jednoznačně identifikovat a zpětně najít určitý dokument. Pro čitelnost a jednoznačnost je vhodné používat ustálené formy zápisu.

Pravidel pro tvorbu bibliografické citace může být více. Některé obory a velká nakladatelství používají svá vlastní. My se zde budeme zabývat normami, které jsou v českém prostředí univerzálně platné. Jsou to:

- ČSN ISO 690 Dokumentace. Bibliografické citace: obsah, forma, struktura;
- ČSN ISO 690-2 Bibliografické citace. Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části.

Bibliografická citace obsahuje následující údaje, jejichž zápis má danou formu [13]:

• Autorské údaje;	• Místo vydání;	• Edice;
• Název díla;	• Nakladatelství;	• Poznámky;
• Typ média;	• Datum vydání;	• Standardní číslo.
• Vydání;	• Fyzický popis;	

6-3-2 Jak citovat nejčastější druhy dokumentů

U každého druhu dokumentu je uveden nejprve model a pak dva příklady konkrétní bibliografické citace.

Monografie

Příjmení, Jméno autora. *Název knihy*. Označení vydání. Místo vydání: Vydavatel, rok vydání. Počet stran. ISBN.

SCOTT, Gini Graham. *Průvodce náročnými pracovními vztahy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. 187 s. ISBN 80-7367-074-7.

MAŘEŠ, Svatopluk – ROŠICKÝ, Stanislav. *Základy managementu: aplikační systematický přehled*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 197 s. ISBN 80-7041-943-1.

Části monografie (například jedna kapitola knihy)

Příjmení, Jméno autora. *Název knihy*. Označení vydání. Místo vydání: Vydavatel, rok vydání. Počet stran. ISBN. Lokace části.

DEMJEANČUK, Nikolaj – DROTÁROVÁ, Lucia. *Vzdělání a extremismus*. Vyd. 1. Praha: Epoque, 2005. ISBN 80-86328-83-X. Intolerance, s. 48–71.

Sborník

Cituje se jako monografie. Jedná-li se například o sborník konferencí s více autory, můžeme uvést editora.

Ekonomické aspekty vzdělanosti v regionálním kontextu: sborník příspěvků z vědeckého semináře s mezinárodní účastí. Editovala Helena Vomáčková. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2005. 280 s. ISBN 80-7044-727-3.

Příspěvek ve sborníku

Příjmení, Jméno autora. Název příspěvku. In *Název sborníku*. Editor sborníku. Označení vydání. Místo vydání: Vydavatel, rok vydání. Lokace stran příspěvku.

VACULÍK, Pavel. Koncepce rozvoje romských komunit v Karlovarském kraji. In *Politika Prahy a dalších měst ve vztahu k národnostním menšinám: Mezinárodní konference 2. setkání národnostních menšin*. Sestavil a redigoval Jaroslav Balvín. Praha: Komise rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin, 2003. Kapitola 2.3 Návrhy řešení. s. 152–157.

Diplomová, rigorózní a habilitační práce

Příjmení, Jméno autora. *Název práce*. Druh práce. Místo vydání: Vydavatel, rok vydání. Počet stran. Vedoucí práce.

ADAMEC, Pavel. *Systém financování obcí VÚC ve Slovenské republice*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta. Katedra regionální ekonomie a správy, 2005. Vedoucí práce Irena Opluštilová.

Článek v seriálu

Příjmení, Jméno autora článku. Název článku. *Název časopisu*, datum nebo rok vydání, ročník, číslo, strany.

HENTSCHEL, Andreas. Co plánuje Microsoft. *Chip: magazín informačních technologií*, 2006, ročník 16, č. 5, s. 28–32.

KMENTA, Jaroslav. Ministr Mládek nemá prověrku. *MF Dnes*, 4. května 2006, ročník 17, č. 104, s. A2.

Databáze

Primární odpovědnost. *Název díla* [Druh média]. Údaje o verzi/vydání. Místo vydání: Producent, Datum publikace, Datum aktualizace [Datum citace]. Přístup ke zdroji. Rozsah díla. Poznámky.

Administrativní registr ekonomických subjektů (Ares) [databáze online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 1999 [cit. 2001-10-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.info.mfcr.cz/>>. Databáze ekonomických subjektů v České republice.

ScienceDirect [databáze online]. Elsevier B.V., 2006 [cit. 2006-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.sciencedirect.com/>>.

Elektronický seriál

Název [Druh média]. Místo vydání: Vydavatel, Datum vydání– . [Datum citace]. Údaje o edici. Poznámky. Přístup ke zdroji. Standardní číslo.

Ikaros: elektronický časopis o informační společnosti [online]. Praha: Ikaros, 1997– . [cit. 2006-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/>>. ISSN 1212-5075.

Článek v elektronickém seriálu

Primární odpovědnost. Název. *Název seriálu* [Druh média]. Údaje o vydání, Označení čísla. Datum aktualizace. Poznámky. [Datum citace]. Lokace v rámci zdrojového dokumentu. Rozsah díla. Poznámky. Přístup ke zdroji. Standardní číslo.

JURÁSEK, Vít. Květnové záplaty Microsoft. *Živě.cz* [online]. 10. 05. 2006 [cit. 2006-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.zive.cz/h/Viryabezpecnost/AR.asp?ARI=129374>>. ISSN 1212-8554.

KURTIOVÁ, Karin. Bezpečnost v muzeích, knihovnách a galeriích. *Ikaros* [online]. 2005, roč. 9, č. 2 [cit. 2006-05-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1856>>. ISSN 1212-5075.

Webová stránka, elektronická monografie

Příjmení, Jméno autora stránky. *Název stránky* [online]. Místo vytvoření: Vydavatel, Datum vytvoření/datum aktualizace stránky [datum citace]. Adresa stránky.

Národní knihovna České republiky [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2006 [cit. 2008-03-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.nkp.cz>>.

Informační centrum OSN v Praze [online]. Praha: UNIC Praha, 2005 [cit. 2006-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/>>.

6-3-3 Typografie v bibliografické citaci

Přehlednost a větší exaktnost bibliografických citací ovlivňují i následující typografická pravidla:

- Příjmení autorů píšeme velkými písmeny a jméno autora již pak tradičně s prvním písmenem velkým a ostatními malým, tj. „NOVÁK, Jan“ a nikoliv „Novák, Jan“.
- Název monografie, sborníku, diplomové, rigorózní a habilitační práce, seriálu, databáze, elektronického seriálu a webové stránky či elektronické monografie zapisujeme kurzívou.

NOVÁK, Jan. *Jedovaté rostliny kolem nás*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 176 s.

- Naopak názvy části monografie, sborníku, článku v seriálu a v elektronickém seriálu píšeme bez kurzívy. Kurzívou jsou v bibliografických citacích těchto druhů dokumentů zapisovány jejich „mateřské“ dokumenty – tedy například monografie či seriál, ze kterých jsou.

KMENTA, Jaroslav. Ministr Mládek nemá prověrku. *MF Dnes*, 4. května 2006, ročník 17, č. 104, s. A2.

Typografie je také v drobném rozporu s citační normou, co se týče mezer u oddělovacích znaků. Příklady bibliografických citací, které uvádějí výše uvedené normy, jsou s oboustrannými mezerami u dvojteček, viz následující příklad:

MAŘEŠ, Svatopluk – ROŠICKÝ, Stanislav. *Základy managementu : aplikační systematický přehled*. Vyd. 4. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 197 s. ISBN 80-7041-943-1.

Dle pravopisných pravidel a typografických norem je však vhodnější používat pouze jednu mezeru za oddělovacím znakem. Tento výklad vychází z publikace Petra Boldiše [13], který tuto problematiku konzultoval s mezinárodními autoritami na bibliografické citace. Nuže předchozí příklad se změní na:

MAŘEŠ, Svatopluk – ROŠICKÝ, Stanislav. *Základy managementu: aplikační systematický přehled*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 197 s. ISBN 80-7041-943-1.

Veškeré bibliografické citace uvedené v této publikaci jsou proto zapisovány podle tohoto vzoru.

6-3-4 Pomocné nástroje pro tvorbu bibliografických citací

Vytvořit bibliografickou citaci pro „vzorné“ dokumenty bývá otázkou několika chvil. Často se však můžeme setkat s dokumenty, které nemají uvedené některé údaje nebo se jedná o speciální druh dokumentu (např. email, elektronická konference). Jak zpracovat zapeklité případy vám napoví následující zdroje:

- Jak zpracovávat bibliografické citace – především speciální a elektronické dokumenty, <http://knihovna.vsb.cz/kurzy/citace/>
- Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2 – podrobná monografie, viz www.evskp.cz/SD/4c.pdf
- Bibliografické citace dokumentů podle ISO 690 a ISO 690-2 – obecná metodika a podrobný popis příkladů, viz www.boldis.cz/citace

Vedle návodů existují také *nástroje pro zpracování a správu* bibliografických citací. Jedná se především o placený software. V rámci českého prostředí existuje i volně přístupná webová aplikace. Je jím projekt *Bibliografické citace* na adrese www.citace.com.

Obrázek 6-1 Rozcestník generátoru citací podle druhů dokumentů

6-3-5 Odkazy na citace v textu

Citace v textu mohou být buď *doslovné*, kdy přepíšeme část textu z jiné publikace a umístíme ji do uvozovek, nebo *parafrázované*, kdy vlastními slovy přepíšeme myšlenky jiných autorů. V obou případech však musíme uvést odkaz na zdroj, ze kterého jsme citaci převzali. Odkazovat lze několika způsoby:

Poznámky pod čarou

Jedním z důvodů současného stavu českého školství je, že „...*donečávná výsostně elitářský systém školství (nejen vysokého) rozhodně nepomáhá jedinci dojít až k mezím vlastních schopností.*“¹

Jeden z důvodů současného stavu lze podle Ripkové¹ spatřovat v elitářském systému, jež nepodporuje studenty v úplném využívání svých schopností.

Na konci stránky je uvedena poznámka pod čarou s bibliografickou citací.

¹ RIPKOVÁ, Hana. *Vysoké školství v USA*. 1. Vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1151-1. s. 97.

Číselné odkazy

Dokumenty jsou v seznamu použité literatury očíslovány a pod tímto číslem jsou v textu uváděny.

Jedním z důvodů současného stavu českého školství je, že „...*donečávná výsostně elitářský systém školství (nejen vysokého) rozhodně nepomáhá jedinci dojít až k mezím vlastních schopností.*“ [4]

Jeden z důvodů současného stavu lze podle Ripkové [4] spatřovat v elitářském systému, jež nepodporuje studenty v úplném využívání svých schopností.

V soupisu zdrojů je bibliografická citace uváděna následovně:

4. RIPKOVÁ, Hana. *Vysoké školství v USA*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1151-1.

Uvádění roku vydání publikace

V textu se za jménem citovaného autora uvede v závorkách datum vydání citovaného dokumentu.

Ripková (2006; 49) se domnívá, že jedním z důvodů současného stavu českého školství je „...*donečávná výsostně elitářský systém školství (nejen vysokého) rozhodně nepomáhá jedinci dojít až k mezím vlastních schopností.*“

Jeden z důvodů současného stavu lze podle Ripkové (2006) spatřovat v elitářském systému, jež nepodporuje studenty v úplném využívání svých schopností.

Literatura

- [1] BOYACK, Kevin W. – KLAVANS, Richard – BÖRNER, Katy. Mapping the backbone of science. *Scientometrics*, 2005, roč. 64, č. 3, s. 351–374.
- [2] EICHENBERGER, Reiner – MEIER, Ursina – ARPAGAUS, Rolf. Ökonomen, Publikationen und Zitationen: Ein europäischer Vergleich. *Perspektiven der Wirtschaftspolitik*, 2000, roč. 1, č. 2, s. 143–160.
- [3] FULLER, Steve. Hlavalam vědeckých podvodů. *Ekonom*, 2006, roč. 50, č. 14, s. 35.
- [4] KLAVANS, Richard – BOYACK, Kevin W. Quantitative evaluation of large maps of science. *Scientometrics*, 2006, roč. 68, č. 3, s. 475–499.
- [5] KORNAI, János. Velká transformace střední a východní Evropy: úspěch a zklamání. *Politická ekonomie*, 2006, roč. 54, č. 4, s. 435–465.
- [6] McCAIN, Katherine W., et al. The use of bibliometric and knowledge elicitation techniques to map a knowledge domain: software engineering in the 1990s. *Scientometrics*, 2005, roč. 65, č. 1, s. 131–144.
- [7] NEKUDA, Jaroslav. Citační ohlas českých vědců a Masarykova univerzita. *Univerzitní noviny*, 2002, roč. 9, č. 11, s. 42–85.
- [8] PERSSON, Olle. *Influential Authors in Library and Information Science 2000–2002* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.umu.se/inforsk/LIS/LIS2000-2002.htm>>.
- [9] STÁRKA, Luboslav. Podvod ve vědě. Zdá se, že falšování nemá šance na dlouhodobý úspěch. *Vesmír* [online]. 1997, roč. 76, č. 12, s. 673. [cit. 2008-03-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.vesmír.cz/clanek.php3?CID=3121>>. ISSN 1214-4029.
- [10] Scopus – nový navigační nástroj pro vědce. *Ikaros* [online]. 2005, roč. 9, č. 5/2. [cit. 2007-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1931>>. ISSN 1212-5075.
- [11] ŠPÁLA, Milan. Impakt faktor – Dobrý sluha, ale špatný pán. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 4 [cit. 2007-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/3293>>. ISSN 1212-5075.
- [12] WHITE, Howard D. Author-centered bibliometrics through CAMEOs: characterizations automatically made and edited online. *Scientometrics*, 2001, roč. 50, č. 3, s. 607–637.
- [13] BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla*. Verze 3.3. [online]. c1999–2004, poslední aktualizace 11. 11. 2004 [cit. 2006-06-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>>.
- [14] BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů* [online]. c1999–2004, poslední aktualizace 11. 11. 2004 [cit. 2006-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>>.
- [15] BOLDIŠ, Petr. *Citace a citování* [online]. Praha: Studijní a informační centrum České zemědělské univerzity v Praze, 2004 [cit. 2006-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.sic.czu.cz/?dl=1&f=852>>.
- [16] BRATKOVÁ, Eva. *Bibliografické odkazy pro seznamy a citace: oficiální výukové stránky Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK* [online]. Praha: c1996–2003, poslední aktualizace 5. 2. 2003 [cit. 2004-11-26]. Dostupné na WWW: <<http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>>.
- [17] ČSN ISO 690. *Dokumentace: bibliografické citace: obsah, forma a struktura*. Praha: Český normalizační institut, 1996. 32 s.
- [18] ČSN ISO 690-2. *Informace a dokumentace – bibliografické citace: část 2: elektronické dokumenty nebo jejich části*. Praha: Český normalizační institut, 2000. 24 s.
- [19] TKAČÍKOVÁ, Daniela. *Jak zpracovávat bibliografické citace* [online]. Ostrava: c1998–2004, poslední aktualizace 16. 6. 2005 [cit. 2006-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://knihovna.vsb.cz/kurzy/citace/>>.

- [20] HOAAS, David J. – MADIGAN, Lauren J. A citation analysis of economists in principles of economics textbooks. *Social Science Journal*, 1999, roč. 36, č. 3, s. 525.
- [21] KOČIČKA, Pavel – BLAŽEK, Filip – MOHELSKÁ, Libuše. *Praktická typografie*. Computer Press, 2004, 296 s. ISBN 80-722-6385-4.
- [22] MIKULÁŠEK, Zdeněk. *Grafická úprava rukopisů* [online]. Brno: Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Ústav teoretické fyziky a astrofyziky, 2003 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.physics.muni.cz/~mikulas/gur.doc>>.
- [23] SIMKIN, Mikhail – ROYCHOWDHURY, Vwany. Do you sincerely want to be cited? Or: read before you cite. *Significance* [online]. 2006, roč. 3, č. 4, s. 179–181 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.blackwell-synergy.com/doi/abs/10.1111/j.1740-9713.2006.00202.x>>
- [24] Scientometrics. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia* [online]. c2007 [cit. 2007-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Scientometrics&oldid=60055605>>.
- [25] Thomas Samuel Kuhn. In *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. c2007 [cit. 2007-01-15]. <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Thomas_Samuel_Kuhn&oldid=1116355>.
- [26] Sociology. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia* [online]. c2007 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Sociology&oldid=100847476>>.
- [27] Bruno Latour. In *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. c2007 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Bruno_Latour&oldid=1096719>.
- [28] CHRISTENSEN, Lawrence. *British Library predicts 'switch to digital by 2020'* [online]. 29. 6. 2005 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.bl.uk/news/2005/pressrelease20050629.html>>.
- [29] VLASÁK, R. Vyhledej, nebo se ztratíš, aneb jak důležité budou kvalifikované rešerše. *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 10 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4335>>.
- [30] POLÁČEK, Jiří. *Co všechno umí databáze ScienceDirect, SpringerLink, EIFL Direct a ProQuest*. [online]. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Středisko vědeckých informací, 2006 [cit. 2008-01-04]. Dostupné na WWW: <<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/svi/prezentace/2006-02-ostatni-db.pdf?info>>.
- [31] *Deset tipů pro školení ProQuest 5000* [online]. Praha: Albertina icome Praha s. r. o., c2003–2007 [cit. 2007-02-23]. Dostupné na WWW: <http://www.aip.cz/download/0411_Top10_PQ5000_CZ.pdf>.
- [32] LYMAN, Peter – VARIAN, Hal R. *How Much Information 2003?* [online]. 27. 10. 2003 [cit. 2008-01-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.sims.berkeley.edu/how-much-info-2003>>.
- [33] BERGMAN, Michael K. *The Deep Web: Surfacing Hidden Value* [online]. Deep Content, 24. 9. 2001 [cit. 2003-01-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.brightplanet.com/resources/details/deepweb.html>>.
- [34] SHERMAN, Chris – PRICE, Gary. *The Invisible Web*. Independent Pub Group 2001, ISBN 09-109-6551-X.
- [35] JANOVSÝ, Dušan. Vyhledávače, jak přibližně fungují. *Jak psát web* [online]. 2008 [cit. 2008-01-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.jakpsatweb.cz/vyhledavace.html>>. ISSN 1801-0458.
- [36] Web search engine. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia* [online]. c2008 [cit. 2008-01-28]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Web_search_engine&oldid=186988528>.
- [37] Archie. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia* [online]. c2008 [cit. 2008-01-28]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Archie_search_engine&oldid=184471346>.
- [38] Aliweb. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia* [online]. c2008 [cit. 2008-01-28]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Aliweb&oldid=160598855>>.
- [39] HASALÍK, Radim. Proč prohrála Altavista souboj s Googlem. *Lupa.cz* [online]. 21. 12. 2007, c1998–2008 [cit. 2008-01-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/proc-prohrala-altavista-souboj-s-googlem/>>. ISSN 1213-0702.

- [40] Internet. In *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. c2007 [cit. 2007-12-04]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Internet&oldid=2004184>>.
- [41] Google Book Search. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia* [online]. c2007 [cit. 2007-12-04]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Google_Book_Search&oldid=174814291>.
- [42] LEVY, S. The Future of Reading. *Newsweek* [online]. 26. 11. 2007, s. 65–77 [cit. 2008-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.newsweek.com/id/70983>>.
- [43] BITTNER, Ladislav. *Jyxo – nový český vyhledávač* [online]. 2. 9. 2002 [cit. 2008-01-29]. Dostupné na WWW: <http://www.webtip.cz/art/wt_design/jyxo.html>.
- [44] GRUNT, Daniel. *Centrum.cz – Nová dimenze vyhledávání* [online]. 16. 5. 2003 [cit. 2008-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://o.centrum.cz/clanek.phtml?id=117>>.
- [45] JIRÁNEK, Petr. Rozdíl mezi katalogem a vyhledávačem. *Diplomová práce* [online]. 2. 8. 2007 [cit. 2008-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.webprezent.cz/webdesign/diplomka/kapitoly/2-1-rozdil-mezi-katalogem-vyhledavacem>>.
- [46] DOLEŽAL, Pavel. *Nejkvalitnější výsledky hledání v Česku poskytuje Google* [online]. 30. 4. 2007 [cit. 2008-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.ataxo.cz/firma/tiskove-zpravy/0704-relevance-vyhledavani/>>.
- [47] FREEDMAN, David H. Searching for the best engine. *Newsweek* [online]. roč. 2007, č. 19, 5. 11. 2007 [cit. 2008-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.newsweek.com/id/62254>>.
- [48] Uvnitř Googleplexu. *Respekt*, 2007, roč. 18, č. 36, s. 26–28. ISSN: 1801-1446.
- [49] *Vyhledávače (search engines)* [online]. Knihovna Ústavu makromolekulární chemie AV ČR, 2008 [cit. 2008-01-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.imc.cas.cz/knihovna/vyhledavace.htm>>.
- [50] Plagiarism: What It is and How to Recognize and Avoid It. *Writing Tutorial Services* [online]. Bloomington: Indiana University, 2004 [cit. 2008-02-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.indiana.edu/~wts/pamphlets/plagiarism.shtml>>.
- [51] Plagiát. In *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. c2007 [cit. 2007-01-18]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Plagit&oldid=1092850>>.
- [52] *Aktuální stav zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací v ČR: výsledky průzkumu* [online]. Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských závěrečných prací, 2007 [cit. 2008-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.evskp.cz/Dokumentyver/vyzkum-070622150034.pdf>>.
- [53] *Portál STM – Šedá literatura* [online]. Státní technická knihovna, 2005 [cit. 2008-01-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.portalstm.cz/seda-literatura.html>>.
- [54] Google Rises to the Top of the BRANDZ™ Ranking with a Brand Value of \$66,434 Million. *Business Wire* [online]. 23. 4. 2007 [cit. 2008-02-11]. Dostupné na WWW: <http://www.businesswire.com/portal/site/google/index.jsp?ndmViewId=news_view&newsId=20070423005431&newsLang=en>.
- [55] ZBIEJCZUK, Adam. Web 2.0 – charakteristika a služby. *Diplomová práce* [online]. Brno: Masarykova Univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mediálních studií a žurnalistiky, 2007 [cit. 2008-02-11]. Dostupné na WWW: <<http://zbiejczuk.com/web20/>>. Vedoucí práce Mgr. David Kořínek.
- [56] Ikaros, redakce. Gale Virtual Reference Library – nová platforma pro vyhledávání v kolekci renomovaných elektronických knih (Ulrike Engel). *Ikaros* [online]. 2004, roč. 8, č. 5/2 [cit. 2008-03-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1658>>. ISSN 1212-5075.
- [57] Media Projekt: Podíly na trhu. *Strategie*, 2007, č. 46, s. 38–41.
- [58] NEKUDA, Jaroslav – POLÁČEK, Jiří. Elektronické diplomky a bakalářky na ESF MU: dokončená mise. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. 2006, roč. XVI, č. 3, s. 1–3 [cit. 2008-03-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/348.html>>. ISSN 1212-0901.

- [59] DLOUHÁ, Jana. Stručný průvodce psaním odborného textu. *Envigogika* [online]. Praha: 2006 [cit. 2008-02-26]. Dostupné na WWW: <<http://envigogika.cuni.cz/view.php?cisloclanku=2006120001>>. ISSN 1802-3061.
- [60] BEHÚN, Dalibor. Hříchy pro šíleného korektora. *Interval.cz* [online]. [cit. 2008-02-26]. Dostupné na WWW: <<http://interval.cz/serialy/hrichy-pro-sileneho-korektora/>>.

Příloha A Stručný přehled databází

A-1 Komerční databáze

A-1-1 Blackwell Synergy

WEB: www.blackwell-synergy.com

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: multioborová databáze časopiseckých řad a elektronických knih – více jak milion článků z 850 časopisů

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: Blackwell Handbooks in Management, The Blackwell Encyclopedia of Management
ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ:

- *Quick Search* – podle klíčových slov celé databázi
- *All Journals by Subject* – rozbalovací seznam časopiseckých řad

FORMÁT DOSTUPNÝCH DAT: PDF, HTML

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ano – vlastní uživatelské jméno + heslo; oblíbené položky, upozorňování na novinky, nákup individuálních článků

VYCHYTÁVKY: „uživatelé, kteří četli tento článek, četli též“ – odkazy na podobné články na základě hledání jiných uživatelů

A-1-2 EBSCOhost

WEB: search.ebscohost.com

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: kolekce mnoha rozsáhlých databází odborných článků, za zmínku stojí především Academic Search Premier, Business Source Premier a MasterFILE Premier

ROZSAH: nejvýznamnější časopisy (tisíce různých titulů) jsou k máni zpětně až do roku 1975, v některých případech lze najít i starší kousky

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: Journal of Finance (impact factor > 3,1, plné texty od 1946); Quarterly Journal of Economics (impact factor > 4,4, plné texty od 1886); Journal of Economic Literature (impact factor > 4,4, plné texty od 1946)

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ: Základní i rozšířené vyhledávání lze uplatnit u publikací, profilů firem, tezauru a mezi referencemi; dotazy lze navíc limitovat časových rozsahem, časopisem, dostupností plného textu apod.

- *Basic Search* – podle klíčových slov v celé databázi
- *Advanced Search* – vyhledávání v různých polích (název, autor, abstrakt atd.) spojených pomocí logických spojek
- *Visual Search* – javová aplikace sdružující nalezené výsledky do kategorií vizuálně znázorněných jako kruhové seskupení, která lze přibližovat a postupně se tak dostat až k primárním dokumentům

FORMÁT DOSTUPNÝCH DAT: PDF, HTML

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ano – vlastní uživatelské jméno + heslo; oblíbené položky, upozorňování na novinky, nákup individuálních článků

VYCHYTÁVKY: vícejazyčné rozhraní, informace o amerických a mezinárodních společnostech, doplňování a opravování klíčových slov

DALŠÍ INFORMACE: <http://support.epnet.com/training/lang/cs/cs.php>

A-1-3 JSTOR

WEB: www.jstor.org

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: kompletní digitální archiv všech starých čísel vybrané stovky vědeckých časopisů tvořících jakési „zlaté jádro“ severoamerické humanitní vědy

ROZSAH: téměř kompletní archivy článků z 19. a 20. století

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: Journal of Political Economy 1892–2001, Quarterly Journal of Economics 1886–2001, Econometrica 1933–2004 apod.

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ:

- *Basic Search* – fulltext s logickými spojkami
- *Advanced Search* – navíc lze filtrovat na konkrétní časopis, časový rozsah, a datové pole (autor, název atd.)
- *Article Locator* – filtrace podle čísla časopisu, ISSN, datumu atd.
- *Browse by Discipline* – procházení seznamem časopisů rozdělených podle vědních disciplín

FORMÁT DOSTUPNÝCH DAT: Economy PDF, High Quality PDF (včetně textové vrstvy doplněné pomocí OCR) a TIFF (vícestránkový obrázek)

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ano – s pomocí cookies; lze nastavit parametry stahování a zobrazování nalezených článků

VYCHYTÁVKY: na adrese sandbox.jstor.org lze zkusit nové pomůcky pro vyhledávání a práci s archívem článků

DALŠÍ INFORMACE: <http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/158.html>

A-1-4 ProQuest 5000

WEB: www.proquest.com/pqdauto

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: kolekce plnotextových databází plných textů z odborných časopisů – z účetnictví, obchodu, vzdělávání, humanitních disciplín, přírodních věd, výpočetní techniky a dalších

ROZSAH: v závislosti na konkrétním časopise; některé databáze pokrývají texty zpětně až do roku 1971

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: Wall Street Journal, The Economist, Fortune, European Business Journal, profily firem a další

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ:

- *Basic Search* – fulltext se zástupnými symboly a logickými spojkami; filtrace na databázi, časový úsek, výhradně plnotextové dokumenty
- *Advanced Search* – navíc lze upřesnit, kde se má klíčové slovo vyskytovat – autora, název, abstrakt, popis obrázku atd.
- *Topic Guide* – hledání podle odborných termínů z dané oblasti (s možností jejich adresářového výpisu)
- *Publication Search* – procházení seznamem časopiseckých řad

FORMÁT DOSTUPNÝCH DAT: HTML, HTML s obrázky, PDF, případně jen abstrakt se službou „Find a copy“

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ano – s pomocí cookies; nabízí značení dokumentů, historii dotazů, e-mailové notifikace atd., viz podrobný popis databáze

VYCHYTÁVKY: vícejazyčné rozhraní (ovšem bez češtiny); funkce hledání podobných dokumentů; překlad textů do jiných jazyků (opět bez češtiny)

DALŠÍ INFORMACE: www.proquest.cz

A-1-5 ScienceDirect

WEB: www.sciencedirect.com

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: dle vlastních slov „více jak 25 % vědeckých informací světa“ – více jak 2 000 časopiseckých řad (peer-reviewed) plus stovky knižních sérií

ROZSAH: 4 milióny článků od roku 1994 a s pomocí služby *Backfiles* další 4,3 milionu článků;

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: Journal of Financial Economics

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ:

- *Quick Search* – vyhledávání podle názvu, autora, abstraktu a časopisu
- *Advanced Search* – navíc lze filtrovat na vědní disciplínu, časový rozsah a předplacené zdroje
- *Expert Search* – plná kontrola nad dotazem pomocí logických spojek
- *Browse* – procházení abecedním seznamem časopisů s vyznačením dostupnosti plných textů

FORMÁT DOSTUPNÝCH DAT: PDF, HTML

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ano – vlastní uživatelské jméno a heslo; oblíbené položky, historie dotazů, upozorňování na novinky

VYCHYTÁVKY: komfortní systém nakládání s citacemi, uživatelské příručky a interaktivní průvodci

A-1-6 SpringerLink

WEB: www.springerlink.com

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: více jak 1 600 časopisecký řad (peer-reviewed) a 21 000 elektronických knih z širokého spektra vědních disciplín

ROZSAH: Ke konci roku 2007 databáze obsahuje skoro 1,4 milionu článků; nejstarší texty jsou datovány rokem 1852 a roční přírůstek aktuálně převyšuje 160 000 příspěvků.

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: za zmínku stojí především pozoruhodné knižní série

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ:

- Jednoduchý formulář na klíčová slova kombinovaný s metodou zužování výsledků podle vědní disciplíny, časového rozsahu apod.
- *Subject Collection* – procházení seznamem časopisů a knih podle abecedy

FORMÁT DOSTUPNÝCH DAT: PDF, částečně i HTML

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ano – kombinace cookies a vlastního účtu na jméno + heslo; oblíbené položky, upozorňování na novinky, upozornění na nový výsledek starého vyhledávání

VYCHYTÁVKY: vícejazyčné rozhraní

DALŠÍ INFORMACE: www.springer.com

A-2 Volně přístupné databáze

A-2-1 DOAJ – Directory of Open Access Journals

WEB: www.doaj.org

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: Multioborová plnotextová databáze článků z vědeckých časopisů s volným přístupem

ROZSAH: Přes 3 100 časopisů s více jak 170 tisíci článků; celkem 117 časopisů v kategorii *Business and Economics*

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: Journal of Electronic Commerce Research, Journal of Internet Banking and Commerce, The European Journal of Comparative Economics; Vienna Yearbook of Population Research

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ: Výpis titulů podle abecdy či kategorie; jednoduchý vyhledávací formulář v názvech časopisů a článků

FORMÁT DOSTUPNÝCH DAT: převážně PDF

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ne

A-2-2 Infomine

WEB: infomine.ucr.edu

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: rozcestník akademicky hodnotných zdrojů – periodika, referenční zdroje, e-booky a další

ROZSAH: více jak 120 000 záznamů na volně přístupné i placené informace

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ: Rozšířený vyhledávací formulář umožňuje specifikovat prohledávaná pole (autor, název, předmět, klíčová slova apod.), zaměřit se na konkrétní kategorie (včetně kategorie *Business and Economics*) a odfiltrovat záznamy, které nejsou volně dostupné nebo nejsou zrevidované odborníkem.

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ano, lze se zaregistrovat k odběru novinek

VYCHYTÁVKY: technologie, kterou projekt využívá ke svému běhu – iVia Virtual Library Software – je volně k dispozici jako Open source

A-2-3 Intute

WEB: www.intute.ac.uk

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: On-line akademická brána; projekt britských univerzit a jejich partnerských organizací.

ROZSAH: Více jak 120 000 záznamů – odkazů na výhradně kvalitní a prověřené zdroje, které jsou navíc doplněny o stručný komentář.

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: *People index* – hledání zdrojů souvisejících s konkrétními osobami; *Timelines* – výběr významných událostí z historie, které měnily svět; *World Guide* – data o 270 zemích světa (články, statistiky, fotografie, odkaz atd.)

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ: Základní vyhledávání umožňuje dotaz zacílit do čtyř oblastí (*Arts and Humanities, Health and Life Sciences, Engineering and Technology* a *Social Sciences*), rozšířené vyhledávání navíc umožňuje specifikovat typ hledaného dokumentu a způsob zobrazení nalezených výsledků.

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ano – jméno + heslo; historie vyhledávání, e-mailové notifikace, export záznamů na vlastní webové stránky

VYCHYTÁVKY: výukové kurzy učící jak z webu dostat to nejlepší pro vzdělávání a výzkum

A-2-4 OAlster

WEB: www.oaister.org

TYP INFORMAČNÍHO ZDROJE: Sjednocený katalog digitálních zdrojů – skenované texty, elektronické texty, hudební soubory, obrázky, statistické kolekce apod.

ROZSAH: Téměř 15 miliónů záznamů od více jak 900 poskytovatelů

ZAJÍMAVÉ KOUSKY: televizní reklama na elektrickou chladničku z roku 1926

ZPŮSOBY VYHLEDÁVÁNÍ: Pouze jednoduchý vyhledávací formulář s možností omezení na typ vyhledávaného digitálního zdroje

FORMÁT DOSTUPNÝCH DAT: různý

INDIVIDUÁLNÍ UŽIVATELSKÝ ÚČET: ne

VYCHYTÁVKY: vyhledává v *MBooks* – digitalizačním projektu Michiganské univerzity a Google

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
Středisko vědeckých informací

PhDr. Jaroslav Nekuda
vedoucí oddělení

Sociálně-ekonomické informace a práce s nimi
Mgr. Lucie Kuželíková, PhDr. Jaroslav Nekuda, Mgr. Jiří Poláček

Ediční rada: L. Bauer, L. Blažek, H. Hušková, E. Hýblová, M. Kvizda,
L. Lukášová, R. Lukášová, J. Menšík, J. Nekuda,
A. Slaný, J. Šedová, V. Žitek

Vydala Masarykova univerzita roku 2008

1. vydání, 2008, náklad 25 výtisků
Tisk: Olprint, Jaroslav Olejko, Šlapanice, Brněnská 252/29
AA – 7/90 VA – 8,05 89 stran
Pořadové číslo 4649/ESF-8/08-17/99
ISBN 978-80-210-4577-4